

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Využití hudebně kreativních postupů v mezipředmětových vztazích

Diplomová práce

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce:

Marcela Ederová

Vedoucí práce:

MgA. Jana Konvalinková, Ph.D.
Katedra primárního vzdělávání

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marcela Ederová**
Osobní číslo: **P14000805**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Využití hudebně kreativních postupů v mezipředmětových vztazích.**
Zadávající katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl- Vytvoření metodického materiálu s netradičními a zajímavými nácviky lidových písní, s hodnocením a jeho ověřením v praxi.

Vypracování teoretické části bude vycházet z obsahu vzdělávacího oboru hudební výchova pro 1.- 3. ročník 1. stupně ZŠ v RVP.

Spojitosť hudební výchovy s ostatními předměty.

Prostudování odborné literatury.

Teoretické seznámení s pojmy motivace, lidová slovesnost, lidová píseň, umělá píseň, hudební dovednosti.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KULHÁNKOVÁ, E., 2000-2007. Hudebně pohybová výchova. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-274-4.

LIŠKOVÁ, M., HURNÍK, L., 2005. Hudební výchova pro 1.2.3. ročník ZŠ. SPN. ISBN 52331

SEDLÁK, F., 1989. Psychologie hudebních schopností a dovedností. Praha: Supraphon. ISBN 80-7058-0730-9.

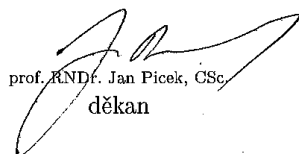
ŠIMANOVSKÝ, Z., TICHÁ, A., 1999-2007. Lidové písničky a hry s nimi. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-264-5.

TICHÁ, A., 2005. Učíme děti zpívat. Praha: Portál. ISBN 80-7178-916.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Jana Konvalinková, Ph.D.**
Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **1. května 2019**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 15. prosince 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS/STAG se shodují.

26. listopadu 2019

Marcela Ederová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala paní MgA. Janě Konvalinkové, Ph.D. za odborné vedení a rady. Též děkuji své rodině za trpělivost a kolegyním ze své základní školy za podporu a povzbuzení nejen při realizaci diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá vzdělávacím oborem hudební výchovy pro 1. - 3. ročník 1. stupně ZŠ v RVP a jeho integrací mezi ostatní předměty. Teoretická část obsahuje definici pojmů motivace, lidová slovesnost, lidová píseň, umělá píseň, hudební dovednost aj. V praktické části je vytvořen metodický materiál s netradičními a zajímavými nácviky lidových písní. Vše s hodnocením a ověřením v praxi. Práce se opírá o odbornou literaturu.

Klíčová slova

hudební výchova; mezioborová integrace; motivace; lidová píseň; lidová slovesnost; umělá píseň; hudební dovednost; netradiční nácviky

Annotation

The diploma thesis deals with the educational field of music education for the 1st - 3rd year of the first grade of primary school in FEP and its integration among other subjects. The theoretical part contains a definition of the concepts of motivation, folk literature, folk song, artificial song, musical skills, etc. In the practical part is created methodical material with unusual and interesting exercises of folk songs. All with evaluation and verification in practice. The work is based on literature.

Keywords

music; interdisciplinary integration; motivation; folk song; folk literature; artificial song; musical skill; unusual drills

Obsah

ÚVOD	9
1 Hudební výchova	10
1.1 Hudební výchova v RVP	10
1.2 Mezipředmětové vztahy	12
1.2.1 Klíčové kompetence	13
1.2.2 Průřezová témata	13
1.3 Hudební výchova – ostatní předměty	15
1.3.1 Hudební výchova a český jazyk	15
1.3.2 Hudební výchova a matematika a její aplikace	15
1.3.3 Hudební výchova a prvouka	16
1.3.4 Hudební výchova, výtvarná výchova a pracovní činnosti	16
1.3.5 Hudební výchova a tělesná výchova	16
1.3.6 Hudební výchova a dramatická výchova	17
1.4 Hudební schopnosti a dovednosti	17
1.4.1 Pěvecké dovednosti a návyky	18
1.4.2 Hudebně výrazové prostředky	18
1.4.3 Hudební schopnosti	21
2 Motivace	23
2.1 Hudební motivace	25
3 Lidová slovesnost a lidová píseň	26
3.1 Lidová hudba	26
3.1.1 Lidová píseň	26
3.1.2 Skladatelé a lidová píseň	27
3.1.3 Lidová píseň a současnost	27
3.1.4 Lidové říkadlo	28
4 Lidový tanec	30
4.1 Mazurka	30
4.2 Kvapík	31
4.3 Polka – polkový krok	31
4.4 Valčík	31
4.5 Mateník	31
4.6 Tance	31
PRAKTICKÁ ČÁST	32

5 Charakteristika školy.....	33
5.1 Vzdělávací program: MŠ	34
5.2 Vzdělávací program: ZŠ	34
5.3 Charakteristika třídy.....	35
6 Metodické přípravy s využitím a nácvikem lidových písní	37
1. KOULELO SE, KOULELO	37
2. KDYŽ JSEM JÁ SLOUŽIL	45
3. Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ	52
4. PÍSNIČKOVÁ MĚSTA	60
5. ŠEL ZAHRADNÍK DO ZAHRADY.....	68
6. JEDE, JEDE POŠTOVSKÝ PANÁČEK.....	77
7. POD NAŠÍM OKÝNKEM	84
8. RYBIČKA MALIČKÁ	91
9. TO JE ZLATÉ POSVÍCENÍ - ŘEMESLNÍCI.....	98
10. JÁ JSEM MUZIKANT	106
ZÁVĚR	114
Seznam obrázků	119
Přílohy	121

ÚVOD

K tématu mé diplomové práce mě přivedla nejen radost ze zpěvu, hudby, ale i z pohybu, fantazie a představivosti. Vyrůstala jsem v rodině sportovně založených rodičů, kteří mě tak vedli ke cvičení, aktivnímu pohybu, ale i k hudbě. K té jsem získala nejpevnější vztah na střední škole, kde mi bylo dopřáno pevných základů, ze kterých čerpám dodnes. Tímto bych chtěla velice ráda vzpomenout na svou již zesnulou paní profesorku, díky které jsem vybudovala hudební znalosti a dovednosti, ale i vztah k hudbě a pohybu. Hudbu, pohyb spojený s fantazií a představivostí jsem se snažila rozvíjet u žáků v dramatickém kroužku, jež jsem vedla na základní škole, kde působím. Výuku jsem obohatila o tance, kdy jsem žáky učila country tance, ke kterým mám nejbližší vztah a nejlépe jej ovládám. Odměnou bylo několik vystoupení pro veřejnost, která měla úspěch.

Ve své práci se zaměřuji na prolínání hudební výchovy do ostatních vyučovacích předmětů. Již několik let plně realizuji propojení hudby, rytmiky a pohybu s hudbou do ostatních předmětů a domnívám se, že jde o velký přínos a motivaci nejen pro žáky. V diplomové práci budu analyzovat hudební činnosti s písničkami a říkadly, které lze využívat v jednotlivých předmětech na prvním stupni základní školy. Všechny budu realizovat ve své výuce v první až třetí třídě základní školy. Součástí práce bude reflexe činností a sebereflexe vedoucí k dalším krokům, zlepšení a návrhům. Přínosem bude možnost posouzení práce od svých kolegů, kteří některé činnosti taktéž budou realizovat ve svých hodinách, kdy tak budeme moci porovnat své zkušenosti a přínosy a dále se z nich poučit.

1 Hudební výchova

Hudební výchova je mnohotvárný proces, který má za úkol vytvořit harmonický rozvoj osobnosti. Rozvíjí estetické cítění, pohybovou činnost, vede k rozvoji paměti, představivosti, fantazie. Tento proces by měl být pro děti radostný a zajímavý. Všeobecně hudba dokáže odehnat smutek, uklidnit, povzbudit, rozesmát, motivovat, inspirovat, pro někoho je dokonce terapií. Plní několik funkcí, k nimž patří například funkce estetická, výchovná, relaxační, poznávací, sociální.

Žáci se s předmětem hudební výchovy, a současně s výtvarnou výchovou, seznamují během prvního stupně, kdy se jej snaží vnímat jako součást života a pracovat tak s nimi. Při správné stimulaci učitele by si žáci postupně měli uvědomit, že oba obory mohou přinést nejen užitek, ale i radost a uspokojení. Může jít také o prostředek sebevyjádření.

1.1 Hudební výchova v RVP

Hudební výchova spolu s výtvarnou výchovou jsou vzdělávacími obory, které patří v základním vzdělávání do oblasti Umění a kultura. Propojují se zde činnosti vokální, poslechové, instrumentální a hudebně pohybové. Pomocí nich učitel působí na žáka a se rozvíjí dětská hudebnost. Mezi učivo, které je v tomto oboru samozřejmostí, je nácvik správných pěveckých dovedností. Žáci se v úplném začátku musí naučit správnému dýchání a hlasové hygieně. Od první třídy se učí rytmizovat jednoduchá říkadla, později je obohatí jednoduchým doprovodem pomocí hudebních nástrojů. K rytmizaci se postupně přidá i melodizace a tím se rozpoznávají i jednotlivé kvality tónu, jako je výška, délka, síla a barva. Jelikož k hudbě patří pohyb a tanec, tak se i žáci učí pohybem hudbu ztvárňovat, vhodně na ni reagovat a poslechem vnímat. U malých žáků je důležité se snažit, aby získali vztah k hudební výchově a oblíbili si ji. Je důležité jim co nejvíce zpívat, spojovat zpěv s pohybem a jednoduchými tanečními kroky, aby se žáci naučili vnímat své tělo ve spojení s hudbou.

Během pěti let na prvním stupni by si žáci měli osvojit mnoho dovedností, které jsou všechny zahrnuty v očekávaných výstupech, které jsou definovány v RVP (Rámcově vzdělávací program).

Očekávané výstupy pro 1. období (1.2.3. třída) dle RVP¹

- „Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- Rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- Využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- Reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- Rozlišuje jednotlivé kvality tónu, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- Rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální."

Hudební výchova vede žáka prostřednictvím vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností k porozumění hudebnímu umění a hudbě.

Prostřednictvím těchto činností se budu snažit v praktické části poukázat na jejich využití v jednotlivých předmětech.

Učivo je aplikováno do hudebních činností, pro které je podstatné:

Vokální činnosti

- *Pěvecký a mluvní projev*
- *Hudební rytmus*
- *Intonace, vokální improvizace*
- *Grafický záznam vokální hudby*

Instrumentální činnosti

- *hra na hudební nástroje*
- *rytmizace, melodizace, hudební improvizace*
- *grafický záznam melodie*

Hudebně pohybové činnosti

- *pohybový doprovod znějící hudby*
- *pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby*
- *orientace v prostoru*

Poslechové činnosti

- *kvality tónů*
- *vztah mezi tóny*
- *hudební výrazové prostředky*

¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: 561/2004. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 58-59

- *lidský nástroj a lidský hlas*
- *hudební styly a žánry*
- *interpretace hudby*

1.2 Mezipředmětové vztahy

V praktické části se zabývám přípravami na vyučovací hodiny, kde mimo jiné uvádím pojmy klíčové kompetence a mezipředmětové vztahy, proto bych tyto pojmy dále stručně objasnila.

Jak z názvu vyplývá, mezipředmětové vztahy jsou logickou a úplnou vazbou mezi předměty. V současném školství velice aktuálním tématem. Pedagogický slovník vysvětluje mezipředmětové vztahy jako *„vzájemné souvislosti mezi jednotlivými předměty, chápání příčin a vztahů přesahujících předmětový rámec, prostředek mezipředmětové integrace. V předmětovém kurikulu jsou vyjadřovány v učebních osnovách jednotlivých předmětů jako tzv. mezipředmětová (průřezová) témata. Progresivním trendem v zahraničí je řešení mezipředmětových vztahů na úrovni kurikula jako celku.“*²

Jde o to, podpořit komplexní přístup žáků k tomu, aby získávali všestranné vědomosti, dovednosti a dokázali je propojovat se školním a mimoškolním životem. Jak další předměty ve škole, i hudební výchova přesahuje do různých předmětů. Samotný předmět hudební výchova je ucelená učební jednotka vycházející z RVP z oblasti Umění a kultura. Zde jsou definovány klíčové kompetence, avšak izolovaně - právě zde je místo pro mezipředmětové vztahy a vhodné propojování učiva. Jde o nepředmětovou vazbu, která umožňuje propojení a tím i zpestření hodiny.³

Dle mých zkušeností z učitelství na prvním stupni vyvozují, že žáky hudební výchova baví, a však otázce, zda stačí jedna hodina týdně odpovídají že ano. Protože jde o jistou formu nezájmu o výchovné předměty obecně, je vhodné využít možnosti integrace prvků nejen hudební výchovy do výuky primárních předmětů, jako je například

² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. str. 123.

³ Teoretické reflexe hudební výchovy. Implementace hudební výchovy do dalších vzdělávacích oblastí na 1.stupni. ISSN1803-1331.

český jazyk či matematika. Výhodou prvního stupně je, že většinu předmětů vyučuje tentýž učitel, a proto nejde o takový problém.

Myšlenka propojení prvků hudební výchovy do ostatních předmětů přišla až v 60. letech, kdy Wolfgang Roscher založil Institut pro integrativní hudební pedagogiku a polyestetickou výchovu. Mimo jiné i upozorňuje na riziko neúspěchu, neboť propojení hudební výchovy do ostatních předmětů nutné předpokládá alespoň základní úroveň hudebních schopností a dovedností u žáka, který je tak schopen porozumět.⁴

1.2.1 Klíčové kompetence

Jsou prioritní pro vytváření výukových plánů, příprav, tematických plánů. Jsou pomocné pro učitele při dosahování cílů, které by měl žák zvládnout. Žák je rozvíjí a využívá ve všech předmětech. Nalezneme je v každém ŠVP, kde jsou konkrétně definována v každé vzdělávací oblasti.

Na základní škole jsou vymezeny tyto klíčové kompetence:

- *Kompetence k učení*
- *Kompetence k řešení problémů*
- *Kompetence komunikativní*
- *Kompetence sociální a personální*
- *Kompetence občanské*
- *Kompetence pracovní*

Jednotlivé kompetence budu uvádět v praktické části práce, kde napíši jejich obsah vhodný pro věkové období a daný předmět.

1.2.2 Průřezová témata

Průřezová témata jsou jednotná, jejich obsah je rozpracovaný do tematických okruhů, které odpovídají vzdělávacím obsahům. Během základního vzdělávání každá škola nabízí způsob realizace v jednotlivých ročnících. Jejich rozsah stanovuje ŠVP (školní vzdělávací program).

Na základní škole jsou formulována tato průřezová témata:

⁴ DUZBABA, Oldřich. Vybrané kapitoly z hudební pedagogiky a didaktiky hudební výchovy. ISBN: 80-7290-165-6.

- *Osobnostní a sociální výchova*
- *Výchova demokratického občana*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*
- *Multikulturní výchova*
- *Environmentální výchova*
- *Mediální výchova*⁵

..

Každé téma obsahuje stručnou charakteristiku a několik okruhů, které jsou přínosem k rozvoji osobnosti a též rozvíjí v této oblasti vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty.

Dále konkretizují ty úkoly, které se přímo dotýkají hudební výchovy.

Osobnostní a sociální výchova – v oblasti vědomostí, dovedností a schopností vede toto průřezové téma k porozumění sobě samému a druhým, napomáhá k zvládnutí vlastního chování, k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni. Týká se hlavně společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání. Rozvoj zde probíhá po stránce osobnostní, sociální a morální. Hlavním smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti.

Výchova demokratického občana - charakteristickým rysem je tolerance, spravedlnost, odpovědnost a rozvoj kritického myšlení.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - v oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře, k chápání národních a regionálních kultur, vysvětluje význam kulturního a historického dědictví.

Multikulturní výchova – prolíná se všemi vzdělávacími oblastmi, dotýká se mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi školou a rodinou. K okruhům kromě lidských vztahů též patří odlišné myšlení a vnímání světa, odlišnost lidí a jejich vzájemná rovnost, předpokládaný vývoj v budoucnosti.

Environmentální výchova – je rozčleněna do takových okruhů, které umožňují pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, vede k citlivému přístupu k přírodě a

⁵ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. str. 123.

⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: 561/2004. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005. str. 14-15.

přírodním a kulturním dědictví. Přispívá také k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí.

Mediální výchova – má za úkol naučit žáky základní úrovni mediální gramotnosti, naučit třídít nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit záměr. Učí využít médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy a naplnění volného času.

Jak jsem se již zmínila, okruhy se vzájemně prolínají, ovlivňují. Jejich výběr vychází z aktuální situace ve škole, je ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů.

1.3 Hudební výchova – ostatní předměty

1.3.1 Hudební výchova a český jazyk

V souvislosti s analýzou a syntézou slov se nejčastěji využívá tleskání, pleskání a dupání. Pohybových činností lze využít při určování druhů vět, kdy naznačíme pohybem tečku, čárku, vykřičník, otazník. Při výuce druhů vět, můžeme přemýšlet o písničkách, kde se zpívá o něčem, na co se ptáme, kde někomu něco přikazujeme, oznamujeme. (*Co to tam šupoce za tu stodolu, Kudy, kudy cestička, Utíkej, Káčo, utíkej, Ach synku, synku, Holka modrooká, Černé oči, Boleslav, Boleslav atd.*) Při poznávání měkkých a tvrdých souhlásek můžeme naznačit měkké i a tvrdé y třeba výskokem a dřepem nebo pohybem paží. Jinou obměnou může být tleskání či pleskání. Při nácvičení abecedy se snažíme hledat vhodné říkadlo, písničku na určenou hlásku. Činnost lze také obrátit. Zazpíváme si nějakou písničku, vyhledáváme v ní slova začínající na určenou hlásku. Písničky nás mohou seznámit s vyjmenovanými slovy. Vhodným způsobem propojujeme s literární výchovou v podobě dramatizací.

1.3.2 Hudební výchova a matematika a její aplikace

Již v prvním ročníku spojíme opět tleskání, pleskání nebo dupání k poznávání hodnoty číslic, uvědomování si číselné řady. V praktické části budou uvedeny aktivity spojené s hudebními činnostmi. Velice oblíbená je pohybová hra *Na molekuly*, kdy je žákům zadána číslice, oni utvoří skupinku dané číslice, kdo zbyde, vypadá. Do této hry můžeme vložit živou či reprodukovanou hudbu. Některých písní můžeme využít jako slovních úloh (*Měla babka, Když jsem já sloužil, Na tý louce zelený, Jedna, dva tři čtyři, pět, Jedna dvě Honza jde.*)

1.3.3 Hudební výchova a prvouka

Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět* má několik okruhů, přirozeně se téměř v každém okruhu objeví nějaká písnička, kterou můžeme hodinu obohatit. Tematický celek *Místo, kde žijeme* – písničky, ve kterých se objeví názvy měst (*Boleslav, Boleslav, Okolo Hradce, Okolo Třeboně, Kolín Kolín, Já jsem z Kutné Hory*) V okruhu *Rozmanitost přírody* se nabízí vzpomenout písničky, kde se objevuje zelenina, ovoce, stromy, rostliny, živočichové. Myslím, že zde je písniček veliké množství (*Šel zahradník, Cib, cib, cibulěnka, Hop hej cibuláři, Červená růžičko, Koulelo se, koulelo, Já mám koně, Když jsem husy pásala atd.*)

1.3.4 Hudební výchova, výtvarná výchova a pracovní činnosti

Nejčastější je motivace písničkou, která vhodně navodí vyučovací hodinu výtvarné výchovy nebo pracovních činností. S výsledným výrobkem se znovu k motivaci vrátíme a píseň nebo říkadlo naučíme. Využívat se dají různá grafomotorická cvičení, kde opět písničku nebo říkadlo využijeme. Oblíbenou činností je pouštění skladby a nechat děti tvořit dle jejich představ a fantazie. Krásně se nám se žáky zdařilo výtvarné ztvárnění části ze symfonické básně *Má vlast – Vltava*. Žákům jsem skladbu pustila a oni ztvárnili tok řeky Vltavy (viz příloha, obrázek č. 47). Kromě výtvarného zpracování jsme tuto skladbu zpracovali pomocí materiálu z látek a dřeva.

1.3.5 Hudební výchova a tělesná výchova

Propojení hudby a pohybu je nejpřirozenější cestou, se kterou se setkávám. . Již naši předkové doprovázení hudbou z bubnů a bubínků tančili rituální tance u ohňů. Na školách se využívá hudba jako doprovod při cvičení. Říkadlem nebo písničkou můžeme rytmizovat cviky. Při pohybových hrách se využívá písniček (*Čížečku, čížečku, Myšičko myš, Zlatá brána, Zajíček v své jamce atd.*) Připravujeme se žáky různá vystoupení a školní akademie, kde se hudba s pohybem přirozeně spojuje. V prostorách tělocvičny může učitel naučit děti základní taneční kroky, taneční ztvárnění a hry vyžadující větší prostor, různé pohyby z místa na jiné místo.

1.3.6 Hudební výchova a dramatická výchova

Práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla, verbální i neverbální komunikace, spojení hudby a pohybu to je jen část činností, které spojuje dramatická výchova s hudební výchovou. Obsahem dramatické výchovy je vzájemné prolínání dvou oblastí. Jsou jimi osobnostní a sociální rozvoj. K okruhům patřícím k dramatické výchově jsou různé hry a cvičení. Budu jmenovat ty, které souvisí s hudební výchovou - hry a cvičení rozvíjející rytmické cítění a dynamiku, hry, při kterých si žáci uvědomují prostorové vnímání, hry a cvičení, které prohlubují dovednosti pohybové, koordinaci pohybů a schopnosti pohybového vyjádření (Bláhová, 1996).

1.4 Hudební schopnosti a dovednosti

Během mé pedagogické praxe jsem poznala mnoho žáků, kteří uměli krásně čistě zpívat, ty, kteří zpívali s velkou radostí a zájmem, také ty, kteří zpívat vůbec nechťeli. Zažila jsem třídy, kde byla radost vyučovat hudební výchovu, protože děti samy vyžadovaly hudební aktivitu, pohybové ztvárnění, hudební vyjadřování, dokázaly hudbu citově prožívat nebo jen poslouchat. Má výhoda při psaní této práce byla právě skutečnost, že jsem před dvěma lety začala učit první třídu, která byla tou ne příliš zpěvavou. Začala jsem zkoumat, zda se stydí mě nebo spolužáků, zda písničky neznají, popřípadě jaké další problémy je trápí. Dokonce má cesta vedla i do mateřské školy, kterou většina mých žáků společně navštěvovala. V podstatě mé zjištění nebylo pro mne nijak uspokojující. Příčiny toho, že děti nezpívají, jsou, tak trochu objasněné. To, že se v rodinném prostředí nepodporuje příliš zpěv, děti příliš křičí a mají nízkou polohu hlasu, mají chybné držení těla, protože jim velice často chybí přirozený pohyb a mají shrbené tělo a zúžený hrudní koš, pasivně přijímají hudbu a mají nesprávné pěvecké vzory atd. Tak začala má každodenní, dlouhodobá hudební práce pomocí přirozených her vést žáky k osvojení základních pěveckých schopností, dovedností a návyků. Hlavním úkolem probudit v nich zájem a fantazii. Nejdůležitější zásadou hudebně výchovné práce je názornost. Děti si osvojují potřebné dovednosti především nápodobou a častým opakováním různých popěveků, písní, her a dalších hudebních činností.

1.4.1 Pěvecké dovednosti a návyky

- Správný postoj: mírně rozkročmo, váha těla je rozložena na obou nohou, ramena jsou uvolněná, ruce volně podle těla
- Správný pěvecký sed: chodidla jsou opřena celou plochou o zem, ramena směřují dolů, ruce leží v klíně
- Pěvecké dýchání: optimální je naučit spojit hrudní a břišní dýchání, protože umožňuje lepší okysličení krve. Dávat pozor na zvedání ramen při nádechu a povolení při výdechu (Existuje spousta her na dýchání)
- Regulace dynamiky: silně - slabě (Můžeme zahrát několik taktů tiše, několik hlasitě, potom žáci vyjadřují tleskáním, dupáním, jiným zvukem. Vymýšlí zvuky zvířat, která se pohybují hlasitě, potichu)
- Tempo: pomalu – rychle (Opět mohou žáci vyťukat, vytleskat, vydupat, volně se pohybovat v prostoru, využít prsty, ruce, určité rekvizity)
- Výška tónu: vysoko- nízko(Žáci napodobují zvuky zvířat, pro jednotlivé tóny je možné určit hudební nástroje a žáci je k určování využijí)
- Melodie: stoupá – klesá (Využití vhodných písniček s klesající a stoupající melodií. Žáci naznačují rukou v prostoru nebo kreslí na papír)
- Artikulace: různé hry na aktivizaci a uvolnění mluvidel (Hrajeme na čertíky, žvýkáme jako kravička na pastvě, odfrkneme jako koník, vylízáme misku od dobroty, lížeme lízátko (Kulhánková, Tichá, 2014).

1.4.2 Hudebně výrazové prostředky

Hudebně výrazové prostředky jsou základními prvky, bez kterých by hudba nemohla existovat. Patří sem rytmus, dynamika, melodie, hudební barva a harmonie. Těchto pět prvků, když dá dohromady skladatel, tak vznikne píseň či hudební skladba.

Rytmus

Jeden z výrazových prostředků hudby. Rytmus je jedním z klíčových prvků vlivu na naše emoce a na budování vztahu k hudbě jako takové. Rytmus je součástí našeho každodenního života – vždyť i chůze je rytmický pohyb. Pro děti je od malička velice důležitým a úplně nejpřirozenějším prvkem, který začíná prvotním tleskáním a úplně prvním říkadlem *Paci, paci, pacičky*. Dále dupáním, pleskáním, luskáním, broukáním,

přirozeným kýváním hlavy a těla do rytmu, ťukáním prstem či dlaní do podložky, lavice, stolu. Ťukání může být pomalé, rychlé, silné, slabé. K tomuto rytmu zapojíme u starších dětí fantazii a představu. Hrajeme si např. na dešťové kapičky. Přidáváme hru na tělo a později rytmus spojíme také s pohybem a vytváříme určitou pohybovou improvizaci a můžeme předvádět různé činnosti -

- tlučeme kladivem
- řežeme dříví
- trháme jablka, hrušky
- řídíme auto nebo autobus
- skáčeme na trampolíně
- hrajeme si na bubeníky
- chodíme jako medvědi atd.

Další činností spojenou s rytmem je hra na jednoduché nástroje. Ve škole mají velké zastoupení Orffovy nástroje. Tyto nástroje můžeme nahradit i ve školním prostředí různými předměty, jako jsou vařečky, pokličky, hrnce, lžíce.

Když jsem studovala literaturu, velice se mi líbil článek, kde Zdeněk Šímanovský píše: „*Rytmus je pravidelné střídání uvolnění a napětí, je jedním ze základních projevů hudby a života vůbec. Rytmičky tep srdce, střídání nádechu a výdechu i pravidelná peristaltika nás udržují naživu. Své rytmy má i mozková aktivita. A tak všechno, včetně našeho běžného jednání, má svůj rytmus.*“ (Šímanovský 2011, s. 41)

Orffovy nástroje

Na prvním stupni základní školy mají velké zastoupení Orffovy nástroje. Cal Orff prosazoval přirozené spojení hudby a pohybu.

Německý skladatel a pedagog se zasloužil o sestavení specifického instrumentáře, skládajícího se z drobných nástrojů, přizpůsobených ke hře dětí. Rozděleny jsou na nástroje rytmické a melodické. Mezi melodické patří různě veliké a barevné zvonkohry, dále xylofony a metalofony. Jsou to tedy melodické bicí nástroje, k jejichž hře je zapotřebí paliček, které úderem do kovového nebo dřevěného kamene vyloudí tón. Zvonkohry a metalofony mají kovové kameny a xylofony dřevěné. Jednoduché vyjímání kamenů umožňuje upravit nástroj tak, aby mohly hudbou doprovázet i žáci. Do skupiny rytmických nástrojů jsou zařazena ozvučná dřívka, kastaněty, prstové činelky, velké

činel, tamburíny, triangel, dřevěný blok, drhlo, rolničky, různé bubínky. Tyto nástroje jsou dostupné, nejen finančně a měly by být automatickým vybavením každého pedagoga na prvním stupni, a nejen do vyučovacích hodin hudební výchovy. Velké využití mohou mít v matematice, když se žáci učí číselnou řadu, mohou též vytvářet výsledky příkladů. V českém jazyce se jich využívá při rozkladu slova na slabiky. S nástroji můžeme obohatit vyučovací hodinu, zaktivizovat žáky, motivovat.

Drumbeny

Pro ideální práci s rytmem bych velice ráda uvedla nástroj, zvaný drumben. Ještě před rokem jsem neměla ponětí, co si mám pod tímto názvem představit. Drumben vznikl jako dlouhodobý pokus vytvořit jednoduchý, trvanlivý, levný a dostupný rytmický nástroj. Vyrábí se z přírodních a recyklovaných materiálů. Ke slepování se využívá lepidel a laků na vodní bázi. Má tvar různě velikých válců, které se mohou zasouvat do sebe. Je moc příjemné vědět, že tento nástroj vznikl a stále se vyrábí v České Republice. Příjemná je také spolupráce se samotným autorem drumbenů. Již podruhé jsme s dětmi pod jeho vedením, či snad bubnováním strávily necelou hodinku ve světě fantazie, improvizace a uvolněné atmosféry. Děti získaly odvahu a sebedůvěru, naučily se naslouchat své hře, tak i celkové souhře s ostatními hráči. Někteří dokázali zvuk drumbenů kombinovat se zvuky vytvořenými ústy. Hra na drumben spočívá v bubnování jednou nebo oběma dlaněmi sevřenými do malé mističky nebo bubnování pomocí prstů. Ruce jsou uvolněné od ramene, přes loket až po zápěstí. Možná překvapí i to, že nástroj můžeme všestranně využít. Může se stát vhodným bytovým doplňkem, stolkem, židlí. Posloužit může při různých hrách, kdy se žáci učí házet, orientovat se v prostoru, k vytváření různých staveb, imaginárních prostorů, při dramatických hrách. Je to vlastně hračka, která rozvíjí a podporuje zdravý osobnostní a sociální rozvoj dítěte.⁶

Tempo

Tempo nám určuje rychlost dané skladby. Může být pomalé, střední a rychlé. Tempo se může zrychlovat i zpomalovat. Udává se slovními výrazy, většinou

⁶ více na Co je to drumben. *Drumben* [online]. 2019 [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <http://www.drumben.cz/co-je-to-drumben/>

mezinárodně platnými italskými, někdy též českými nebo v jiném jazyce. Mezi známé výrazy patří například:

Largo – široce, andante - volně krokem, moderato – mírně, allegro – vesele, presto – rychle.

Metrum

V hudbě znamená střídání přízvučných a nepřízvučných dob. Metru se úzce doplňuje a prolíná s rytmem. Každý jedinec cítí metrum jiným způsobem.

Takt

Veškeré hudební skladby jsou děleny na krátké části, které nazýváme takty. V notové osnově je vyznačujeme svislými čarami, které nazýváme taktové čáry. Takty členíme na doby. Základními takty jsou dvoudobý a třídobý. Ve dvoudobém se střídají dvě doby, první je přízvučná, druhá nepřízvučná – 2/2, 2/4. Ve třídobém taktu následují po přízvučné době dvě nepřízvučné – 3/4, 3/8.

Dynamika

Dynamikou rozumíme sílu přednesu zvuku, tedy hudbu znějící potichu či nahlas. V notovém zápisu se opět využívá grafických značek a slovních výrazů. Několik příkladů: *p*- piano znamená slabě nebo tiše, *pp*- pianissimo znamená velmi slabě, *f*-forte znamená silně, *ff* – mezzoforte znamená středně silně.

Melodie

Řada tónů jdoucích po sobě a majících vlastnosti, jako jsou délka, síla, barva, výška. Tóny jsou v melodii uspořádány podle daných pravidel.

1.4.3 Hudební schopnosti

Paměť - schopnost vnímat a uložit si informace určitého druhu a později si vše vybavit.

Představitivost – schopnost, která umožňuje s obsahem pracovat, kombinovat. V hudbě je spojována hlavně se sluchem.

Fantazie – schopnost, která je velice individuální, jelikož v ní žáci vyjadřují jedinečné vlastní prožitky

2 Motivace

Motivace každého provází od narození, pro vzdělávání by tak měla být přirozenou a známou. Někoho motivovat, znamená přimět ho, aby měl o danou činnost, věc, práci, zábavu co největší zájem a s radostí a nadšením ji chtěl vykonávat. Již od narození jsme motivováni svými rodiči, prarodiči, později hlavně vychovateli a pedagogy. To však neznamená, že tím to končí. Ne malou motivaci potřebují mladí lidé, kteří vstupují do života, hledají si například nové zaměstnání, partnery do budoucího života. A co my dospělí? K tomu abychom zvládli každodenní přival informací a pracovní zátěže je zapotřebí velké množství motivace. Každý potřebuje motivovat jiným způsobem.

Ve škole se pak motivace pojí s procesem učení. Školní motivace se snaží v dětech vzbudit zájem o veškerou výuku tím, že u dětí aktivuje pocity zvědavosti, radosti, očekávání, napětí k dosažení školních vědomostí a dovedností. Každého učitele by mělo zajímat, jak kladně vést proces vyučování. Ovšem je nutné neustále bádát po správném druhu motivace. Každý žák je individuální osobností, každý kolektiv je jiný, a proto i celkový přístup je odlišný. Pokud učitel nenajde správný přístup k žákům, ztratí spoustu času snahou o zlepšení výsledků v dané třídě.

Motivaci můžeme rozdělit na

- počáteční (vstupní)
- průběžnou
- výslednou

Počáteční motivaci nazýváme tu, kterou řadíme na začátek vyučovací hodiny. Nejčastěji jsou zařazovány právě různé básničky, říkadla, písničky. Někdy různé vymyšlené příběhy. Často jsou využívány do vstupní motivace říkanky spojené s pohybem, pohybové rozcvičky, různá rozpočítadla. Pochvaly nebo společná hodnocení, která provádíme v průběhu vyučovací hodiny, nazýváme motivací průběžnou. Výslednou motivaci nesmíme také opomíjet. Často je pro nás učitele zpětnou vazbou, co jsme naučili (Boakertsová 2005).

Ráda bych zmínila další metody, kterých je potřeba při rozvíjení motivace žáků. Je jich samozřejmě nepřehledné množství. Souvisí v podstatě s tvořivostí učitele a

organizací výuky. Nelze vždy a všude použít všechno. Metody k rozvoji motivace ve vyučování jsou např.:

- **problémové vyučování** – patří mezi nejlepší metody k aktivizaci žáků a vyvolání zájmu o učivo, příznivě se utváří a rozvíjí schopnosti a myšlení žáků
- **vyučování hrou** – u menších dětí velice oblíbené, jsou to různé didaktické hry, hry na něco
- **zajímavé úlohy** – nemohou dělat všichni žáci, zařazují se tedy spíše jako zajímavá práce pro nadanější žáci, kteří jsou s prací brzy hotovi
- **soutěže** – využíváno jako odreagování od práce, ovšem musí se dávat velký pozor, aby nevyhrávali stále stejní žáci
- **využívání informačních fondů** – žáci mají volnost k vyhledávání informací z určených nebo i svých zdrojů, takto mohou žáci prezentovat své referáty
- **brainstorming** – podobná metoda, žáci pracují ve skupinách, které se potom společně posuzují, vyvozují závěry a přemýšlí o různých alternativách
- **kooperace** - často využívaná metoda, děti mají rády práci ve skupinách či ve dvojicích, skupiny obměňujeme, žáci se učí vzájemně si pomáhat, sdílejí poznatky, zkušenosti, názory, musíme zde nechat dostatek prostoru na zhodnocení činnosti
- **odměna a trest** – nejvýznamnější vnější zdroj motivace

Je třeba si uvědomit, že schopnost nás učitelů pozitivně motivovat žáka k učení, ovlivňuje nejen osobnost žáka ale i učitele. Pokud má učitel úspěšně motivovat, klade to na něj velké požadavky. K tomu aby učitel vedl tvořivě vyučování, a tím zvyšoval motivaci, je třeba, aby např.:

- důsledně se připravoval na vyučování
- neustále se vzdělával
- byl schopen reagovat na neočekávané situace
- své působení na žáka přizpůsoboval situaci
- neustále tvořil, hledal podněty
- potlačoval rutinu a strnulost při vyučování (Boakertsová 2005)

Myslím, že každý učitel musí být trochu hercem, potom je jeho motivování snadnější. Příjemné je, když Vás děti mile překvapí a opravdu vyžadují nějakou oblíbenou činnost, kterou si dokáží i samy doplnit. Protože pracuji s malými žáčky, moc mě to baví, jelikož se ještě nechají mnohokrát obalamutit.

Motivace – desatero, jak motivovat děti.

Seznámila jsem se s článkem, kde bylo pro motivaci stanoveno deset důležitých bodů.

1. *Stanovte cíl (cíl dává dětem účel a směr)*
2. *Plánujte (plánování motivuje dítě pohnout se k cíli)*
3. *Odměňujte (velice častý přístup)*
4. *Vysvětlujte (jasné a přímé odpovědi)*
5. *Inspirujte (bude příkladem)*
6. *Dodávejte odvalu (pozitivní forma, jak někoho přimět k další činnosti)*
7. *Važte si jich (važme si úsilí, jaké dítě do činnosti vkládá – pochval, povzbuzení)*
8. *Soutěžte (přirozené je, že dítě chce vyhrát)*
9. *Naučte přijmout nedostatky (každý má nějaký nedostatek, učíme děti je přijímat)*
10. *Vytvořte zdravé prostředí (<https://mama.piggy.cz/motivace> – jako- pohon)*

2.1 Hudební motivace

Jelikož se tato práce týká hudební výchovy a hlavně písniček, celá praktická část bude provázena hudební motivací. Motivující budou nejen lidové písničky, ale i říkadla.

Každá píseň je jiná. Některá má zajímavý text, se kterým se dá neuvěřitelným způsobem pracovat. Další má pěknou melodii nebo rytmus. Písničkou lze jen krátce navodit atmosféru vyučovací hodiny, motivovat celý průběh, využít ji jen na aktivizaci žáků, zařadit pro zbystření. Písničku můžeme kreslit, malovat, výtvarně ztvárnit a pohybově vyjádřit. Vyhledávat zajímavá slova z písničky a po stránce jazykové s nimi pracovat. Veselé písničky už při poslouchání nutí děti kývat tělem do rytmu. Ani nemusíme hrát na žádný hudební nástroj a při poslechu písničky už vytváříme jednoduchý doprovod tleskáním, dupáním, pleskáním či ťukáním. Vždy lze nalézt zajímavý způsob, jak děti hudebně zmotivovat (Tichá, Raková 2014).

3 Lidová slovesnost a lidová píseň

Též ústní lidová slovesnost nebo ústní lidová tvorba či folklor. Základem je slovo. Počátky ústní lidové slovesnosti spadají do doby, kdy lidé měli potřebu sdělovat si své různé zkušenosti, které získávali při styku s přírodou, při práci, ve vztahu k rodině a společnosti. Vyjadřují též otázky života a smrti, vysvětluje vznik světa. Rozvíjela se ve všech částech světa, u všech národů. Mezi její znaky patří anonymita, variabilita, jelikož existuje několik verzí ústního podání. Šířila se ústním podáním.

Útvary lidové slovesnosti

Patří sem pohádky, báchorky, legendy, povídky, balady, pověsti, zaklínadla, přísloví, pranostiky, pořekadla, hádanky, říkadla, rozpočítadla, dětské hry, loutkové hry, tance, lidové písně.

Sběratelé lidové slovesnosti

Lidovou slovesnost máme uchovanou díky sběratelům, kteří ze sebraných textů vytvořili obrovské sbírky ze všech oblastí naší země. Mezi sběratele patří Karel Jaromír Erben – sbíral České pohádky, Prostonárodní české písně a říkadla. Božena Němcová – Národní báchorky a pověsti, Slovenské pohádky a pověsti. František Ladislav Čelakovský, František Sušil, František Bartoš – Nové národní písně moravské.

3.1 Lidová hudba

Lidová hudba (hudební folklor) je projevem lidové hudebnosti. Jsou to písně a tance, obyčeje a zvyky, při nichž hraje hudba významnou roli. Základem lidové hudby je píseň.

3.1.1 Lidová píseň

Zobrazuje život prostého lidu. Zachycuje příběhy šťastné či nešťastné lásky, vztahy mezi lidmi, mezi rodiči a dětmi, mezi lidmi chudými a bohatými. Zachycuje pracovní vztahy, problematiku vojny. Objevují se zpěvy o utiskování ze strany vrchnosti. Proto těmto písním říkáme milostné, vojenské, pracovní, pochodové, ukolébavky, písničky o dětech, vesnické, přírodní, duchovní, obřadní, koledy. Zpívali se a předávali z generace n generaci.

Když bych měla připomenout dobu nejstarší lidové písně, tak bych uvedla 16. století a za zmínku stojí například písně *Když jsem já ty koně pásal* a vůbec nejstarší *Radujme se, veselme se*.

Vedle písně lidové je známá i píseň umělá. Ta se objevuje již ve 14. a 15. Století, kdy se zpívali různé balady. Vznikaly ve vztahu k písni lidové. Je zde znám autor, rozvíjí se a lze v ní nalézat nové neobvyklé výrazové prostředky (Balalajka 2013, s. 81)

3.1.2 Skladatelé a lidová píseň

V učebnicích pro pátý ročník základní školy pro hudební výchovu se píše: „*Vůně lidové písně: Hudební skladatelé píší skladby mnohonásobně rozsáhlejší, složitější a bohatší, než je lidová písnička, přece právě oni lidovou píseň milují a obdivují její prostou krásu a dokonalost.*“ (Rajmon, Střelák, 1988, s. 139).

Lidovou hudbou se inspirovali naši známí hudební skladatelé. Bedřich Smetana, svým dílem *České tance*. Antonín Dvořák – *Slovanské tance*, *Moravské dvojzpěvy*. Leoš Janáček – *Lašské tance*.

Lidové písně dělíme podle kraje na západní a východní. Západní – písně České a západní Morava. Východní – Slovácko, východní Morava, Lašsko, Valašsko. V některých krajích měla dříve téměř každá obec svůj soubor. V chodském kraji byla typická dudácká muzika, na Slovácku zase cimbálová. Valašsko proslulo cimbálovou nebo hudeckou hudbou.

3.1.3 Lidová píseň a současnost

Lidovou hudbou se kromě hudebních skladatelů inspirovali i nynější interpreti. Velice ráda bych v této souvislosti jmenovala mého oblíbeného folkového zpěváka jménem Pavel Lohonka, uměleckým jménem Pavel Žalman Lohonka. Je českým písničkářem a jednou z nejvýraznějších postav české folkové scény. Jeho tvorba čerpá z jihočeských lidových písniček, v menší míře z lidové hudby jiných národů. Působil v jihočeské folkové kapele Minnesengři, spolupracoval se skupinou Nezmaři nebo pardubickou skupinou Stopa. Od roku 1982 vystupuje se svou vlastní kapelou Žalman a spol. Z mnoha dalších nádherných písní bych jmenovala: *Tak jsme vandrovali*, *Byla svatba byla*, *Svatá Kateřina*, *Má panenka*, *Nešťastný Matěj* atd.

Skupina Žalman není jedinou skupinou, která se inspiruje ve své tvorbě lidovou písní. Moravské, slezské, české a slovenské písně hraje i známá skupina, měnící své jméno od Českomoravské nezávislé hudební společnosti, přes Českomoravskou hudební společnost, až ke zkrácenému názvu Čechomor. Zakladatelem svitavsko – pražské hudební skupiny je František Černý, který je hlavním zpěvákem a kytaristou. Uvedu názvy a přidám texty několika krásných písní: Mezi horami, Velické zvony, Proměny, Hruška atd.

Dalším mým oblíbeným písničkářem, který ve své tvorbě spojil rok, bigbít, folk a lidovou hudbu je moravský zpěvák Vlasta Redl. Jeho hudební kariéra začala v roce 1983 se skupinou AG Flek, dále spolupracoval se spoustou dalších známých hudebníků. Jeho píseň: *Sbohem galánečko* nebo *Housličky*, patří mezi nejznámější. Spolupráce též proběhla se skupinou Fleret, kterou bych také velice ráda zmínila. K této skupině se váže postava Jarmily Šulákové, která byla moravskou folklorní zpěvačkou, nazývanou „valašskou královnou lidové písně.“

Již od mala mi zní v uších její: *V širém poli studánečka*. Několikrát jsem měla to potěšení ji vidět a slyšet na koncertech. Čísla z ní energie, nálada a nadšení pro zpěv. Vlasta Redl také do současné doby spolupracuje s další známou osobností, a tou je Jiří Pavlica. Znamý český houslista, hudební skladatel a aranžér je též uměleckým vedoucím hudebně- tanečního folklorního souboru z Uherského Hradiště, zvaného Hradišťan. Za poslední zmínku ještě stojí jednoslovný název Javory. K němu si snad každý, kdo lidovou hudbu poslouchá, přiřadí dvě křestní jména a jedno příjmení. Hana a Petr Ulrychovi. Jejich písničky jsou spjaty s moravským folklorem a moravskou lidovou písní. Písnička, *Až jednou červánky potkáte matičku*, vžene spousty lidem slzu do oka. Další písně: *Na těch panských lukách*, *Lásko, bože lásko*, *Vinohrady*, *Vinohrady* atd.

Když jsem vyučovala hudební výchovu ve vyšších ročnících, přemýšlela jsem, jak žákům vyučovací hodinu zpěstřit a obohatit a nezůstat jen u písniček z klasické učebnice. Vzala jsem tedy kytaru a zavzpomínala na písničky: *Nezacházej slunce*, *Kdyby tady byla taková panenka*, *Ráno v trávě* atd.

3.1.4 Lidové říkadlo

Lidové říkadlo je druh ústní lidové slovesnosti, je literárním žánrem, dle něhož se již malé děti učí mluvit. „*Sotva se dítě naučí několika slovům, hraje si s nimi, zkouší je,*

pokouší je, něžně je drtí a zase skládá dohromady – zkrátka, slovo je pro ně cosi nového, hračka, která se mění v nástroj, v klíč, jímž všechno otevřeš (Hrubín, Jenčková 2003, a. 3).

Pro říkadlo je typický jednoduchý rytmus, kde se střídají přízvučné a nepřízvučné slabiky, proto se snadno naučí. Říkadla mohou doprovázet určitou pohybovou hru (Zlatá brána, Myšičko myš), doprovází hru dospělého s dítětem, vhodným příkladem jsou hádanky ve verších a různá rozpočítadla či pranostiky. Říkadlo lze pouze přednášet, můžeme ho velice snadno rytmičky deklamovat, spojit s instrumentální hrou, hrou na tělo, přidat pohyb samozřejmě také melodizovat. Říkadlo si můžeme sami vymyslet. Myslím si, že nikdo nemůže říci, že by si nemohl vybrat říkadlo z oblasti, kterou potřebuje. Na trhu je nepřehledné množství knih s různým zaměřením, rozdělených do ročních období, knih o zvířatech, přírodě, dětech, rostlinách, nástrojích, ovoci, zelenině, předmětech denní potřeby, jménech. Připomenu jen několik jmen známých autorů pro děti: Josef Václav Sládek, František Hrubín, Michal Černík, Josef Lada, Jan Čarek, Jiří Žáček.

4 Lidový tanec

Tancem myslíme pohybovou aktivitu doprovázenou hudbou. Jelikož se ve své práci zabývám hlavně lidovou hudbou, nebudu proto rozepisovat existující taneční styly a druhy tanců. Budu se věnovat tomu, co je typické pro tanec lidový a hlavně tanec přístupný žákům prvního stupně. Prvotní průpravu pohybové činnosti, tak i tancování musíme vést od správného držení těla a dýchání. Každý pohyb je nutné podle určitého věku dostatečně motivovat, snažit se o uvědomování si pohybu. Důležité je, aby se žáci pohybovali s radostí, přirozeně a harmonicky. Od první třídy začínáme při tancování od jednoduchých figur, jako je chůze, běh, cval, přísunný poskočný krok. Tyto figury stále opakujeme a prolínáme vzájemně mezi sebou. K pohybu si přidáváme práci paží, popřípadě využijeme šátků, stuh, švihadel. Můžeme nechat žáky, aby tančili podle hudby samy a improvizovali. Využijeme jejich fantazii, hravost, pohybovou a hudební seberealizaci. Zajímavé je žáky při tomto kreativním vyjádření pozorovat. Někteří se dokáží přirozeně uvolnit, někteří se rozhlíží po prostoru, co ostatní dělají a stále tápou. Pokud žáci zvládnou tyto základní kroky, pokračujeme s dalšími jednoduchými kroky valčíkovým, polkovým. Velice oblíbeným tancem na základní škole je mazurka.

4.1 Mazurka

Mazurka se tančí ve dvojicích., které stojí za sebou. Základní postavení: dítě vzadu má šikmo vpřed pokrčené paže, dlaně vzhůru. Dítě vpředu si položí ruce na jeho dlaně.

1. -2. T: dva houpavé úkroky vlevo stranou, 3. -4. T: dva houpavé úkroky vpravo stranou, 4. – 5. T: obě děti zvednou spojené pravé ruce, dítě vpředu se natočí vlevo a podívá se na spolužáka dozadu = okénko. 6. T : obě děti zvednou vpravo spojené levé ruce, dítě vpředu se natočí vpravo a podívá na spolužáka, 7.-8. T: obě děti zvednou spojené pravé ruce, druhýma rukama se pustí a dítě vpředu se na místě zatočí jednou vlevo (Kulhánková 2000-2007).

4.2 Kvapík

Dvojice žáků stojí v řadách naproti sobě. Přistoupí k sobě, drží se vpředu před tělem za obě ruce a za potlesku ostatních žáků se cvałem stranou přemístí z jedné strany na druhou. Na konci se rozpojí a každý ze žáků odchází po kraji své řady opět na začátek. Je mnoho variant tanců, kde se kvapíkový tanec může využít. Nejsou to jen řadové tance, ale využití má i v tancích kruhových (Kulhánková 2000-2007).

4.3 Polka – polkový krok

Polkový krok vychází ze střídavého vykračování na každý takt jinou nohou. Ovšem při nacvičování tohoto kroku se snažíme žáky učit přísuny nejprve jednou nohou vpřed, později dáme pokyn k výměně. Nejprve jsou úseky mezi výměnou delší, postupně je zkracujeme. Výsledkem je polkový krok ve 2/4 taktu. Výbornou pomůckou je, když si se žáky říkáme: **za jednou, za druhou**. Využití polkového kroku je opět rozsáhlé. Tančit můžeme samostatně, ve dvojicích, v kruhu, v řadách (Kulhánková 2000-2007).

4.4 Valčík

Vhodným nácvikem pro valčíkový krok je písnička Pásla ovečky v zeleném háječku. Děti zde stojí v kruhu, vidí na sebe, nejprve si názorně a pomalu všichni vysvětlí správný pohyb nohou do středu kruhu a zpět. Později přidáme i zpěv písničky (Kulhánková 2000-2007).

4.5 Mateník

Mateník je typický český lidový tanec. Má proměnlivý takt, který se mění uvnitř písni. Při samotném tancování se většinou mění 2/4 a 3/4 takt (Kulhánková 2000-2007).

4.6 Tance

Pro příklad uvedu názvy dalších tanců, které nejsou již tolik známé. Patří mezi ně: menuet, čardáš, sousedská, odzemek, karička, chodské kolečko, hulán, furiant, lašská polonéza (Kulhánková 2000-2007).

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části nejprve uvedu charakteristiku základní školy, ve které působím a kde byla praktická část realizována. Konkrétně se budu zabývat i vzdělávacími programy pro základní i mateřskou školu.

Druhá část se skládá z devíti písní a jednoho souboru písní. Ke každé z nich uvádím přípravu na vyučovací hodinu. Její cíl, klíčové kompetence, časovou dotaci, průřezová témata, organizační formu, pomůcky a zejména mezipředmětové propojení. Právě tomu se budu věnovat nejvíce. Budu uvádět různé aktivity, které se věnují přímo hudební výuce a nácviku jednotlivých písní, ale také propojení s ostatními předměty. Na konci každého nácviku a analýze písně uvádím vlastní hodnocení provedené hodiny.

Praktická část je zakončena fotografickými přílohami z jednotlivých vyučovacích hodin, též pracovními listy a jiné.

5 Charakteristika školy

MASARYKOVA ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BRODCE

Adresa školy: Rudé armády 300, Brodce

Zřizovatel školy: Městys Brodce

Je to plně organizovaná základní škola se spádovou oblastí Brodce, Horky n/J, Hrušov, Písková Lhota a Strašnov. Dopravní dostupnost je plně zajištěna autobusovou dopravou.

Škola sdružuje:

ZÁKLADNÍ ŠKOLU	kapacita 250 žáků
ŠKOLNÍ DRUŽINU	kapacita 90 účastníků
MATEŘSKOU ŠKOLU	kapacita 86 dětí
ŠKOLNÍ JÍDELNU	kapacita 640 jídel

Obrázek 1 Fotografie z webového portálu školy

Škole byla dnem 1. 1. 2002 přiznána právní subjektivita a je školou úplnou. Jejími součástmi jsou školní družina, mateřská škola a školní jídelna. Všechna zařízení se nacházejí v jednom areálu a využívají tři budovy. Základní školu navštěvuje 213 žáků, kteří jsou umístěni v devíti třídách 1. – 9. ročníku a třech odděleních školní družiny. Mateřskou školu navštěvuje 86 dětí.

Do vedení školy patří ředitel a zástupce ředitele. Na prvním stupni vyučují 4 kvalifikovaní pedagogové a jedna nekvalifikovaná. Na druhém stupni vyučuje 9 kvalifikovaných pedagogů a dva nekvalifikovaní. V mateřské škole pracuje 8 kvalifikovaných učitelek a ve školní družině 3 kvalifikované vychovatelky.

Počet pedagogických pracovníků školy:	Počet provozních pracovníků školy :
MŠ 8	MŠ 1
ZŠ 16	ZŠ 5
ŠD 3	ŠJ 9

5.1 Vzdělávací program: MŠ

Školní vzdělávací program pro mateřské školy se nazývá PLAVBA MOŘEM ŠŤASTNÉHO DĚTSTVÍ. Na tento školní vzdělávací program navazuje třídní vzdělávací program, který je podrobněji rozpracován ve všech třídách mateřské školy. Integrované bloky jsou společné pro všechny třídy, každá z učitelek je dále zpracovává podle sebe, svého uvážení, zkušeností, nápadů, zaměření, vždy však s ohledem na děti a rámcový vzdělávací program. Délku trvání témat a projektů se upravuje podle potřeby, zaujetí a prožívání dětí. Tyto jednotlivé integrované bloky jsou dále rozváděny v učebních plánech.

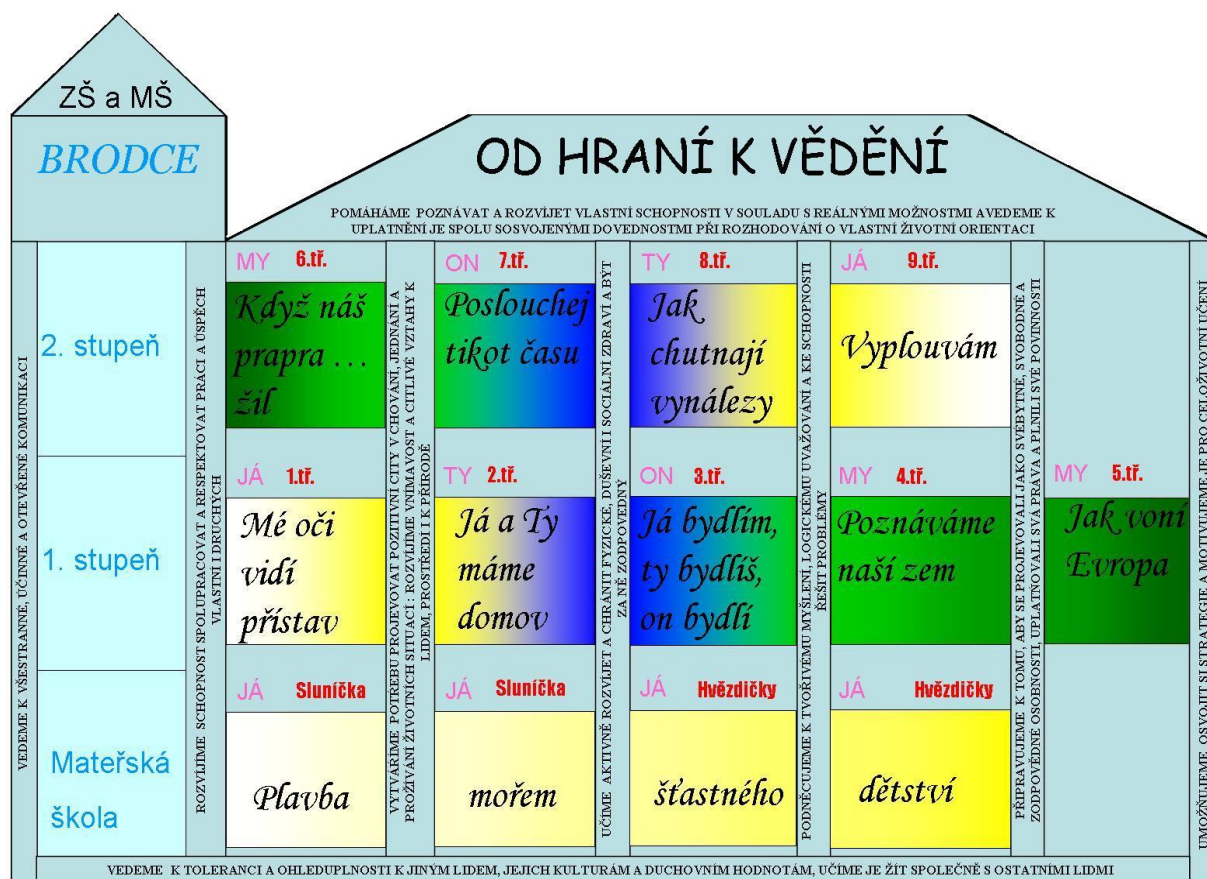
Koná se zde také řada odpoledních akcí pro rodiče a děti jako např. jablíčkohraní, velikonoční setkání atd. Hlavní důraz je kladen na dodržování denního režimu s dostatkem pobytu dětí venku. Velká pozornost je věnována přípravě na integraci dětí předškolního věku na podmínky základní školy (snaha o vymezení rozdílů a psychických zábran při přechodu na ZŠ). Napomáhá tomu i spolupráce se žáky 8. třídy, kteří pomáhají předškolákům a poté jako devátáci mají patronát nad první třídou. Předškoláci jsou také spontánně seznamováni i s děním ve školní družině.

5.2 Vzdělávací program: ZŠ

Pro školní vzdělávací program základní školy byl vytvořen název „OD HRANÍ K VĚDĚNÍ“. Tento název byl vybrán s ohledem na propojení školy s MŠ a zároveň s ohledem na větší zapojení moderních forem práce se žáky a přiblížení se heslu „ŠKOLA HROU“.

Osnovy předmětů jsou pomůckou pro práci každého učitele, jsou v nich uvedeny časové dotace pro jednotlivé tematické bloky, období, kdy učivo bude probíráno, náměty různých metod a forem práce a náměty pro práci s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami. Jsou živým materiálem, který je průběžně upravován a rozpracováván.

V oblastech průřezových témat, byly pro jednotlivé předměty a ročníky zvoleny vhodné tematické okruhy s ohledem na věk dětí a charakter probíraného učiva. V souladu s RVP k těmto průřezovým tématům byly přiřazeny takové činnosti, které mají praktický charakter, aktivity podporující zájem žáka.

Obrázek 2 Schéma vzdělávacího programu z webového portálu školy

5.3 Charakteristika třídy

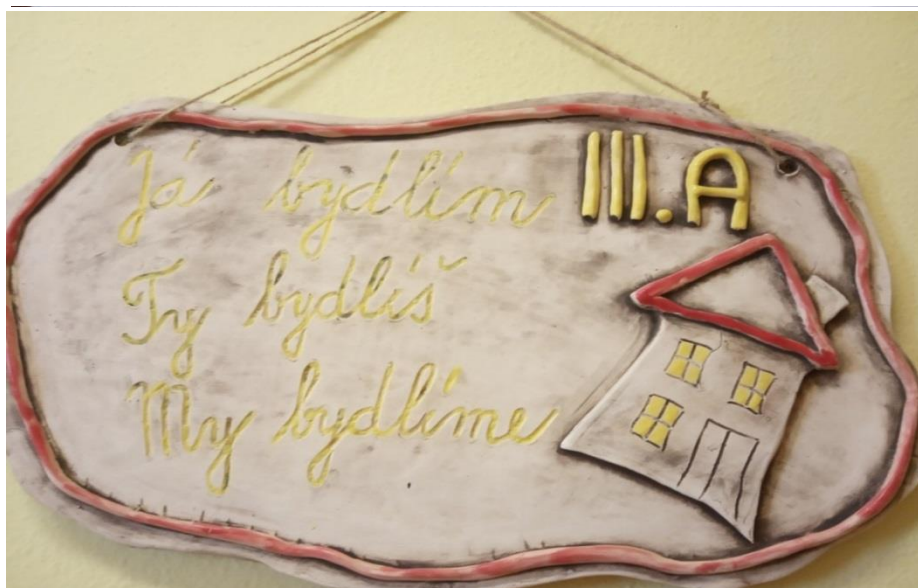
Veškeré vyučovací hodiny budu provádět ve své kmenové třídě nebo v prostoru na chodbách. Má třída se nachází v prvním patře budovy prvního stupně. Učitelé si zůstávají ve svých třídách a nikam se nestěhují. Učitelka, která získá první třídu, pracuje se žáky do třetího ročníku a dál předává učitelce, která je vede do ročníku pátého. Jednotlivé třídy nejsou příliš velké, ale jsou příjemně světlé a vybaveny novým nábytkem. V každé třídě se nachází interaktivní tabule, magnetická tabule, tabule na křídly. Třídy jsou vybaveny lištami, na které jsou umístěny různé pomůcky a nástěnné obrazy. Název školního vzdělávacího programu „Od hraní k vědění“ se prolíná právě v jednotlivých třídách. Jednotlivá loga se nám objevují i jako dekorace u každé třídy. Zde jsou ukázky keramických dekorací pro první, druhou a třetí třídu.

Obrázek 3 Keramická dekorace pro 1.A

Obrázek 4 Keramická dekorace 2.A

Obrázek 5 Keramická dekorace 3.A

6 Metodické přípravy s využitím a nácvikem lidových písní

1. KOULELO SE, KOULELO

KOULELO SE, KOULELO

lidová

Adagio ♩ = 70

1. Kou - le - lo se kou - le - lo, čer - ve - né jab - lič - ko.

5 Ko - mu ty se do - sta - neš, má zla - tá hol - či - čko.

2. Koulely se koulely,
dvě naproti sobě.
Komu bych se dostala,
než Jeníčku tobě.

3. Komu bych se dostala,
než můj milej tobě.
Ty jsi hezkej, já taky,
šikneme se k sobě.

verze č. 2 :

1. Já se na tě nehněvám,
ale je mi líto,
že za jinou chodíváš
přes zelený žito.

2. Žito žito žitečko,
kdo tě bude žítí?
Můj milej je daleko,
musím pro něj jítí.

3. Žito žito žitečko,
kdo tě bude vázat?
Můj milej je daleko,
musím pro něj vzkázat.

4. Trávo trávo travičko,
kdo tě bude kosit?
Můj milej je daleko,
musím smutek nosit.

Obrázek 6 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/koulelo-se-koulelo/65?listtype=Grid>

Vzdělávací oblast: Umění a kultura (výtvarná výchova)

Cíl: Pozorování a obrazné vyjádření – jablko

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák reaguje pohybem na znějící hudbu
- Člověk a jeho svět – žák pozoruje a porovnává proměny v přírodě
- Matematika a její aplikace – žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje početní operace
- Tělesná výchova – žák vyjádří melodii a rytmus pohybem

- Jazyk a jazyková komunikace – základní hygienické návyky- správné sezení, držení psacího náčiní, hygiena zraku

Třída: 1.

Počet žáků: 24

Rozsah: 3 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává
- Kompetence pracovní – používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení
- Kompetence komunikativní – vyjadřuje se výstižně v ústním projevu

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích, na chodbě

Pomůcky: jablko, barevný papír, nůžky, interaktivní tabule,

Postup:

1. Každý žák si přinesl z domova své jablko (*učitelka má v košíčku připravená jablka pro žáky, kteří zapomněli nebo nebyli ve škole*).

Motivace: učitelka pustí žákům píseň *Koulelo se, koulelo*. Žáci se prochází po třídě, učitelka také. Motivuje děti, předvádí pohybové činnosti s nimi. Př.:

- ruce s jablíčkem nad hlavou
- jablko přendávají z ruky do ruky
- jablko si podávají okolo těla
- otáčejí se na místě – na jednu stranu, na druhou stranu
- jablko v dlani, mírně s ním kutálí ze strany na stranu
- jablko mírně nadhazují
- sedí a jablíčko mají v klíně – houpají s ním

2. Žáci si sednou do kruhu na koberec a učitelka klade otázky.

OTÁZKY:

- O jakém jablíčku se v písni zpívalo?
- Kdo má také červené jablíčko? – zvedne nad hlavu
- Jakou barvu mohou jablka mít? – opět žáci zvedají podle barev, které řeknou

Žáci vytleskávají – čer-ve-né, ze-le-né, žlu-té

- Jak se jmenuje strom, na kterém jablka rostou?
- Kdy se jablka sklízí?
- Jaký mají tvar, velikost, chuť?
- Ke komu se mají jablíčka v písničce dokutálet?
- Mohou mít jablka také svá jména? (ano, jablka mají různé odrůdy)

3. Učitel : „Protože už víte, jaký tvar i barvu mohou jablka mít, bude vaším úkolem nakreslit tvar jablíčka.“ Žáci si položí před sebe na lavici své jablko. *Budete se snažit nakreslit ho na celou plochu čtvrtky a po té ho vystříhat. Vystřižené jablíčko budeme polepovat malými vytrhanými kousky barevného papíru. Předvedeme si, jak budeme tyto kousky trhat, jak je kombinovat a jak je lepit.*“

Učitelka připomene žákům správné pracovní a hygienické návyky. Během práce žáci znovu poslouchají písničku, zpívají s doprovodem i bez doprovodu. Svá jablka, která mají žáci před sebou, odnesou na táč a využijeme jich při ochutnávce. Učitelka je předem umyje, rozkrájí na talíře a položí na lavice mezi žáky. Žáci se během práce mohou jít občerstvit.

4. Výstava hodnocení: Žáci si odnáší hotová vystřižená a polepená jablka na určené místo. Tato aktivita je současně hodnocením celé práce.

Motivace: učitelka převlečená za babku (koš + šátek) – *To jsou krásná jablíčka, dám si je do košíčku a půjdu s nimi na trh*“.

OTÁZKY: Co to je trh? Co se na trhu prodává? Byl jste už někdo na trhu?

Pomůžete mi děti říkat jedno známé říkadlo, aby si ta krásná jablíčka přišel někdo koupit?

Říkadlo: BYLA JEDNA BABKA, PRODÁVALA JABKA.
ZA DĚRAVÝ GROŠ, PRODALA JICH KOŠ.

Babka (učitelka) vytahuje z koše jablka, komu se vytažené jablko líbí, vezme si ho. Jedno jablko se může líbit i více dětem, proto mohou vytvořit i malou skupinku.

Žáci se snaží říci, co se kamarádovi na výtvoru podařilo, co naopak ne. Babka vytahuje z košíku několik jablíček najednou, aby hodnocení nebylo tolik zdoluhavé. Na závěr rytmičká práce s říkadlem. Babka: *Vydařila se nám prodat skoro všechna jablíčka, zbytek si kupuji já.*" (Babka musí nevybraná jablíčka zhodnotit sama, nenechat je na trhu, aby to nebylo některým žákům líto).

5. Na závěr rytmičká práce s říkadlem:

- tleskáme na slova *babka, jabka, groš, koš*
- tleskáme, pleskáme

6. Reflexe:

Máte rádi jablíčka? Jak se Vám dnes o jablíčkách povídalo? Napadlo by Vás, jak bychom mohli jinak s jablky pracovat? Co se Vám dnes líbilo nejvíce, co třeba vůbec ne? Vzpomněl by si někdo na nějakou jinou písničku nebo říkadlo?

Jabličkové aktivity

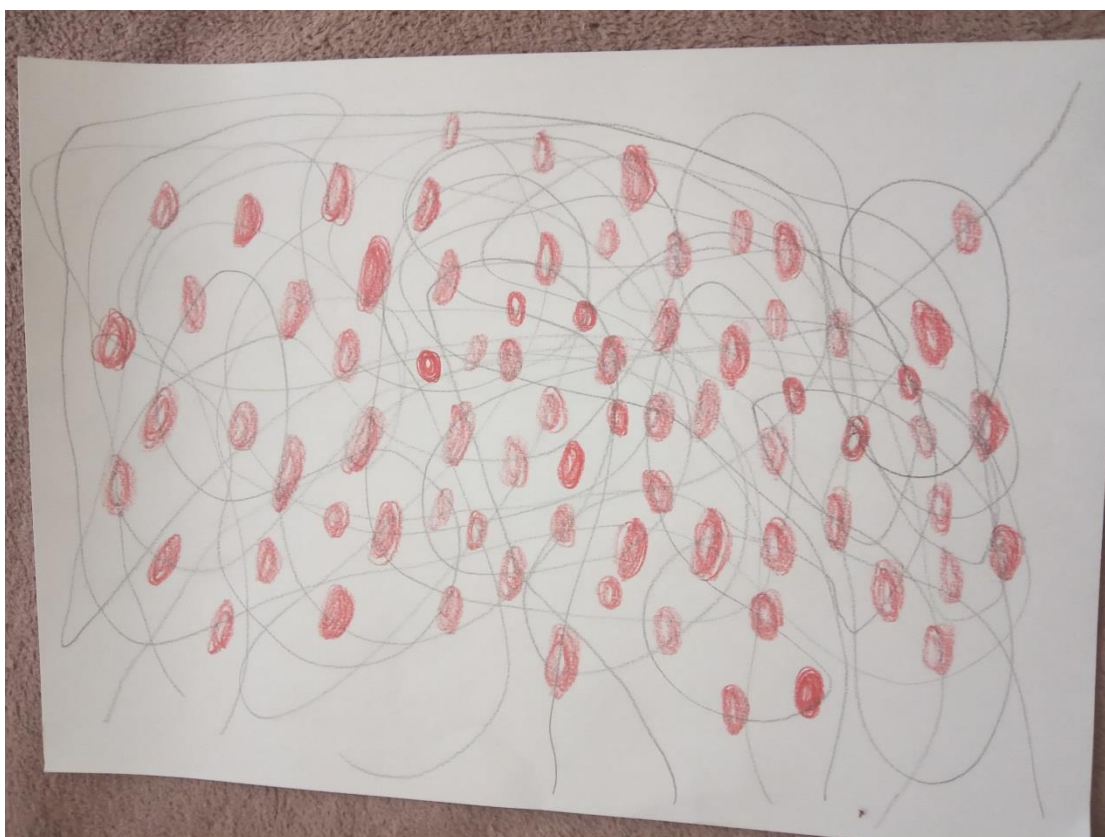
Koulelo se, koulelo, Měla babka čtyři jabka

Jabličkové aktivity s výše jmenovanými písničkami využijeme i v dalších vyučovacích hodinách téhož dne nebo během dalších dnů.

1. Jazyk a jazyková komunikace: **Grafomotorika**

Píseň *Koulelo se koulelo*, využijeme v rámci uvolňovacích cviků. Žáci se postaví, zpívají první sloku písničky a rukou opisují před sebou i vedle sebe velké kruhy. Pohyb vychází z ramenního kloubu.

Po té si vezmou obyčejnou tužku, zpívají druhou sloku písně a na arch prázdného papíru kreslí malé nepravidelné kroužky. Žáci procvičují správné držení psacího náčiní, uvolňují zápěstí. Když dozpívají, vyhledávají ve svém pokresleném papíře různé tvary a velikosti jablíček, které barevně obtahují nebo vybarvují.

Obrázek 7 Grafomotorické cvičení

2. Matematika a její aplikace: **Procvičování početní operace 0-6**

Motivovat žáky je možné babkou, která byla na trhu a viděla tam dědečka, který také prodával jablka. Učitelka zpívá písničku: *Měla babka čtyři jablka a dědoušek jen dvě.* Zkusíme zjistit, kolik mají jablek celkem.

Děti se snaží napsat příklad na tabuli. $4+2=6$

Dej mě babko, jedno jablko budeme mít stejně. $4-1=3$ $2+1=3$

Po vyzkoušení práce na tabuli, učitelka zpívá žákům první část písničky a žáci se snaží zapisovat příklady do sešitů samostatně. Vždy, když napíší do sešitů, provedeme společnou kontrolu na tabuli.

Příklad :

- Měla babka jen tři jablka a dědoušek jen dvě: $3+2=5$
- Měla babka jen dvě jablka a dědoušek čtyři: $2+4=6$
- Měla babka jedno jablko a dědoušek čtyři: $1+4=5$

- Měla babka čtyři jabka a dědoušek neměl nic: $4+0=4$
- Měla babka jen dvě jabka a dědoušek stejně: $2+2=4$

3. Tělesná výchova: **Mazurka**

Tanec můžeme zařadit do všech vyučovacích hodin jako odreagování, na začátku vyučovací hodiny jako motivaci. Též můžeme využít v hodinách tělesné výchovy. Žáky naučíme taneční kroky a správné pohyby, které můžeme později využívat i při zpěvu jiných písniček.

MĚLA BABKA ČTYŘI JABKA A DĚDOUŠEK JEN DVĚ – žáci se drží za ruce v kruhu, do středu se pohybují jedním valčíkovým krokem vpřed a jedním vzad

DEJ MI BABKO JEDNO JABKO – žáci mají ruce v bok, střídavě se otočí na jednu a potom na druhou stranu

BUDEME MÍT STEJNĚ – otočí se dokola

MĚL DĚDOUŠEK, MĚL KOŽÍŠEK A BABIČKA JUPKU – valčíkový krok vpřed a vzad

POJĎ DĚDOUŠKU NA MAZURKU – střídavě naznačují pravou a levou rukou

JÁ SI S TEBOU DUPNU – ruce v bok a dupnu

HODNOCENÍ HODINY

Vyučovací hodina výtvarné výchovy proběhla začátkem školního roku v 1. třídě. Bylo přítomno 22 žáků. Kromě třech žáků si všichni přinesli jablíčko, což mě velice potěšilo. Žákům jsem pustila ukázkou písničky *Koulelo se, koulelo* z pohádky *O červeném jablíčku*. Překvapilo mě, že mnoho žáků pohádku a hlavně písničku neznala. Nejprve si celou píseň poslechli, potom jsme v prostoru třídy prováděli drobné aktivity a pohyby s jablíčkem. Písničku jsem jim zpívala sama a přidala jsem další sloky. Vysvětlila jsem dětem, že je to lidová písnička, která má různé verze a zpívali si ji dva mladí lidé, kteří se měli moc rádi, vzpomínali na sebe a bylo jim smutno, že se nevidí. Hry s jablkem nebyly příliš dlouhé, jelikož ve třídě převažovalo více chlapců a musím přiznat, že tyto pohyby je moc nebavili. Povídání o jablkách už pro ně bylo zajímavější a zapojili se aktivně všichni žáci. Samotná výtvarná činnost proběhla velice příjemným způsobem. Práce nebyla příliš náročná, ale protože to byl začátek školního roku, všichni žáci neměli ještě zažité správné pracovní a hygienické návyky, proto jsem je musela dostatečně upozorňovat. Zajímavou motivací pro žáky bylo, že se těšili, až jablíčka dotvoří, odnesou mi svá přinesená k jídlu, já je nakrájím a budou moci i během vyučování ochutnávat. Při mém pozorování žáků jsem dospěla ke zjištění, že spousta žáků nesprávně drží nůžky a vůbec práce s nůžkami je neobratná. Jsem ráda, že tento problém nebyl jen v mé třídě, ale i mé kolegyně se s tímto problémem shledaly. Ihned jsme se spojily s mateřskou školou, která působí na naší budově školy, a paní učitelky jsme požádaly o spolupráci, tedy přesněji o častější a pečlivější přípravu předškolních dětí. Myslím, že dětem se líbilo, když jsem se převlékla za babku a začala si hotová jablíčka dávat do košíku. Moc mě potěšilo, že i děti chtěly jít na trh a samy prodávat. Proto jsem při konzultaci kolegyním navrhla, ať si zkusí udělat tržičku samy děti. Samotné hodnocení se ale příliš protáhlo, protože jsou to malé děti a chybí jim dostatek zkušeností.

Mohu ještě uvést, jak tuto hodinu obměnila má kolegyně. Místo vytrhávání barevných kousků si děti jablko malovaly a zaschlé vystříhaly. Myslím, že to s dalšími prvňáčky také určitě vyzkouším. Práci s říkadlem jsem využívala i v jiných vyučovacích hodinách, především v hudební výchově, když byla docvičena píseň *Koulelo se, koulelo*. Veliký úspěch mělo grafomotorické cvičení, které jsme využívali i v jiných písničkách. Uvádím několik příkladů písniček i s ukázkami prací dětí. Při hudební chvilce během hodiny matematiky jsem chtěla využít i druhé části písničky (*dej mě babko*), ale bylo to pro děti náročné. Pouze dva žáci nezvládli ani variantu s první částí, ale tito žáci mají

v matematice výrazné problémy i nyní ve vyšším ročníku. Mazurkový tanec je častým odreagováním a uvolněním během hodiny, proto ho zařazuji často a jsem ráda, že i pro děti je vyhledávaným. Když jsme tančili mazurku o tělesné výchově, vymysleli jsme se žáky jednoduchý tanec v kruhu.

Obrázek 8 Výtvarná činnost žáků

Obrázek 9 Grafomotorické cvičení

2. KDYŽ JSEM JÁ SLOUŽIL

KDYŽ JSEM JÁ SLOUŽIL

Allegro ♩=130

lidová

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, key of D major (indicated by two sharps), and common time (C). The tempo is marked 'Allegro' with a quarter note equal to 130 beats per minute. The score consists of three systems of music. The first system has four measures with lyrics: '1. Když jsem já sloužil to prv-ní lé-to vy-sloužil jsem si ku - řá - tko za to' and '2. Když jsem já sloužil to dru-hé lé-to vy-sloužil jsem si kach-nič-ku za to'. The second system starts at measure 5 and includes a repeat sign; the lyrics are 'a ta ka - čka blá - to tla - čká' and 'a to ku - ře krá - ko - ře'. The third system starts at measure 7 and ends with a double bar line; the lyrics are 'bě - há po dvo - ře' and 'má pa - nen - ka plá - če do - ma v ko - mo - ře'. Chord symbols D, A7, and D are placed above the staff at various points.

D A⁷ D A⁷ D

1. Když jsem já sloužil to prv-ní lé-to vy-sloužil jsem si ku - řá - tko za to
2. Když jsem já sloužil to dru-hé lé-to vy-sloužil jsem si kach-nič-ku za to

5 *takt až od 2. sloky, opak. stále vícekrát*

a ta ka - čka blá - to tla - čká a to ku - ře krá - ko - ře
a to ku - ře...

7 A⁷ D A⁷ D

bě - há po dvo - ře má pa - nen - ka plá - če do - ma v ko - mo - ře

3. Když jsem já sloužil to třetí léto
vysloužil jsem si husičku za to
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře...

4. Když jsem já sloužil to čtvrté léto
vysloužil jsem si vepřika za to
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře...

5. Když jsem já sloužil to páté léto
vysloužil jsem si telátko za to
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře...

6. Když jsem já sloužil to šesté léto
vysloužil jsem si kravičku za to
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře...

7. Když jsem já sloužil to sedmé léto
vysloužil jsem si botičky za to
a ty boty do roboty
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře...

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Cíl: Poznávat znaky života živočichů, stavba těla známých živočichů

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák reaguje pohybem na znějící hudbu, zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky
- Tělesná výchova – žák vyjádří melodii a rytmus pohybem
- Jazyk a jazyková komunikace – žák porovnává a třídí slova podle zobecněného významu, zapojuje se do diskuse, využívá zásad komunikace
- Výtvarná výchova – pojmenovává a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností

Třída: 2.

Počet žáků: 24

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení efektivně využívá v procesu učení
- Kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje ve skupině, přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
- Kompetence komunikativní – vyjadřuje se výstižně v ústním projevu, naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích, na chodbě

Pomůcky: obrázky hospodářských a domácích zvířat, interaktivní tabule, pastelky, papír

Postup:

1. Vyučovací hodina začíná v kruhu na židlích. V prostoru na zemi leží obrázky hospodářských a domácích zvířat. Učitelka dává žákům návodné otázky, jaké zvíře mají hledat. Kdo ví odpověď, přihlásí se a jde správný obrázek hledat. Například:

- Takto postupujeme do té doby, než dáme k sobě všechny obrázky známých zvířat. Při hledání si vyprávíme o tom, kde zvířata žijí, proč je chováme, zda je žáci mohou někde vidět.

47

2. Další motivace pokračuje lidovou písničkou: KDYŽ JSEM JÁ SLOUŽIL. Učitelka zpívá známou písničku, prstem ukáže na žáka, který půjde vyhledat zvíře, o kterém se zpívá. Žák si obrázek nechá u sebe.

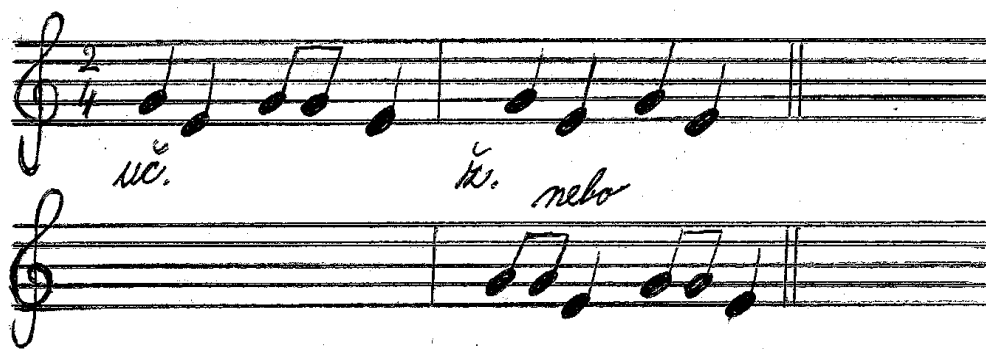
3. **Hra na otázku a odpověď:** Učitelka chodí uvnitř kruhu, zvedá obrázky zvířat, klade melodické otázky a žáci pomocí melodie odpovídají.

Uč.: Jak se jmenují (zvedne obrázek) -

Žáci: kuře, kuře

slepice, slepice

ovce, ovce atd.

4. „Pojďte sem všichni, co máte obrázky zvířat, o kterých jsme zpívali v písničce. Podívejte, co nám zbylo na zemi ještě zvířátek. Mě napadlo, že bychom o nich také vymysleli nějaký verš a zazpívali v té známé písničce.“ Učitelka má předem vymyšlené návodné otázky, aby žáci dokázali vymyslet správný rým. Příklad: „Vymyslete rým ke slovu kočka – očka, počká, čočka, vymyslete, jak by se mohla jmenovat koza tak, aby se to rýmovalo – Józa, Róza.“

Nyní zpíváme znovu celou píseň a zkusíme přidat vymyšlené rýmy. Rozdáme si zbývající obrázky zvířátek, o kterých budeme zpívat. Žák, který má zvířátko, o kterém se zpívá, se postaví a zvedne obrázek nad hlavu.

První léto- a to kuře krákoře, běhá po dvoře

Druhé léto – a ta kačka, bláto tlačká

Třetí léto – a ta husa chodí bosa

Čtvrté léto – a ten vepř jako pepř

Páté léto – a to tele hubou mele

Šesté léto – a ta kráva mléko dává

Sedmé léto – a ta kočka má dvě očka

Osmé léto – a ta ovce seno nechce

Deváté léto – a ta koza, jménem Róza

Desáté léto – a ten pes, do boudy vlez

5. Poznáváme se podle hlasu: Žáci si rozmyslí, které zvířátko budou hlasem předvádět. Žák, který má z předešlé činnosti obrázek u sebe, má za úkol hledat svého kamaráda podle hlasu. Pokud si myslí, že ho našel, může se ho zeptat a vzít k sobě. Může se stát, že několik žáků předvádí stejná zvířátka. To vůbec nevadí. Pokud učitel uvidí, že už si našli všichni kamarády, hra je u konce. Žáci bez obrázku si zvolí znovu zvíře, které předvádí a hra se opakuje.

6. Písnička se zvuky: Zkousíme znovu zpívat celou píseň, místo zvířete, zazpíváme zvuk, kterým se zvíře ozývá. Například:

A ta bú mléko dává, a to bú hubou mele, a ten chro jako pepř, a ta ga ga chodí bosa, a ta kač kač bláto tlačká, a to píp krákořemá panenka pláče, doma v komoře.

7. Hra v prostoru s lístečky: Učitelka nalepí žákům na čelo lístečky s názvy zvířat. Žáci nevědí, co jsou za zvíře, ale chodí v prostoru, čtou si na čele kamarádů a mohou vyluzovat pouze zvuky, jak se které zvíře ozývá. Pokud se najde celá zvířecí rodina, chodí v prostoru spolu. Mohou se jít ujistit k učitelce, zda se poznali správně. Až se najdou všechny zvířecí rodiny, hra končí.

8. Co víš, o svém zvířeti: Tak, jak skončila předcházející hra, zůstanou kamarádi u sebe.

Ve skupince si říkají co nejvíce informací o sobě, jako o zvířeti- jak se jmenuje celá rodina, kde žije, co jí, popis těla, povrch těla, jak vypadá, zvuky, které vydává, proč se chová. Učitelka prochází mezi žáky a hodnotí činnost.

9. **Závěr:** Dvě půlky tabule, na kterých jsou napsány informace: první půlka tabule – srst, čtyři nohy. Druhá půlka tabule – peří, dvě nohy. Žáci se postaví podle toho, jak skončila jejich předcházející hra.

10. Závěr: píseň: KDYŽ JSEM JÁ SLOUŽIL ...

HODNOCENÍ HODINY

Vyučovací hodina Prvouky proběhla ve dvou vyučovacích hodinách, jelikož by se připravené aktivity nestihly splnit. Přítomných žáků bylo 23. Ve vyučovací hodině byly použity obrázky, které žáci znali z minulého ročníku. V tomto ročníku by si žáci měli tyto pojmy o hospodářských a domácích zvířatech zopakovat, prohloubit a rozšířit. I když je toto učivo náplní i mateřské školy, stejně po tomto výstupu nejsou všichni žáci schopni vyjmenovat celou zvířecí rodinu, to znamená samce, samici, mládě. Hlavním úkolem hodiny bylo uvědomit si, proč se tato hospodářská zvířata chovají, jak se jednotliví členové zvířecí rodiny jmenují. To si myslím, že se i pomocí hudebních aktivit podařilo. První část, kde žáci hádali zvířata podle nápovědy, proběhla velice svižným a rychlým tempem. Žáci většinou uhodli ihned, snažili se zapojit všichni, což mně udělalo radost. Motivace písničkou byla celkovým oživením hodiny, jelikož děti písničku znaly, takže chtěly zpívat, což mě u mých, moc nezpěvavých dětí překvapilo. Hru na otázku a odpověď jsem trochu podcenila, zřejmě jsem ji málo vysvětlila, jelikož tam vzniklo mnoho prostojů, je tedy zapotřebí žákům lépe vysvětlit melodickou odpověď a nutné je ji oživit rytmiizací – tleskáním. Samotné hledání rýmů nebylo také moc snadné, pokud by chtěl někdo vyučovací hodinu svižnější, bylo by lepší si ihned připravit rýmovaná slova. Ale celkem jsme čas využili a někteří žáci se do rýmování velice hezky zapojili a společnými silami jsme slova písničky dokončili. Velice úspěšně hodnotím hru, kde se hledala zvířátka podle hlasu, děti se odreagovaly. Je sice jasné, že někteří svým způsobem podváděli, protože měnili zvuky zvířat, ale svůj odpočinkový účel to splnilo. Nyní již vím, jak by se této aktivita dala využít jinak a také jsem na to upozornila kolegyni, která se na tuto činnost chystala letošní rok. Nebyl by určený žák (zvíře), který hledá svou rodinu, ale všichni by měli na výběr a hledali by se všichni vzájemně. Doporučuji též nové vymyšlené texty písničky napsat na tabuli, jelikož si text žáci nepamatovali a museli jsme ho zpívat opakovaně. Hru s lístečky, které mají napsané na čele, nebo na zádech začleňuji do výuky často, proto si myslím, že pochopení hry bylo snadné i v této hodině. Nejnáročnější bylo vydávání zvuků místo zpěvu, zařadila bych to určitě až do vyšších ročníků, jelikož se nám to moc nezdařilo. Možná, že místo obrázků jsem si měla připravit zvuky zvířat a žákům je při zpěvu ukazovat. Ale jinak tuto lidovou písničku mají moc rádi a celkem zvesela ji přijali.

3. Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ

Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ

lidová

Adagio ♩ = 70

1. Ó ře-bí-čku zah-rad-ni-cký ó rů-ži-čko vo-ňa-vá Ke-rak na___tě

za-po-me-nu dyž to ne-ní věc mož-ná věc mož-ná

2. Zapomenu-li přec jednou
zas mi lidi zpomenou
žes bejvala upřímnější
dyž sem chodil za tebou

Obrázek 12 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/o-rebicku-zahradnicky/97?listtype=Grid>

Vzdělávací oblasti: Matematika a její aplikace, jazyk a jazyková komunikace, hudební výchova

Cíl: a) Zopakování základních početních operací b) Skupinové opakování – hlásky, druhy vět, nadřazená a podřazená slova, slovní druhy. c) Nácvik lidové písničky.

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky
- Jazyk a jazyková komunikace – žák porovnává a třídí slova podle zobecněného významu, zapojuje se do diskuse, využívá zásad komunikace, porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- Matematika a její aplikace – žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly

- Výtvarná výchova – pojmenovává a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností

Třída: 3.

Počet žáků: 24

Rozsah: 3 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení efektivně využívá v procesu učení
- Kompetence k řešení problémů – volí vhodné způsoby řešení, užívá při řešení problémů logické postupy
- Kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje ve skupině, přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
- Kompetence komunikativní – vyjadřuje se výstižně v ústním projevu, naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích, samostatná práce, skupinová práce

Pomůcky: tabule, připravené lístečky s příklady, čísly, krabičky s úkoly

Postup:

1. Matematika: **Hra Na detektivy**

Žáci mají po třídě schovaných 10 příkladů. Prochází v tichosti po třídě, očima hledají příklad. Pokud ho uvidí, snaží se zapamatovat a jdou si do svého sešitu zapsat a vypočítat. Když mají vše vypočítané, jdou si udělat samostatně kontrolu podle tabule. Na zadní straně tabule mají napsané výsledky a u nich jedno či dvě slova z první sloky písničky *Ó řebičku zahradnický*.

Zadané schované příklady:

$$6 \times 6 =$$

$$64 - 8 =$$

$$36 : 4 =$$

$$39 + 20 =$$

$$30 : 5 =$$

$$9 \times 5 =$$

$33+25=$

$8 \times 2=$

$6 \times 4=$

$21:3=$

Každý výsledek má tedy svou část rébusu.

56 – ZAHRADNICKÝ

7 – KTERAK NA TĚ

24 – ZAPOMENU

56 – ZAHRADNICKÝ

16 – KDYŽ

59 – Ó RŮŽIČKO

36 – VĚC

58 – TO NENÍ

45 – VOŇAVÁ

9 – Ó ŘEBÍČKU

6 – MOŽNÁ

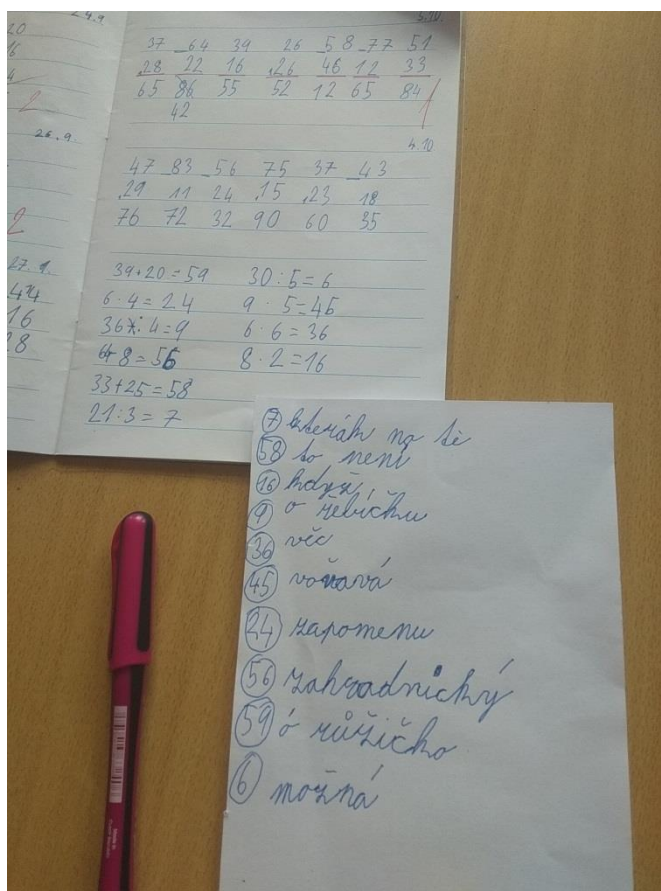
Na pracovní list si žáci udělají kontrolu, zapisují si jednotlivá slova a snaží se sestavit slova tak, aby dávala smysl. Pokud nenajdou všichni žáci příklady, pomůžeme jim tak, že všechny příklady najdeme za ně a dáme na určené místo. Takto pomůžeme hlavně žákům, kteří mají IVP a potřebují pomoc.

Vypočítané příklady dají žáci ke kontrole. Kdo si bude myslet, že vyluštil, přihlásí se a učitelka přijde zkontrolovat. Podle potřeby se bude snažit učitelka dětem napovědět. V nestřežené chvíli pustí melodii se slovy první sloky písničky.

Návodné otázky: Slyšeli jste někdy tuto písničku? O čem se v ní zpívá?

„Dobře poslouchajte, já ji ještě jednou pustím a kontrolujte, zda se vám podařilo alespoň něco správně sestavit“.

Výsledkem vyučovací hodiny matematiky získáme první sloku lidové písničky.

Obrázek 13 Hra na detektivy

2. Jazyk a jazyková komunikace: Na detektivy budeme pokračovat i dál, protože jsme ještě nevyluštili celou písničku. Žáky rozdělíme do pěti skupin. Každá skupina si určí své místo, kde bude pracovat. Ve skupině budou plnit deset úkolů, které jsou opakováním učiva 3. třídy. Pro úkoly si budou chodit do prostoru před tabulí, nemusí je plnit postupně. Ve skupině se dohodnou, zda vypracují všech deset úkolů najednou nebo mohou k učiteli přijít vždy s jedním či několika vypracovanými úkoly. Za každý vypracovaný úkol dostanou lísteček se slovem, které se vyskytuje v druhé sloce písničky.

Úkoly:

1. Napište šest podstatných jmen
2. Napište pět sloves
3. Vymyslete jednu větu tázací
4. Vymyslete větu podle vzorce – V1, protože V2.

5. Napište deset slov, ve kterých se vyskytuje slabika ky, ký(na začátku, uprostřed nebo na konci)
6. Napište deset slov s dvojhláskou
7. Napište pět řek, které znáte
8. Napište šest spojek
9. Napište deset předložek
10. Napište nadřazené slovo ke slovům – ovoce, nářadí, rostliny, ryby, školní pomůcky

Za každý vypracovaný úkol dostanou vždy jeden lísteček s jedním nebo dvěma slovy:

1. ZAPOMENU-LI
2. PŘEC JEDNOU
3. ZAS MI
4. LIDI
5. VZPOMENOU
6. ŽES BEJVALA
7. UPŘÍMNĚJŠÍ
8. KDYŽ JSEM
9. CHODIL
10. ZA TEBOU

Pokud úkol nesplní, lísteček nedostanou. Lístečky dostávají skupiny přeházené a jejich úkolem je sestavit slova tak, aby dávala smysl. Jako nápovědu připomenu písničku, kterou jsme vyluštili v hodině matematiky. Kontrolou pro žáky bude poslech druhé sloky písničky.

Celkovým a konečným vyvrcholením obou detektivních částí je vyučovací hodina hudební výchovy, kdy budeme s písničkou postupně pracovat. Rytmizovat určená slova, zpívat po částech s doprovodem, bez doprovodu. Řekneme si, o čem se v písničce zpívá, vysvětlíme slova, kterým žáci nebudou rozumět. Žákům zazpívám další dvě sloky, které nejsou příliš známé.

3. sloka

Začala mi má panenka, začala mi trucovat

Začala mi má panenka, začala mi trucovat

Že jsem u ní tejden nebyl, nechtěla mi nocleh dát

Že jsem u ní tejden nebyl, nechtěla mi nocleh dát

4. sloka

Trucuj, trucuj, má panenko, však se ti ten truc hodí

Trucuj, trucuj, má panenko, však se ti ten truc hodí

Že tvůj ze všech nejmilejší už za tebou nechodí

Že tvůj ze všech nejmilejší už za tebou nechodí

4. Reflexe

Tak co vy detektivové, myslíte si, že se vám povedlo dnes něco vyluštit? Luštili jste raději matematické úlohy nebo úlohy z českého jazyka? Myslím, že snadné to bylo pro ty, kteří tuto písničku trochu znali. Pochválím Vás spíše v matematické části, tam to šlo většině žáků lépe.

HODNOCENÍ HODINY

Aktivita Na detektivy žáky zaujala, myslím, že jsem je dostatečně namotivovala. Žáci hru s hledáním příkladů a jiných úkolů znají, tudíž to pro ně nebylo tolik nové. Nové pro ně byla samostatná kontrola výsledků a hledání slov pro složení textu písničky. I když jsem jim několikrát úkol znovu vysvětlila, stejně jsem musela individuálně žáky vést k pochopení činnosti. Zde jsem také velice ráda využila pomoci paní asistentky, která u mě ve třídě působí. Ujala se pomoci při kontrole na tabuli a já se mohla věnovat žákům hledajícím příklady. Jelikož byli někteří velice brzy hotoví, narušovali hledací a počítací činnost, a proto byla tato práce rušnější, než jsem si představovala. Proto jsem přemýšlela, jak bych tyto činnosti uspořádala jiným způsobem, aby se navzájem žáci nerušili. Kdybych nechtěla využít a opakovat učivo matematické, mohlo být skrytých po třídě jen deset lístečků s textem první sloky písničky. Ovšem práce by byla příliš jednoduchá a já jsme chtěla využít sebehodnocení a práci s chybou. Toto se obzvlášť podařilo, protože někteří žáci správný výsledek na tabuli nenašli, museli jít hledat znovu a chybu si nalézt. Později mě napadlo, že jsem mohla využít volného prostoru na chodbě před třídou, kde mohli žáci provádět svou kontrolu a hledat slova písně. Tím by se vzájemně nerušili. Šlo by to udělat i obráceným způsobem. Příklady by hledali v prostoru před třídou a kontrolu ve třídě. Detektivní činnost byla ukončena tím, že všichni žáci měli na pracovním listě nebo v sešitě slova písničky. Někteří se neostýchali a se slovy pracovali, snažili se poskládat text písničky. Několik žáků se do luštění nechtělo zapojit, že slovům nerozumí. Jen jeden žák, chlapec, který je hudebně nadaný, mi přišel oznámit, že písničku zná a text měl opravdu správně složený. Několik žáků oznamovalo, že ji určitě zná, ale nemůžou si vzpomenout. Nikdo jiný ale text správně nesložil. Pustila jsem tedy žákům první sloku s textem a melodií. Měli za úkol pozorně naslouchat a zkusit znovu očíslovat slova tak, jak by šla po sobě. Zde se jim už dařilo mnohem lépe, dokonce si vzpomněli, že už písničku někdy slyšeli. Další část detektivní činnosti byla skupinová. Žáci se rozdělili samostatně do skupin a určili si, kde bude jejich detektivní kancelář. Zadání pochopili všichni, možná tím, že si mohli vzájemně pomoci. Některé děti využily toho, že si po každém vypracovaném úkolu přišli pro lísteček se slovem. Některé chodily pro více lístečků najednou. Tím, že skupiny chodily průběžně, jsem měla dostatek času na kontrolu úkolů, který mi zástupci skupin přinesli. Pokud měli žáci úkol chybně, museli jít samozřejmě zpět a opravit. Jen jedna skupina vypracovala všech deset úkolů najednou a lístečky obdržela až na závěr. Bylo to pro ně malou nevýhodou, jelikož ostatní skupiny

se s jednotlivými slovy setkávaly již během práce a pomalu se je snažily skládat a přemýšlet o nich. Samotné bezchybné poskládání druhé sloky písničky se zdařilo jen jedné skupině žáků. Ale zde se aktivně zapojili všichni. Jako kontrolu a nápovědu jsem opět pustila melodii a text písně. Kdo měl chybně, podle poslechu si opravil. Detektivové z jednotlivých kanceláří se mohli vyjádřit k tomu, jak se jim vzájemně pracovalo, zda se zapojili všichni. Za snahu a pracovitost ve skupině byli všichni oceněni jedničkou, což byli velice rádi.

Po těchto detektivních činnostech následovala hudební výchova a práce s celou písničkou. Využili jsme práce s dechem- čichání k růžičce, na samohlásku Ó – správný nádech, výdech, prodlužování výdechu. Dětem se líbilo rytmizování některých slov. Píseň jsme zpívali s doprovodem i bez doprovodu. Rozdělili jsme se na skupiny, ve kterých žáci pracovali jako detektivové a jednotlivé sloky si zpívali navzájem. Potěšením a odměnou pro mě bylo, když mi žáci závěrem dne oznámili s radostí, že jsme se dnes vůbec neučili. To, že počítali, opakovali učivo českého jazyka, pracovali s chybou, četli, třídili slova, vzájemně komunikovali, naslouchali, hodnotili, bylo pro mě několik úspěšně splněných cílů najednou.

4. PÍSNIČKOVÁ MĚSTA

Tyto vyučovací hodiny jsem pojmenovala písničková města, jelikož jsem do hodiny českého jazyka, hudební výchovy a výtvarné výchovy zařadila písně o známých městech. Jak níže rozepíši, lidových písniček bude využito jako opakovací práce na psaní velkých písmen, procvičování slovních druhů, určování jmenných kategorií u podstatných jmen. Následně bude písní využito k rytimizaci, poslechu, zpěvu a hře s hudebními motivy. Po hudební motivaci si každý ze žáků vybere písničku, kterou namaluje. Zařadila jsem města *Okolo Hradce, Okolo Třeboně, Okolo Frýdku, Kdyby byl Bavorov*.

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, umění a kultura: výtvarná výchova, hudební výchova

Cíl: Psaní velkých písmen, rozlišování slovních druhů

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky
- Jazyk a jazyková komunikace – žák porovnává a třídí slova podle zobecněného významu, zapojuje se do diskuse, využívá zásad komunikace, porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti

Třída: 3.

Počet žáků: 24

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení efektivně využívá v procesu učení
- Kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje ve skupině, přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
- Kompetence komunikativní – vyjadřuje se výstižně v ústním projevu, naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
- Mediální výchova – přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích, samostatná práce, skupinová práce

Pomůcky: tabule, obálka se slabikami, texty písniček

Postup:

Jazyk a jazyková komunikace

Cíl: Psaní velkých písmen, rozlišování slovních druhů

1. Skupinová práce (opakování psaní velkých písmen) – žáci jsou rozděleni do šesti skupin, určí si své místo, kde budou pracovat. Pracovat budou v prostoru třídy nebo chodby na zemi, jelikož lavice budou potřebovat v následné práci.

Motivace proběhne pomocí písničky - *Boleslav, Boleslav*, kterou zpívá učitelka. O čem byla písnička? Co je Boleslav? Jak se jmenuje město celým názvem? Jak se píše, když má dva názvy? Krátce připomeneme žákům psaní velkých písmen. „*A nyní poslouchejte, co budete mít ve skupině za úkol.*“ Každá skupina má v obálce slabiky, z těchto slabik poskládáte názvy deseti známých měst. Která skupina bude hotová, zvedne ruku a já zkontroluji. Po té necháte názvy sestavené a každý půjde tato sestavená města správně přepsat do svého školního sešitu.

1. FRÝ-DEK MÍS-TEK (Okolo Frýdku cestička)
2. HRA-DEC KRÁ- LO-VÉ (Okolo Hradce)
3. TŘE-BOŇ (Okolo Třeboně)
4. KUT- NÁ HO-RA (Já jsem z Kutné Hory)
5. MLA-DÁ BO-LES-LAV (Boleslav, Boleslav)
6. KO-LÍN (Kolín, Kolín)
7. BA-VO-ROV (Kdyby byl Bavorov)
8. VOD-ŇA-NY (Kdyby byl Bavorov)
9. PRA-CHA-TI-CE (Kdyby byl Bavorov)
10. TÁ-BOR (Od Tábora až k nám)

2. OTÁZKY:

Znáte některé město, které jste složili?

Byli jste v některém z nich?

Jmenujte jiná města, kde jste byli nebo která znáte.

Jmenujte města, která mají dva názvy.

Kde jinde se píše velké písmeno?

Já jsem tato města vybrala pro naši práci záměrně. O všech městech znám písničku.

Vzpomněl by si někdo také na nějakou?

Zpěv jedné zvolené písničky.

3. Pro další práci jsem vybrala opět známou písničku **Boleslav, Boleslav** - text písničky je napsán na tabuli. Pracujeme společně a určujeme v písni slovní druhy.

1 1 2 1 1 1 2 1 5 1

Boleslav, Boleslav, překrásné město. Boleslav, Boleslav, překrásné město. Neplač holka

5 3 1 5 1 5 3 1

nenaříkej, moje nevěsto, neplač holka, nenaříkej, moje nevěsto.

4. **Skupinová práce:** Žáci dostanou nakopírované texty lidových písniček. Vždy dvě skupiny dostanou stejný text. Nad slova v písničce píší číslice, které patří k jednotlivým slovním druhům. Po určité době, ukončíme činnost. Učitelka pustí postupně žákům jednotlivé lidové písničky. Kdo uslyší svou píseň, se kterou pracoval, přijde před tabuli.

1. Okolo Hradce
2. Okolo Frýdku
3. Okolo Třeboně

Setkají se tedy dvě skupiny, které určovaly slovní druhy na stejné písničky. Mají za úkol si práci porovnat a zkontrolovat. Hotové práce podepíší a odevzdají učitelce ke kontrole. Vznikly tři skupiny, které se budou snažit podle doprovodu zazpívat svou písničku, na které pracovaly. Práce se slovy písničky využijeme k následné samostatné práci.

5. **Práce v lavicích:** Z každé písničky jsem vybrala jedno podstatné jméno, které si nyní určíme. Zopakujeme si, jaké mluvnické kategorie se u podstatných jmen určují. (rod, číslo, pád). Žáci pracují samostatně do školního sešitu, který odevzdají ke kontrole.

NEVĚSTO – rod ženský, číslo jednotné, 5. pád

V ZAHŘÁDCE - rod ženský, číslo jednotné, 6. pád

KOBYLÁM – rod ženský, číslo množné, 3. pád

„Dnes jste poznali spousty lidových písniček. Některé známe více, zazpívali jsme si je, s některými se budeme ještě postupně seznamovat. Kromě toho, že je umíme zazpívat, si je můžeme ještě v příštích hodinách hudební a výtvarné výchovy připomenout. Společně je zazpívat, zrytmizovat a také namalovat.“

Hudební výchova

Cíl: Žák rytmizuje jednoduché texty, zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně, v jednohlase.

Postup:

a) **Rytmické cvičení:** Učitelka předvádí, tleská, pleská, dupe rytmus a žáci opakuji. Například:

uč: Praha, Praha - žáci: Praha, Praha

uč: Most, Most - žáci: Most, Most

uč: Bavorov, Bavorov - žáci: Bavorov, Bavorov

uč: Prachatice, Prachatice – žáci: Prachatice, Prachatice atd.

b) Štafeta:

- Města české republiky(tleskáme) ty ty ty ty ty ty ty ty – uč. předvede, žáci zopakují
- Žák: Mělník – ostatní: Mělník, žák: Kolín – ostatní: Kolín, žák: Harrachov- ostatní: Harrachov atd.

c) **Grafomotorické cvičení:** Zpíváme píseň *Okolo Frýdku cestička*. Žáci uvolněnou rukou kreslí na volný list papíru.

Po dozpívání lidové písničky, si představíme ve svém obrázku zelenou louku plnou travičky, květin, hmyzu. To mají žáci v obrázku vyhledávat a dokreslovat.

d) Poslech méně známých lidových písní o městech

e) Zpěv písní: Okolo Hradce, Okolo Třeboně, Okolo Frýdku, Kdyby byl Bavorov

Výtvarná výchova:

Cíl: Žáci interpretují podle svých schopností různá obrazná vyjádření. Výsledkem je malování písničky.

Pomůcky: čtvrtky, temperové barvy

Organizace: v lavicích, v prostoru na chodbě

Postup:

Tato vyučovací hodina navazuje na předešlou hudební výchovu. Žáci byli dostatečně seznámeni s lidovými písničkami o městech.

Otázky: O čem se v písničkách zpívá? Řekněte, jestli nerozumíte něčemu, o čem se v písničce zpívá. Kdo je zpíval? Kde se zpívali? Žáci mají za úkol namalovat jednu z písní.

Připomenutí pracovních návyků. Samostatná práce žáků spolu s poslechem písniček. Závěrem a hodnocením pro všechny žáky bude hádání namalovaných písniček.

Reflexe: Jakou písničku jste vůbec neznali? Proč takové písně o městech vznikaly? Jaká píseň se líbí Vám? Proč? Líbila se Ti nějaká práce, co jsme dnes dělali? Řekni proč.

Obrázek 14 Výtvarná činnost

HODNOCENÍ HODINY

Žáci byli namotivováni lidovou písničkou *Boleslav, Boleslav*, kterou všichni dobře znají. Zazpívali si ji společně s učitelkou. Samotné skládání měst z připravených slabik bylo nejprve trochu pomalé, ale postupně byla tato aktivita s malou nápovědou zvládnuta. Nápovědu jsem musela zvolit písničkou *Kdyby byl Bavorov* a druhou k městu *Tábor, Od Tábora až k nám*. Jinak se skládáním nebyl žádný problém. Po složení následovala práce do školních sešitů, kde měli žáci jednotlivá města správně přepsat. Hodnocení proběhlo známkováním. Kromě jedné trojky, obdrželi žáci jedničky a dvojky. Tímto si opakovali psaní velkých písmen. Ústně jsme si připomněli, kde všude se velká písmena ještě píší. Následovala činnost se slovními druhy. Žáci umí slovní druhy vyjmenovat, kromě částic i všechny druhy poznají. Problémy některým žákům dělá určit příslovce. Nad tabulí mají nástěnný obraz, se všemi slovními druhy a k nim příslušné číslo. I s tímto přiřazováním čísel ke slovním druhům nemají žáci potíže, jelikož této činnosti využíváme velice často. Jmenuji dětem různá podstatná jména, oni ukazují číslice na prstech, popřípadě tolikrát tlesknou, dupnou. Jindy číslice píší do školního sešitu nebo jen na cvičný papír. Ve výuce o pohybové chvilce jsme zkoušeli hrát obdobnou hru, jako se hraje hra na molekuly – místo čísla, jsem zadala žákům např. slovo čtvrtý- žáci si musí uvědomit, že čtvrtý je číslovka, což je číslo 4 a po té se seskupit do čtveřice. Nebo utíkám je sloveso, což je číslice 5, seskupí se do pětice. Kdo se nestihne seskupit, vypadává ze hry. Je to náročnější, dětem to jde, ale se staršími žáky by tato aktivita šla asi lépe. Po určování slovních druhů následovalo hledání se skupin, podle poslechu lidové písničky. Vytvořily se tedy nenásilným přirozeným způsobem tři skupiny, které si navzájem zkontrolovaly předešlou práci. Zde to chtělo hodně mou pomoc a povzbuzení, jelikož se žáci nedokázali dohodnout. Spolu s paní asistentkou, kterou máme ve třídě, jsme obcházely skupiny a pomáhaly jim práci hodnotit. Po hodnocení měli žáci za úkol prezentovat se svou zvolenou písní. Kromě písničky *Okolo Třeboně*, kterou jsme nezpívali od první třídy tolik, se všem žákům zpěv zdařil. V další části jsme se žáky zopakovali určování jmenných kategorií u podstatných jmen. Žákům jsem vybrala tři slova, která jsem napsala na tabuli. Nejprve měli za úkol pracovat samostatně do svých sešitů, po té následovala společná kontrola na tabuli. Během práce byli žáci dostatečně motivováni, průběžně hodnoceni, povzbuzováni. Individuálně jsem žáky i skupiny obcházela a povzbuzovala. Po splnění úkolů z českého jazyka jsme se odreagovali rytmizací a drobnými hudebními prvky. Vše bylo motivováno městy.

Předváděla jsem žákům pomocí tleskání, pleskání a dupání rytmické motivy a žáci opakovali. Zahráli jsme si na štafetu, kde města vymýšleli sami žáci. Vždy jeden vyslovil a zároveň vytleskal město, ostatní žáci zopakovali. Následoval poslech méně známých písní o městech - *Od Tábora až k nám, Já jsem z Kutné Hory, Kolíne, Kolíne*. Zbytek písniček jsme i s doprovodem zazpívali. Žáci byli dostatečně namotivováni k tomu, aby následně jednu z lidových písniček využili k malování. Kromě písní *Já jsem z Kutné Hory* a *Kolíne, Kolíne*, se na obrázcích objevily všechny písničky. Ne všechny byly uhodnuté. Nejvíce děti malovaly *Okolo Hradce, Okolo Třeboně, Okolo Frýdku cestička*.

Pracovní činnosti: po několika měsících jsme využili písniček o městech v pracovních činnostech, kdy žáci vytvářeli malé novinové náměstíčko. Žáci si vzpomněli na písničky, nejprve jsme si dvě písničky zazpívali, žákům jsem vysvětlila jejich práci a během ní jsme si zpívali další písničky. Při hodnocení mohli říci, jaké náměstíčko tvořili.

5. ŠEL ZAHRADNÍK DO ZAHRADY

ŠEL ZAHRADNÍK

Moravská lidová

Zvesela C G^7 C

1. Šel za hrad - ník do za - hra - dy s mo - ty - kou s mo - ty - kou
2. Ne by - la to roz - ma - rý - na byl to křen byl to křen

5
vy - ko - pal tam roz - ma - rýn - ku ve - li - kou ve - li - kou
vy - ho - dil ho za - hrad - ní - ček z ok - na ven z ok - na ven

Obrázek 15 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/sel-zahradnik/204?listtype=Grid>

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Cíl: Žáci pozorují a popíší viditelné proměny v přírodě. Rozeznají známé druhy ovoce a zeleniny.

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky
- Jazyk a jazyková komunikace – žák porovnává a třídí slova podle zobecněného významu, zapojuje se do diskuse.
- Dramatická výchova – rozlišuje herní a reálnou situaci, přijímá pravidla hry
- Tělesná výchova – žáci spolupracují při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- Matematika a její aplikace – počítá předměty v daném souboru, provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- Člověk a svět práce – vytváří jednoduchými postupy různé předměty (modelovací hmota)

Třída: 1.

Počet žáků: 25

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení efektivně využívá v procesu učení
- Kompetence sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- Kompetence komunikativní – vyjadřuje se výstižně v ústním projevu, naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje
- Kompetence pracovní – využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, vede k porozumění sobě samému a druhým
- Mediální výchova – přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci
- Environmentální výchova – rozvíjí porozumění vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí

Organizace: na židlích, v kruhu třídy, na koberci, v prostoru třídy, v lavicích,

Pomůcky: tabule, dvě plastové bedýnky, obrázky ovoce a zeleniny, slaměný klobouk a zástěra pro zahradníka, konev, obrázek sluníčka, modelovací hmota, košík s omalovánkami

Postup:

1. Motivace: Učitelka, převlečená za zahradníka (slaměný klobouk a zástěra) předvádí pantomimou činnosti hodící se k zahradnictví. Žáci sedí na židlích v kruhu.

OTÁZKY:

Kdopak to dnes přišel na návštěvu?(zahradník)

Co má všechno zahradník na práci ? (sází, okopává, seje, zalévá, ryje, pěstuje.....)

Pomáhal jste už někdo s pracemi na zahradě? S jakými? Kdy nejvíce pomáháte? V jakém ročním období je na zahradě nejvíce práce?

Umíte také předvést nějaké činnosti jako já? Žáci vstanou, chodí v prostoru uvnitř kruhu a předvádějí činnosti, které jsou potřeba při práci na zahradě. Učitelka hraje na piano melodii písničky Šel zahradník do zahrady.

Kdo poznal písničku, kterou jsem hrála?

O čem se v písničce zpívá?

2. Rytmický pohyb na slova písničky: „*Zkusíme si písničku jenom říci a předvedeme, o čem se v ní zpívá.*”

ŠEL ZAHRADNÍK DO ZAHRADYpochodujeme a střídáme P, L noha

S MOTYKOU, S MOTYKOU ruce spojíme k sobě do pěsti, pokrčíme a klepeme
2x na P, 2x na L rameno

VYKOPAL TAM ROZMARÝNU2x naznačíme kopnutí na P stranu, 2x na L stranu

VELIKOU, VELIKOU.....rukama před sebou naznačíme veliký kruh

NEBYLA TO ROZMARÝNA..... ruce pokrčené před sebou, dlaně roztažené se otáčí
vpřed, vzad

BYL TO KŘEN, BYL TO KŘEN.....dlaně na tváře, hlava se otáčí na P, L stranu

VYHODIL HO ZAHRADNÍČEKstřídavě naznačuje P,L ruka z okna ven, z okna
ven.

Naučený pohyb se budeme snažit předvést i zazpívat.

3. Žáci se posadí do kruhu na židle. Učitelka (opět zahradník): „*Já si dnes s Vámi budu povídat o ovoci a zelenině.*”

OTÁZKY:

Jakou znáte zeleninu?

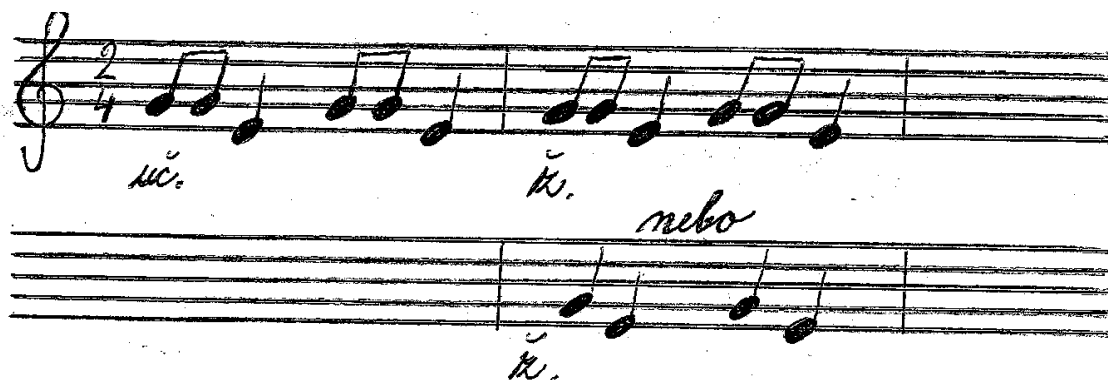
Jaké znáte ovoce?

„*Já bych dneska potřeboval pomoci, sklídl jsem plno ovoce a zeleniny, protože mělo pršet a všechno se mi pomíchalo dohromady.*” Po zemi jsou rozházené obrázky, na každé straně v prostoru třídy jsou dvě bedničky. Jedna na ovoce a druhá na zeleninu. Žák, který jde třídit, pojmenuje obrázek a dá do správné bedničky.

4. Motivace: Zahradník si vezme bedýnku s ovocem. „*Já už jsem vypěstoval takových druhů ovoce. Jestlipak poznáte, kde takové ovoce roste, jak se jmenují jednotlivé stromy?*” Zahradník vytahuje ovoce z bedýnky a žáci odpovídají.

jablko – jabloň, hruška – hrušeň, švestka – švestka, broskev – broskvoň, meruňka – meruňka, třešeň – třešeň, višně – višně,

5. Hudební výchova: „*Ještě mi v bedýnce něco zbylo. Zahrajeme si takovou písničkovou hru – Na otázku a odpověď.*” Zahradník vytahuje z bedýnky obrázek a zpívá:

Co to

mám v bedýnce? Žák odpoví: např. jahodu, jahodu a k tomu tleská.

Co to mám v bedýnce? Malinu, malinu, angrešt, angrešt,atd.

Ovoce neroste jenom na stromech. Kde ještě roste?

6. LV: „*Můžu si jít děti sklídit na zahradu pomeranče, banány mandarinky, ananas? Kde vezmeme toto ovoce? Znáte ještě jiné ovoce, které k nám dovážíme?*”

Vytleskáváme jednotlivé druhy ovoce, žáci řeknou, jakým písmenkem slovo začíná, končí, kolik má slabik.

Hra na procvičování sluchové paměti. Žáci sedí v kruhu, zahradník začíná: Šel zahradník do zahrady a přinesl mrkev, žák vedle pokračuje: šel zahradník do zahrady, přinesl mrkev a rajče, další žák pokračuje: šel zahradník do zahrady, přinesl mrkev, rajče a okurku. Takto pokračujeme po kruhu dál. Nehrajeme na vypadávání, protože jsou děti ještě malé a hru musí nejprve řádně pochopit.

7. Tělesná výchova: „*A než si půjdeme povídat o zelenině, zahrajeme si hru **Na kompot***“: Žáky rozdělím na čtyři skupiny. Jedna skupina jsou švestky, druhá jahody, třetí hrušky, čtvrtá jablka. Každá skupina má svou barvu - modrou, červenou, žlutou a zelenou. Žáci běhají v prostoru, zahradník říká: míchám, míchám kompot z jahod. Skupina červená - jahody se zastaví a lezou po čtyřech do kolečka na svém místě. Zahradník – míchám, míchám kompot z hrušek a jablek. Skupina žlutá a zelená se zastaví a lezou opět po čtyřech do kolečka na svém místě.

8. „*Není zdravé jenom ovoce, já jsem vypěstoval na zahrádce i plno zeleniny. Správně jste mi ji pomohli roztrždit o bedýnky, tak teď si o ní trochu něco povíme.*“ Zahradník vytáhne obrázek např. mrkve.

OTÁZKY:

Co musím všechno udělat, aby taková mrkev vyrostla?(zaseji semínko)

Co potřebuje to semínko? (teplo, světlo, vodu)

Když mrkev vyrostne, co si z ní vezmeme k jídlu? – jíme kořen

Vybrali bychom ještě nějakou zeleninu, ze které jíme kořen?(petržel, ředkvička, celer, křen)

My této zelenině říkáme kořenová.

A co třeba okurka? Jíme z ní také kořen? Okurku si utrhnu na takovém keříčku. Trhám si plod, proto tomuto druhu zeleniny říkáme plodová.

Co si ještě můžeme utrhnout na takovém keříčku?(rajče, paprika)

Můžu si děti utrhnout z keříčku cibuli?

Jak taková cibule může vyrůst?

Která zelenina je podobná cibuli? (česnek)

Věděl by někdo jaký název má tato zelenina? – je to cibulová

Zná někdo nějakou písničku nebo básničku o cibuli? (Cib cib cibulenko, Hop hej cibuláři)

9. Hudební výchova: Já vždycky když sklízím cibuli, říkám si tohle pěkné říkadlo:

JEDOU, JEDOU CIBULÁŘI, VEZOU, VEZOU CIBULI.

JESTLI JI TAM NEPRODAJÍ, POVEZOU JI DO PRAHY.

OTÁZKY:

Kdo jede do Prahy? (cibuláři)

- Vytleskáváme slovo **CI-BU-LÁ-ŘI** (několik žáků dostane ozvučná dřívka)
- Půlka třídy vytleskává a vytukává slovo CI-BU-LÁ-ŘI, druhá půlka spolu s učitelkou říká polohlasem říkadlo – výměna rolí

Co dělají cibuláři?(jedou) **JEDOU** – bubínek

Co vezou cibuláři? (cibuli) – **CIBULI** - jeden žák triangl

Kam povevou cibuli? (do Prahy)- **DO PRAHY**- druhý žák triangl

- Nástroje hrají, říkáme říkadlo

10. Matematika: Zahradník: „*Tak už jsme si dnes povídali, zpívali, cvičili, poznávali písmenka. Co kdybychom zkusili také počítat.*”

- Př. Na stromě vyrostlo 6 jablíček, zafoukal vítr a 3 jablíčka spadla. Kolik jich zbylo na stromě? Žáci říkají příklad a výsledek. $6-3=3$
- Zahradník vyryl k obědu do polévky 2 mrkve, 4 petržele. Kolik vyryl kořenové zeleniny? $2+4=6$
- Žáci zkouší vymyslet samostatně úlohy pro spolužáky.

11. Člověk a svět práce + matematika: Žáci pracují s modelovací hmotou

Zahradník (učitelka) dává znovu žákům příklady - žáci modelují výsledky. Po této činnosti nechám žákům prostor k samostatnému modelování. Vymodelovat mohou ovoce či zeleninu, mísu s ovocem, košík s ovocem nebo zeleninou. Práci si mohou libovolně určit sami.

12. TV: Hra Na semínka.,, *Právě jsem zasel malá semínka, to jste děti vy.*” Děti si sednou na bobek v prostoru třídy. Zahradník si vezme konev a semínka zalévá. „*Říkali jsme si, že semínka potřebují také teplo, zahradník si vezme na pomoc jednoho žáka, který dostane do ruky obrázek sluníčka a svítí na děti*”. Semínka začnou pomalu klíčit- žáci napodobují

rukama a dlaněmi nad hlavou. Semínka postupně rostou, žáci se pomalu zvedají do stoje. Tuto činnost si zopakujeme, vyměníme žáka do úlohy sluníčka a vybereme druhého žáka, který bude zalévat semínka místo zahradníka.

13. **Závěr:** Zpěv písničky *Šel zahradník do zahrady*.

14. **Pochvala:** Protože jste si dnes se mnou krásně povídali a hráli, mám pro vás malou odměnu. Žáci si vytáhnou z košíku omalovánky ovoce a zeleniny.

15. **Reflexe**

Děti, my jsme se dneska zapomněly učit! Nebo jsme se něco naučily? A o čem jsme si povídali? Určitě výborně rozeznáte ovoce a zeleninu. Budete vědět, na jakém stromě ovoce roste. Rozlišíte zeleninu a poznáte, co se z ní jí. Zahráli jsme si také spousty her. Zazpívali jsme si a naučili nové říkadlo o cibuli, které nikdo neznal.

HODNOCENÍ HODINY

Z původně plánovaných dvou vyučovacích hodin jsem vytvořila čtyřhodinový projekt, celý propojený motivací zahradníka. Činnosti byly naplánované pro žáky první třídy, ale možná by se druhákům také líbily. Ve třetí třídě by se musely některé aktivity obměnit. Z celého dne mám velice dobrý pocit. Žáky jsem moc chválila, během činností byli aktivní, přirození, pracovali s elánem a radostí, což bylo pro mě i neskutečnou motivací. Žáci téměř ihned poznali mé pantomimické předvádění. Po té jsem si oblékla zástěru a klobouk. Všichni jsme si povídali o práci na zahradě, o tom zda rodičům nebo prarodičům pomáhají. Písničku Šel zahradník do zahrady všichni znali, dlouho ji však nezpívali, proto rytmičný pohyb na slova písničky spojený s hrou na tělo byl vhodným připomenutím. Následovalo třídění ovoce a zeleniny do bedýnek. Toto nedělalo dětem žádný problém. Zopakovali jsme si názvy ovocných stromů. Při této příležitosti jsem také žákům řekla, že se ve druhé třídě budeme učit třídit ovoce na to, které má uvnitř pecku – peckovice, pokud tam jsou malá jádérka, jako jablko a hruška – malvice a pak třeba jahody, borůvky, kterým se říká bobule. Žáci si také vzpomněli na písničku o jablíčku, kterou jsme si zpívali nedávno. Když jsme roztrídili všechny ovocné stromy a ovoce, písničku jsme si také zazpívali. Hru na otázku a odpověď, kterou jsem následně zařadila, nemáme ještě příliš nacvičenou, proto se děti trochu styděly zpívat a odpovídat na mou písničkovou otázku. Tuto činnost budeme muset v hodinách hudební výchovy více procvičovat. O to více se dětem líbila hra Na kompot. Velkou nevýhodou bylo málo prostoru ve třídě, proto jsme zjistili, že lepší využití má tato hra v hodinách tělesné výchovy, ať už v tělocvičně nebo v přírodě.

Až při samotném třídění a poznávání druhů zeleniny, mě napadlo, že mohli různé druhy zeleniny žáci nanosit. Toto třídění jsme dělali na podzim, kdy spousty zeleniny doma mají. Mohlo to být zajímavějším zpestřením a využitím na následné ochutnávání. Určitě toho příště takto využiji. Jako zahradník jsem navodila další činnost s jednoduchým říkadlem, které se děti velice snadno naučili. Chvilí následovala práce s některými slovy, využili jsme rytmičné nástroje, jako ozvučná dřívka, bubínek a triangel. Snažila jsem se, aby si žáci měnili úlohy. Jelikož se nemohli vystřídat všichni, práci s říkadlem jsme využili i další dny v jiných hodinách. V následné hodině prvouky jsme také opakovali učivo, které jsme se během dne naučili. Měla jsem připravené znovu třídění ovoce a zeleniny, hledání správných ovocných stromů a to vše na interaktivní tabuli. V jiných hodinách jsme ještě využili pantomimy různých činností, které jsou

spojené s prací na zahradě, s pěstováním, sklizením, zahradničením. Během projektu jsme využili ovoce a zeleniny k počítání. Žáci se snažili sami pro spolužáky vymýšlet různé krátké slovní úlohy. Samozřejmě, že to byli prvňáčkové a musela jsem pro ně být velkým příkladem a naučit je úlohy tvořit. Několik úloh se opravdu zdařilo. Nejprve společně jsme je počítali na tabuli, později jsme využili matematických výsledků k modelování. Práce s modelovací hmotou následovala jako malý odpočinek od povídání a počítání. Každý si mohl sám zvolit svůj cíl práce. Jednotlivá díla jsme dali na výstavku, kde si mohli všichni prohlédnout. Téměř v závěru čtyřhodinového bloku, při kterém jsem žáky moc chválila, jsme si ještě zahráli na malá semínka, kde jsme si připomněli důležitost vody, tepla a světla. Hru jsme opět využívali velice často při běžném odreagování od psaní nebo čtení. N úplný závěr jsem dětem řekla, že pokud mě (zahradníkovi) krásně zazpívají písničku, něco jim za odměnu dám. Děti zazpívaly a mohly si vybrat z košíku připravenou omalovánku ovoce nebo zeleniny.

Obrázek 16 Realizace ve třídě

6. JEDE, JEDE POŠTOVSKÝ PANÁČEK

JEDE JEDE POŠTOVSKÝ PANÁČEK

Vesele ♩ = 180

Česká lidová

1. Je - de je - de poš - tov - ský pa - ná - ček, je - de
2. Je - de je - de poš - tov - ský pa - ná - ček, je - de

6 je - de poš - tov - ský pán. Má vra - ný ko - níč - ky
je - de poš - tov - ský pán. V pře - du má tru - bič - ku

11 ja - ko dvě ry - bič - ky, je - de je - de do Ro - ky - can.
a vza - du truh - lič - ku, je - de je - de do Ro - ky - can.

Obrázek 17 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/jede-jede-postovsky-panacek/184?listtype=Grid>

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Cíl: Žák píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení. Žáci poznají svou adresu, seznámí se se slovy- listonoš, telegram, fax.

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova - žák reaguje pohybem na znějící hudbu
- Dramatická výchova - žák se učí herním dovednostem, vstupuje do role
- Tělesná výchova – žák vyjádří melodii a rytmus pohybem

Třída: 2.

Počet žáků: 22

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, operuje s obecně užívanými termíny, znaky, symboly

- Kompetence sociální a personální - přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé skupiny, čerpá poučení z toho, co si druzí myslí, říkají a dělají
- Kompetence komunikativní – rozumí různým typům textů a záznamů, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- Kompetence k řešení problémů – činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen j obhájit

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích, na chodbě

Pomůcky: papíry, obálky, tabule, čepice, kabely, poštovní schránka z krabice,

Postup:

1. **Motivace**_básničkou: *Od domečku k domu chodí, do schránky všem dopis hodí.*

Vždycky mívá velkou tašku, v ní dopisy na roznášku.

OTÁZKY:

O kom byla básnička?(o pošťákovi)

Jak se jinak říká pošťákovi? (listonoš, poštovní doručovatel)

O čem se v ní ještě mluví?

Poslouchejte, přečtu básničku ještě jednou, přemýšlejte, jaká slova se tu rýmují?

Proč má pošťák velkou tašku? Co v ní všechno nosí?

Už jste někdy dostali dopis nebo pohled? Kdo vám psal? Jaký je rozdíl mezi pohledem a dopisem? Můžeme si pohled třeba vyrobit?

Psali jste vy někomu dopis nebo pohled? Kromě dopisů a pohledů můžete dostat od pošťáka něco jiného? Jak se stane, že ten dopis přijde až k Vám domů? (adresa)

Co to znamená adresa? Co musí být v adrese napsané a proč? Kdo zná svou adresu?

Co to je oslovení? Myslíte, že se píše dopisy hodně? Psaly se dříve více nebo méně?

2. Na tabuli napsáno: *Prijedu uz zitra,cekej na nadrazi v 5 hod.*

„Představte si, že by Vám přišel takový dopis. Líbí se Vám? Co je na něm divného? Ví někdo, jak se mu říká?(telegram) Proč se takto psaly? Zkuste vymyslet takovou krátkou zprávu. Píší se ještě dnes? Proč?“

3. **Tichá pošta:** žáky rozdělíme do tří řad. Několik minut necháme samostatně žáky tuto známou hru hrát. Po určené době dostane poslední žák papír, učitel každé řadě pošle jiné slovo a poslední žák má za úkol slovo napsat. Učitel chodí mezi řadami žáků a kontroluje správné předávání pošty. Pokud mají řady špatně, pošle slovo znovu. Všichni čekají na posledního a společně si řekneme, zda se nám doručila správná slova. Učitel posílá slova: *panáček, trubička, truhlička*. Co nám to přišlo za zajímavou poštu? Poznal by to někdo? Co by Vás napadlo podle slov? Jestliže žáky nic nenapadne, napoví učitel, že mají rozpoznat známou písničku. Následuje zpěv písničky *Jede, jede poštovský panáček*. Tak vidíte děti, pošťákovi se tady v té písničce říká poštovský panáček. Už víme, že to slovo má stejný význam, i když ho řekneme jinak. Takovým slovům se říká souznačná.

4. Všichni žáci si vezmou připravenou obálku. Společně si vysvětlíme, co vše adresa obsahuje. Několik příkladů si řekneme nahlas. Pokud žáci svou adresu neznají, vezmou si svůj notýsek, kde má každý své bydliště napsané. Na tabuli si jako vzor nějaké adresy i oslovení napíšeme. Po té každý vyplní svou obálku, vezme do ruky a následuje pohybové ztvárnění části písničky.

Jede, jede poštovský panáček, jede, jede – obálku držíme v podpaží a drobnými krůčky běháme po třídě

poštovský pán – zastavit se, obálku zvednout nad hlavu

vpředu má trubičku – obálku držíme v obou rukách a pohybuje se nahoru a dolů

a vzadu truhličku – obálku si posíláme okolo těla

jede, jede do Rokycan – běh, na poslední slovo opět zvedneme obálku nad hlavu.

„Kampak dáváme dopisy, které chceme někomu poslat? Já tady takovou poštovní schránku také mám, takže pojd'te svou obálku do té schránky vhodit. Já děti, neudělali jsme něco špatně? No vždyť my jsme vhodily do schránky prázdné obálky. To ihned napravíme.“ Každý žák si vezme čistý připravený papír. Napíše například: krátký pozdrav z tábora, prázdnin, výletu, ze školy v přírodě, z hor, pozvání na oslavu narozenin, jiný

zážitek. Na začátek místo oslovení, napíše slovo kamaráde. Text nebude příliš dlouhý, mohou si vymýšlet. Po napsání dopisu přistoupí znovu k poštovní schránce, vytáhnou si libovolnou obálku a svůj dopis do ní vloží. Žáci přistupují ke schránce postupně, jak dopisují. Obálku s dopisem zatím necháváme vedle. Teprve potom, když jsou všechny dopisy vložené, dáme do poštovní schránky.

5. Valčíkový krok - první část písničky

Stojíme v kruhu, držíme se za ruce, směrem do středu kruhu tančíme valčíkový krok, zpíváme první část písničky. Na slova *má vrany koničky, jako dvě rybičky* - zvedáme vysoko kolena.

Jaká slova se v písničce rýmují? Co má poštovský panáček vpředu? A co vzadu? (trubičku, truhličku) Vytleskáme obě slova. Kolik má slovo slabik? Učitel vybere tři děti, které nám budou dělat rytmický doprovod při tancování a zpívání. Dostanou ozvučná dřívka.

Tři žáci: tru-bič-ku tru-hlič-ku

Ostatní žáci stojí v kruhu, drží se za ruce a tančí valčíkový krok směrem do kruhu. Na slova *vpředu má trubičku* – se zastaví, rukama naznačují hru na trubku. Na slova *vzadu má truhličku* – tleskají za zády. *Jede, jede do Rokycan* – točí se po kruhu.

6. **Poštovský panáček**, „*Kdo by chtěl být pošťák? Potřebovali bychom asi tři.*“ Žáci dostanou na hlavu čepici, aby byli odlišeni od ostatních. Každý pošťák má za úkol roznést dopisy správným dětem. Předvedeme si, jak předáváme dopis osobně do rukou – pozdrav, předání, poděkování, rozloučení. Kdo dostane poštovní zásilku, jde si sednout na koberec a čte si. Až si všichni přečtou svůj dopis, usadíme se na koberci ve třídě a diskutujeme.

Jak se vám líbil dopis, který jste obdrželi? Co jste se dozvěděli zajímavého? Co se vám líbilo více, psát dopis nebo ho dostat?

Obrázek 18 Realizace písně Poštovský panáček

7. Hra: Fax: „Jestlipak někdo ví, co je fax? Co je jeho úkolem. Co se používá v současné době místo faxu?“ Žáci se rozdělí do tří původních skupin. Každá skupina si sedne na zem za sebe. Hráč vpředu dostane papír a tužku. Faxovat začíná hráč, který sedí poslední. Na záda kamarádovi před sebou kreslí předem určené symboly (jednoduché obrázky – kolečko, čtverec, sluníčko, domeček, jednociferná čísla, písmenka atd.) Hráč vpředu napíše na papír, co učitel od svého kamaráda na zádech. Která skupina uhodne, získává bod.

Pochvala, zhodnocení všech aktivit.

8. Reflexe

Na co jsme si dneska hráli? Co jste se dozvěděli nového? Věděli jste všichni, co je telegram?

Věděli jste všichni co je fax? Myslíte, že je adresa důležitá? Myslím, že už by si ji všichni žáci měli pamatovat.

HODNOCENÍ HODINY

Vyučovací hodinu jsem zahájila jednoduchou básničkou o pošťákově. Původně jsem měla připravenou básničku od Jiřího Wolker - *Poštovní schránka*, ale využila bych ji až při práci se staršími dětmi, jelikož bychom museli udělat dostatečný rozbor a zřejmě bychom se příliš zdržovali. Také jsem mohla využít jen písničky, která je průběžnou motivací. Takto hodinu vedla má kolegyně, která vyučovací hodinu zahájila jen melodií, žáci měli písničku poznat. Jednotlivé aktivity si potom i jinak přizpůsobila, ale účel byl stejný. Výhodou těchto vyučovacích hodin byl počet žáků. Tento den bylo několik žáků nemocných, bylo tedy přítomno pouze 17 žáků a na činnosti jsme měli více prostoru a času. Při diskutování byli žáci pozorní, aktivní, mile mě překvapili tím, že pohled i dopis již psali. Hlavně tedy ti, kteří jezdí na letní tábory. Ovšem na druhou stranu je pouze polovina žáků, kteří dokáží říci celou svou adresu i s číslem popisným a směrovacím. Museli jsme tedy využít k psaní adresy svůj vyplněný notýsek, kde mají děti kromě jména svého a rodičů celou svou adresu. Několika dětem přišlo směšné, když jsem jim z tabule přečetla krátkou zprávu, kde viděly chyby. Hned mě upozorňovaly, že jsem tam udělala tolik chyb. Pouze asi tři žáci věděli, že se jedná o telegram. Všem se líbilo, když jsme si zkoušeli tyto krátké zprávy vymýšlet. Tichou poštou, kterou všichni znají, jsme započali další část vyučovací hodiny, kde měly děti za úkol podle slov poznat písničku. I tato aktivita byla celkem snadná a proběhla bez problémů. Po hře jsme se věnovali pečlivému a správnému psaní adresy. Nejprve jsme si vše znovu vysvětlili a napsali na tabuli. Žáci si vzali obálky. Protože obálky byly velké a bez připravených linek na adresu, využili někteří pomoc paní asistentky a slabě tužku linky připravili. Adresu žáci vyplňovali psacím písmem, pouze jeden žák neuposlechl a napsal tiskacím. Následovala písnička a hra s nadepsanou obálkou. Pohybem jsme ztvárnili jen druhou sloku a dvakrát zopakovali. Mým záměrem bylo, zda děti přijdou na to, že jsme obálku vhodili do schránky prázdnou. Opět s malou nápovědou tuto otázku zodpověděli. Nejdelší činností, kterou jsme se zabývali opravdu dlouho, bylo vymýšlení krátkého dopisu, či zprávy pro kamaráda. Myslím, že chybí dětem určitá rychlá pohotovost a představivost. Sice po delší době a s mou i pomocí paní asistentky jsme dopisy dopsali a vložili do obálky, která byla právě po ruce. Děti si nemohly číst adresy a vybírat kam dopis vloží. Opět jako malý odpočinek a odreagování proběhla činnost v prostoru třídy. Touto činností se stal valčíkový krok, který jsme zkoušeli s držícíma se rukama v kruhu. Valčíkový krok děti znají, když tančíme a zpíváme - Pásla ovečky, takže až na několik málo chlapců nebyl

s tanečkem žádný problém. Na rytmizaci s ozvučnými dřívky jsem vybrala tři děti, po první sloce se vystřídaly za další tři. Děti si chtěly zazpívat a zahrát ještě jednou, nebránila jsem tomu, spíše mě to potěšilo. Pouze jeden žák s poruchou pozornosti a dalšími výchovnými problémy nám všem trochu veškerou práci kazí a zdržuje, ale ostatní si již na jeho nevhodné připomínky zvykli. Časovou dotaci se mi tentokrát nepodařilo dodržet. Zřejmě to bylo způsobeno opakováním písničky a delším psaním dopisů, což jsem nepředpokládala. Nestihli jsme tedy všechny činnosti zhodnotit. Proto jsem hru na fax zařadila do vyučovacího předmětu Dítě a jeho svět, což nebylo snad závažným problémem. Hra na faxování se žákům líbila, několikrát jsme ji zopakovali. Vítězná skupina dostala sladkost, ale celkově byli všichni pochváleni a též oceněni. Vzala jsem si na hlavu čepici, abych se stala pošťákem. Protože jsme si povídali o psaní dopisů a pohledů, dostane ode mě za odměnu každý pohled. Žáci dostali malý obrázek za pěknou práci a aktivitu. Hru na fax využíváme vždy, když máme chvilku času, hráli jsme ji i venku v přírodě.

7. POD NAŠÍM OKÝNKEM

Pod naším okýnkem

Moderato ♩ = 110 Lidová

Pod na-ším o-kýn-kem ros-tou tam dvě rů-že, pod na-ším o-kýn-kem ros-te tam štěp.

Jsou na něm jab-líč-ka tr-há je An-čič-ka, jsou dob-rá jsou slad-ká jsou ja-ko med.

Obrázek 19 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/pod-nasim-okynkem/115?listtype=Grid>

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Cíl: Žák respektuje základní komunikační pravidla, pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost.

Mezipředmětové vztahy:

- Matematika a její aplikace – žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- Hudební výchova - žák reaguje pohybem na znějící hudbu, rytmizuje a melodizuje jednoduché texty
- Dramatická výchova - žák se učí herním dovednostem, vstupuje do role
- Tělesná výchova – žák vyjádří melodii a rytmus pohybem

Třída: 1.

Počet žáků: 24

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, operuje s obecně užívanými termíny, znaky, symboly
- Kompetence sociální a personální - přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé skupiny, čerpá poučení z toho, co si druzí myslí, říkají a dělají

- Kompetence komunikativní – vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně a souvisle
- Kompetence k řešení problémů – činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, cvičí pozorování a aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích,

Pomůcky: předměty (rám okna, růže, větev, jablka, medvídek s medem, maňásek holčičky Ančičky)

Postup

1. **Motivace:** „Nyní se budete procházet po třídě a budete očima hledat předměty, které do naší třídy vůbec nepatří. Kdo něco objeví, vůbec to nebude říkat nahlas.“ Po určité době se žáci zastaví a společně si všechny předměty pojmenují a doneseme na lavici před tabuli.

2. **Okno:** Učitel si vezme rám s oknem, prostrčí hlavu a klade žákům otázky.

OTÁZKY

Máte všichni doma okno?

Koukáte se rádi z okna?

Kdy se nejraději z okna díváte?

Za jakého ročního období?

Co z okna vidíte?

„Budeme si chvilku vymýšlet, co bychom mohli z okna vidět. Já začnu.“

Učitelka se rozhlíží z okna a říká: *„Vpravo vidím veliký strom, na kterém je hnízdo ptáčka. Protože je jaro, ten strom moc pěkně kvete. Vedle stromu vidím malou květinovou zahrádku. Vlevo stojí domeček na hraní.“* Několik vybraných žáků si půjde vyzkoušet povídání z okna. Navrhnu žákům, že mohou vyprávět, co vidí v jednotlivých ročních obdobích.

Obrázek 20 Dramatizace písně

3. Maňásek – Ančička. „Z tohoto okénka se ráda koukala holčička Ančička. Byla totiž nemocná a nemohla chodit ven. Proto pozorovala všechno, co se venku dělo. Bylo jí trochu smutno, a tak si vymýšlela různé hry. Ančička chodila do první třídy a jednoho dne se rozhodla, že bude procvičovat písmenka. Vybrala si jedno písmenko a volala z okénka slova, kterým písmenko začínalo. Nejprve si vybrala písmenko **B**, a tak volala: buben, brýle, babička, boty, basa, brouček....

Kdo si půjde hrát s Ančičkou a zkusí to jako ona?" Vybraný žák přistoupí k okénku, ostatní žáci mu vyberou písmenko a on volá z okénka alespoň čtyři vymyšlená slova. Opět se několik žáků při této aktivitě vystřídá.

Jindy si Ančička hrála tak, že vymýšlela různé matematické úlohy. Dávejte pozor, jestli je zvládnete vyřešit.

- *Pod oknem stojí strom a na něm 4 jablíčka. Fouknul vítr a 3 jablíčka spadla. Kolik jich je na stromě?*
- *Na stromě je 6 větví, 3 větve uschly. Kolik jich tam zbylo?*
- *Pod okýnkem na zahradě rostou 3 růže, 2 kopretiny a jedna slunečnice. Kolik je tam kytek celkem?*

- *Pod naším okýnkem rostou 3 růže. Maminka 3 růže utrhla do vázy. Kolik jich tam zůstalo?*
- *Pod naším okýnkem rostou 3 růže červené, 2 růže žluté a 2 růže bílé. Kolik je růží celkem?*

Kdo by chtěl zkusit vymyslet nějakou úlohu místo Ančičky? Dobrovolníci jdou zkusit říci do okna nějakou matematickou úlohu. Ostatní žáci se opět snaží vyřešit.

4. Písnička. „*Když už si Ančička pohrála s písmenky i s počítáním, rozhodla se, že si bude zpívat. Poslouchejte, Ančička Vám zazpívá melodii a vy zkusíte poznat, zda jste písničku už někdy slyšeli.*“ Ančička zpívá pouze melodii písničky *Pod naším okýnkem*.

Kdo už písničku někdy slyšel? O čem se v ní zpívá? My se ji naučíme dnes všichni. Potřebuji šest pomocníků. Každé ze šesti žáků dostane jeden nalezený předmět a drží ho před sebou.

První drží okénko.

Druhý drží tři růže.

Třetí drží štěp (větvíčku)

Čtvrtý drží jablíčka

Pátý drží maňáska Ančičky

Šestý drží med

Učitelka zpívá písničku, žáci zvedají nad hlavu předměty, o kterých se právě zpívá. Zkusíme několikrát. O čem se tedy v písničce zpívá? Učitelka ukazuje na žáky s jednotlivými předměty, ostatní jmenují. Společně slovo vytleskáme. Jakým písmenem začíná slovo? Kolik slabik slovo má?

O – kén – ko

Tři – rů – že

jab – líč – ka

štěp

med

An – čič – ka

Zkusíme pro Ančičku vymyslet krátkou písničku. Zopakujte po mě. Učitel zkouší vymýšlet melodie na čtyři určená slova. Nejprve zahraje na piano, potom zpívají společně. Vždy vymyšlenou melodii dvakrát zopakujeme.

Okénko, tři růže, jablíčka a med

1. GGE GGE GGE DC

2. CEG CEG EED DC

3 EEG EEG EED DC

Můžeme zkusit nechat vymyslet melodii někoho ze žáků.

4. Vyjádření písničky pohybem

POD NAŠÍM OKÝNKEM čtyři kroky dopředu

ROSTOU TAM TŘI RŮŽE dřep, spojit ruce před sebou, stoj na špičkách, ruce nad hlavou

POD NAŠÍM OKÝNKEM čtyři kroky vzad

ROSTE TAM ŠTĚP upažit

JSOU NA NĚM JABLÍČKA oběma rukama před sebou naznačujeme dvě jablka

TRHÁ JE ANČIČKA našlapujeme na špičkách, rukama naznačujeme trhání jablek

JSOU DOBRÁ hladíme bříško pravou rukou

JSOU SLADKÁ hladíme bříško levou rukou

JSOU JAKO MED ruce v bok a výskok

6. Reflexe

O čem jsme si dnes povídali? Co jsme všechno dělali? Co se Vám líbilo nejvíce? Proč se Ti to líbilo? Jak se jmenovala písnička, kterou jsme se dnes naučili?

HODNOCENÍ HODINY

Pro tuto práci jsem využila první dvě vyučovací hodiny. Ukryla jsem si předměty předem, abych ušetřila čas. Nyní již vím, že to nebyl dobrý nápad. Někteří žáci jsou ve třídě brzy a jsou velice zvědaví, proto mi začali chodit sdělovat, že našli jablíčka a pod skříňkou je nějaký obraz. Musela jsem žáky poslat na chodbu, kde si zatím hráli na koberci a nikoho jsem již do třídy nepustila. Pro příště tedy poslat žáky za dveře a připravit určitou činnost nebo nepouštět vůbec nikoho do třídy. Pokračovali jsme dále na chodbě, kde jsem žákům sdělila, že budou chodit nenápadně po třídě a zapamatují si pro sebe předměty, které ve třídě běžně nemáme. Toto hledání využíváme i v jiných vyučovacích hodinách, takže to žáci celkem znají. Až na některé žáky to všichni pochopili. Na určený signál, kterým bylo opakované bouchnutí do bubínku, se žáci zastavili. Společně jsme si řekli, co naše oči našly. Vyzvala jsem postupně některé žáky, kteří přinesli předmět a položili na lavici před tabulí. Následovala aktivita s okénkem. Děti mě překvapili rychlými a vhodnými reakcemi. Některé si velice pěkně vymýšlely. Během této činnosti mě napadla ještě jedna důležitá věc, kterou jsem nenapsala do přípravy a tou bylo připomenout správné chování dětí u okna. Zdůraznili jsme si tedy, kdo může otevírat okna, jak se u něho chováme, nenakláníme se z něho, nic z okna neházíme, nekreslíme na ně. Vše se děje ve spolupráci s rodiči. Do role později nastoupil maňásek Ančičky, který motivoval práci s písmenky, matematické úlohy i seznámení s písničkou. Protože tato první třída je celkem hravá, nevadilo zde vůbec zařazení této loutky. Pokud bych cítila, že loutka není pro žáky vhodná, nechala bych ji mezi ostatními předměty a motivovala bych činnost pouze já. Děti moc bavilo písmenkové hraní, kde měly za úkol vymýšlet slova na zadané písmenko. Zde jsem udělala další chybičku, kterou bych příště dělala jiným způsobem. Žáci, kteří vymýšleli písmenka, pokřikovali jeden přes druhého a bylo těžké, či písmenko vybrat. Proto bych připravila krabičku s kartičkami písmen a žáky bych obcházela a nechala písmenko vylosovat. Matematické úlohy žáci řešili bez problémů, ale samotné vymýšlení zde nebylo příliš využito. Tuto činnost využili jen dva žáci. Následovalo seznámení s melodií písničky. Melodii spoustu žáků znalo, ale slovům jsme se museli věnovat déle. Proto jsem při zvedání předmětů žáky několikrát vystřídal. S písničkou jsme se tedy dostatečně seznámili. Později jsme melodizovali určená slova, kde žáci vymyšlenou melodii opakovali. Aby se melodie lépe pamatovala, využila jsem klavírního doprovodu. K melodii jsme si vytleskávali i rytmus písně. Aby se žákům zpívaná slova dobře pamatovala, dala jsem stranou předměty, o

kterých jsme nezpívali a na stole zůstaly jen ty čtyři, k vymýšlení melodie. I zde se někteří aktivní žáci zapojili a chtěli se podílet na melodizování slov. Překvapilo mě, že se do této aktivity zapojili především chlapci. Závěrečná pohybová část se líbila všem žákům. Opět se nám tento pohyb s písní stal běžnou pohybovou chvilkou do dalších vyučovacích hodin. Tuto dvouhodinovou vyučovací hodinu bych zhodnotila jako úspěšné rozvíjení samostatného mluveného projevu, rozvíjení představ, fantazie, opakování písmen na začátku slov, procvičení číselné řady, pochopení a realizace slovních úloh. Především oceňuji radost z pohybu a zájmu žáků o aktivity.

Obrázek 21 Pomůcky k písničce Pod naším okýnkem

8. RYBIČKA MALIČKÁ

Rybička maličká

Lidová

Andante ♩ = 100

1. Ry - bič-ka ma-lič-ká po Du-na-ji pla-ve, chy-til ji šo-há-jek u sa-mé-ho kra-je.
2. Pust' mě zas šo-haj-ku do té čis-té vo-dy, jsem ješ-tě ma-lič-ká do-přej mi svo-bo-dy.

Obrázek 22 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/rybicka-malicka/135?listtype=Grid>

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Cíl: Žáci se seznamují s živočišným druhem ryby, učí se popisovat části jejího těla

Mezipředmětové vztahy:

- Jazyk a jazyková výchova – žák rozlišuje zvukovou podobu slova, porovnává významy slov(slovo nadřazené, podřazené), žák vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- Hudební výchova - žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě
- Dramatická výchova - žák se učí herním dovednostem, vstupuje do role
- Člověk a svět práce – žák vytváří jednoduchými postupy různé předměty z netradičního materiálu

Třída: 2.

Počet žáků: 25

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro další využití
- Kompetence sociální a personální - přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé skupiny
- Kompetence pracovní – používá bezpečně a účinně materiály
- Kompetence komunikativní – využívá získané komunikativní dovednosti ke kvalitní spolupráci s ostatními
- Kompetence k řešení problémů – činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění

Organizace: v prostoru třídy, na koberci, v lavicích,

Pomůcky: pracovní listy, interaktivní tabule, šišky z borovice, barevné papíry, mikrotenová fólie,

Postup

1. **Motivace** písničkou *Rybička malička*, kterou učitelka zpívá žákům. Pokud jste pozorně písničku poslouchali, povězte mi:

Kdo v písničce rybičku chytil? (šohajek).

Kdo to je šohajek, šohaj? Kde jí šohajek chytil? (Dunaj).

Co to je Dunaj?

Znáte jiné řeky? Jmenujte je.

Jak se jmenuje řeka, která protéká tady v okolí?

Znáte spousty názvů řek, jestlipak jste někdo z Vás u některé byl blízko nebo se v ní třeba i koupal?

Budeme si pamatovat, že jsme tady nyní vymýšleli podřazená slova, ke slovu řeka. Řeka je slovo nadřazené. Když bych řekla nadřazené slovo město, zkuste mi vymyslet slova podřazené. (Praha, Brno, Nymburk, Liberec....) Budeme to ještě několikrát procvičovat.

Ten šohajek Vám ulovil pěknou rybičku, kterou ode mě všichni dostanete.

2. Rybka – pracovní list

Žáci dostanou obrázek, který je vyplněn neúplnými slovy. Úkolem je doplnit správnou párovou souhlásku na konci slov. Žáci dostanou dostatek času, na samostatnou práci v lavici. Po určité době, činnost zhodnotíme. Co by to mohlo být za rybu, kterou jste vybarvovali? To znamená, když bych řekla nadřazené slovo ryba, co by Vás napadlo? Žáci jmenují druhy ryb, které znají. Jak se říká slovům, které jste vymýšleli?(podřazená slova).

Znáte pohádku *O zlaté rybce*? Následuje krátké připomenutí děje pohádky a vyvození ponaučení. Otázky: Jaký byl rybář? Jaká byla rybka? Zkuste vymyslet vlastnosti, jaké měla žena rybáře? Proč nestačil rybářce jen krásný dům? Proč neměli nakonec vůbec nic? Ponaučení: Kdo chce mít stále víc a víc, nemá nakonec nic.

Co byste si přáli, kdybyste chytli zlatou rybku? Žáci vyjadřují svá přání a touhy.

3. Prvouka – skupinová práce

Žáci jsou rozděleni do skupin. Pracují na zemi. Každá skupina dostane stejný počet slabik, ze kterých mají za úkol poskládat názvy ryb. Po sestavení a následné společné kontrole, by mělo všem skupinám vyjít: *šti-ka, ka-pr, o-koun, plo-ti-ce, ú-hoř, ma-kre-la, su-mec, can-dát, bě-li-ce*.

Na interaktivní tabuli jsou připraveny obrázky všech ryb, které žáci sestavovali. Žáci se snaží jednotlivé ryby k názvům přiřazovat. Která ryba není na obrázku? Proč tam asi není? Úkolem je vyvodit názvy mořská a sladkovodní ryba a pochopit rozdíl. Práce s interaktivní tabulí pokračuje rozpravou nad velkým obrázkem kapra. Poznáte, z jakých částí se tělo ryby skládá?(hlava, trup, ploutve) Pojd' mi ukázat. K čemu mají ploutve?(pohyb)Čím je pokryto tělo?(šupiny) Čím ryby dýchají? (žábry) Kde je ryba má, ukaž. Čím se ryby živí? Kde ryby žijí? Kdo se o ně stará? Je dobře, že se ryby loví? Ryba je vodní živočich. Znáte ještě jiné vodní živočichy? (žába) Žije žába jenom ve vodě? Ví někdo, jaký je žába živočich? (obojživelník) Někteří živočichové žijí u vody- na březích, na stromech. Jmenujte některé. Musí žít ryby jen v přírodě?(akvárium) Proč je chováte doma?(pro radost, okrasu a ne pro užitek)

4. Pětilístek

Žáci pracují stále ve skupinách. Předem mají připraveny otázky na pracovním listě. Společně vymýšlejí odpovědi na otázky.

1. *Co?*(ryba, kapr, štika.....)
2. *Jaká?*(rychlá, vodní, říční, dravá, velká.....)
3. *Co dělá?* (plave, dýchá, ukrývá se, chytá se.....)
4. *Vymyslí krátkou větu, se slovem ryba* (o čem jsme si dnes povídali)
5. *Synonymum* (uděláme s žáky společně)

Některé pětilístky si se žáky přečteme.

5. Výroba rybičky

Pochvala žáků. Protože jste krásně pracovali, všichni si dne svou rybičku vyrobíme. Tělíčko bude ze šišky, oko z malého korálku, ploutvičky z barevného papíru si přilepíte pomocí včelího vosku na šišku. Žáci zůstávají ve skupinách. Každá skupina dostane doprostřed svůj materiál. Výroba je velice snadná a rychlá. Po skončení výroby, dostane každá skupina mikrotenovou fólii. Vyrobené rybičky si položí na fólii, všichni se postaví po obvodu, chytnou oběma rukama fólii, pohybují s ní nahoru, dolů, aby naznačili plovoucí ryby. Celou aktivitu oživíme zpěvem písničky *Rybička maličká*.

6. **Reflexe:** Povězte mi, o čem jsme si dnes povídali? Co se Vám líbilo, co se Vám nelíbilo? Vysvětli, proč se Ti to nelíbilo? O jakých slovech jsme si dnes povídali? Co jste se dozvěděli nového o rybách? Líbí se Vám pohádka o Zlaté rybce? Chtěli byste, aby zlaté rybky existovali? Proč?

Obrázek 23 Výroba rybičky

Obrázek 24 Pracovní list

HODNOCENÍ HODINY

Pro tyto vyučovací hodiny jsem využila zopakování lidové písničky *Rybička maličká*. Pro lepší časovou dotaci bych příště využila tři vyučovací hodiny, jelikož si žáci v závěrečné části chtěli více pohrát s rybičkami. Kolegyně tyto aktivity vyzkoušela se žáky třetí třídy a věnovala jim celé čtyři vyučovací hodiny. Zařadila zde i matematické úlohy a příklady motivované rybami a vodním prostředím. Činnosti zaměřené na český jazyk si přizpůsobila učivu třetího ročníku. Aby úplně nekopírovala mou práci, místo výroby rybiček ze šišky využila molitanu.

Po úvodní motivaci jsme písničku dostatečně rozebrali, žáci se s aktivitou podíleli na jmenování různých řek, měst, později i názvů ryb. Samostatnou práci s vybarvováním jsem byla nucena malým způsobem obměnit. Někteří žáci byli příliš rychlí, dostali tedy za úkol k rybce, kterou vybarvili přidělat další rybičky spolu s dalšími vodními živočichy či rostlinami. Tak využili času, než ostatní splnili práci s párovými souhláskami. I hodnocení jsem pozměnila. Žáky jsem pochválila za splněný úkol a práci jsem jim ohodnotila do druhého dne známkou. S párovými souhláskami neměli žádný větší problém, proto práce dopadla velice dobře. S dětmi jsme si později připomněly pohádku O zlaté rybce. Překvapilo mě, že dost dětí pohádku vůbec neznalo, ale bystřejší žáci s mou pomocí ji dostatečně ostatní seznámili. Pochopili tedy vlastnosti hlavních hrdinů, hlavně rybářovy ženy. Rozprava tedy proběhla ve spolupráci téměř všech žáků. Velice mile mě potěšilo, že žáci dokázali vymýšlet taková přání od rybky, jako aby byli na sebe děti hodné, aby byli všichni zdraví, šťastní. Po vyjádření svých přání od zlaté rybky, nastala skupinová práce, kdy žáci sestavovali názvy ryb. Práce byla svižná a všem se zdařila. Společně jsme ji zkontrolovali a následovalo přiřazování názvů ryb k obrázkům na interaktivní tabuli. Toto přiřazování bylo naplánováno jako nové seznámení s neznámými rybami, proto nám to dalo větší práci. Teprve při hledání správných názvů mě napadlo, využít ve skupinách encyklopedie. Bezprostředně žáci poznali úhoře, sumce, kapra, ostatní ryby spíše odhadovali. V další části jsme popisovali tělo ryby a povídali o jejich životě. Toto jsme zvládli velice rychle, žáci byli celkem bystří a aktivní. Práce ve skupině byla využita i pro Pětilístek. S dětmi tuto aktivitu využíváme, takže ji znají. Pouze synonymum jsme provedly společně, jelikož nemáme tuto látku dostatečně procvičenou. Největší úspěch měla výroba rybiček, někteří žáci si vyrobili dokonce rybky dvě. Velkou radost měli, když jsem jim oznámila, že si ji mohou odnést domů. Na úplný závěr si děti ve skupinách vytvořily vodní hladinu pomocí mikrotenové fólie, na kterou položily

rybičky. Fólií pohybovaly směrem nahoru a dolů a rybičky pluly po hladině. Při tom jsme několikrát zpívali písničku *Rybička maličká*. Jak jsem se již zmínila, časovou dotaci dvě hodiny jsme přetáhli. Během otázek jsme narazili na akvariijní rybičky a jednu žákyni napadlo vyrobit akvárium. Velmi mě nápad potěšil. Během příští hodiny pracovních činností jsme se tedy do této práce pustili. Vznikly nám moc pěkné práce a mě těší, že byly nápadem žáků.

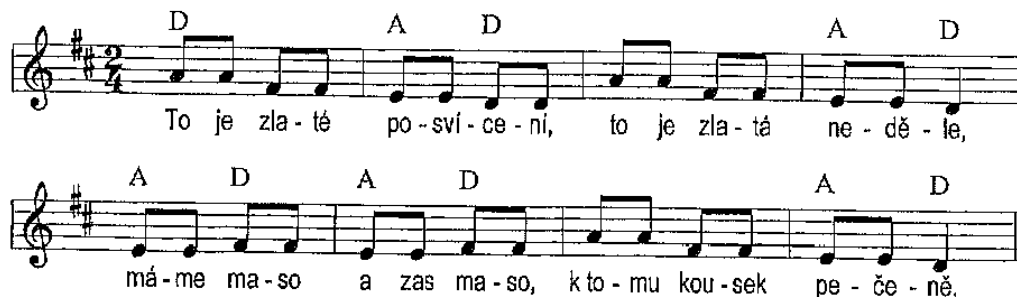

Obrázek 25 Výsledek doprovodné činnosti

9. TO JE ZLATÉ POSVÍCENÍ - ŘEMESLNÍCI

To je zlaté posvícení

česká

2. To je zlaté posvícení, to je zlaté pondělí,
máme maso a zas maso jako včera v neděli.

Obrázek 26 Zdeněk Šímanovský, Alena Tichá - Lidové písničky a hry s nimi

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Cíl: Žák odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Mezipředmětové vztahy:

- Jazyk a jazyková výchova – žák na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- Hudební výchova – žák rozpoznává poslechem v proudu znějící hudby zadané úkoly
- Dramatická výchova – žák vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná
- Člověk a svět práce – příprava jednoduchého pokrmu, dodržuje základní principy stolování

Třída: 2.

Počet žáků: 25

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – žák uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí

- Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle
- Kompetence k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
- Výchova demokratického občana – vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

Organizace: v prostoru třídy ve skupinkách, na koberci, v lavicích,

Pomůcky: interaktivní tabule, počítač, připravené perníčky, sníh na zdobení, ubrusy, tácky, ubrousky

Postup:

1. Pantomima

Vyučovací hodinu začíná učitelka předváděním nějakého řemesla, které žáci hádají. Následně předvádí řemesla i jednotliví žáci. Po každém uhodnutí vedeme o povolání debatu. Například: Zedník – co má na práci? Jaké nástroje ke své práci potřebuje? Pracuje sám? Proč je jeho práce důležitá? Atd.

2. Poslech

„Znáte nějaké povolání, které se provozovalo dříve, a v současné době o něm již neslyšíme. Žáci se budou snažit vymyslet nějaké povolání.“ Po chvilce přemýšlení žáky utiším. Na interaktivní tabuli jim pustím ukázkou z filmu *Pekařův císař – Ten dělá to a ten zas tohle*

(https://www.youtube.com/watch?v=4MK_vNkiPRk)

Žáci vyposlechnou a jmenují řemesla, o kterých se v písni zpívá. Společně se budeme snažit jmenovat co nejvíce názvů řemesel. Když nebudou žáci vědět, pustím jim ukázkou ještě jednou. Měli bychom přijít na některá z těchto povolání- (kovář, řezník, mlynář, tesař, kamnář, kočí, služka, platněř, havíř, krejčí, šenkýř, klempíř, švec, rybář, dudák,

cukrář, pekař, sklář, kloboučník, mydlář, perníkář, sládek, kameník, oráč, kejklíř, bednář, písáři, ponocný....)

„Znáte naopak nějaké povolání, které by se nemohlo vykonávat dříve? (počítače, telefony, automechanik- opravář, záchranář, elektrikář....) V dřívější době bylo více řemesel, dnes vykonávají plno práce různé stroje.“

O každé práci vždy řekneme, k čemu byla důležitá.

„Jaké řemeslo je nejdůležitější? Proč? Žáci by měli přijít na to, že každá práce je důležitá a neměla by se podceňovat. Každý je šikovný na něco jiného a umí něco jiného.“

Dříve si lidé o své práci hodně zpívali, vymýšleli si spousty písniček, ale i říkadel. Já Vám nějaké zazpívám, přednesu, některé znáte, tak si je zazpíváte se mnou, a také se společně nějaké naučíme.“

- **Mlynář** – *Kolo, kolo mlýnský* (zpíváme všichni)
- **Kovář** – *Jaké je to hezké, dva kováři v městě* zpívá učitel, kdo zná, přidá se

Říkadlo: *Kovej, kovej kováříčku, okovej mi mou nožičku, okovej mi obě, zaplatím já tobě. Okovej ji hezky, dám ti čtyři český, dám ti za to groš, ještě starý koš.* Říkadlo se říká malým dětem a klepe se jím na nožky. My budeme se žáky vytleskávat rytmus říkadla. Někteří žáci hrají na ozvučná dřívka, někteří na vajíčka.

- **Zedník** – *Hrajeme si na zedníky, podáváme cihly, ruce, nohy napínáme, abychom je zdvihli*

Pohybové ztvárnění – 1. sloka: žáci vytvoří dva kruhy, po jeho obvodu si podávají jako „cihlu“. Napínají ruce, stojí na špičkách

2.sloka : *Když základy vykopeme* – naznačují pohyb motykou napravo, nalevo

Postavíme školky – ruce od sebe do upažení, spojíme šikmo do střechy

Kolem stromy nasázíme – žáci se chytanou za ruce

Pro kluky a holky – chůze po kruhu

- **Cibulář** - viz text písničky.....*Hop hej cibuláři*

Práce s písničkou(4 takty) – *Hop hej-* žáci 2x tlesknou o ruce, jako o činely (jeden žák má činely) *Cibuláři, cibuláři* – dva žáci vytukávají rytmus na ozvučná dřívka

Jedou – jeden žák hraje na buben

To samé opakujeme v dalších čtyřech taktech.

Cibulička sladká, má panenka hladká – ruce v bok, pohupujeme se ze strany na stranu

Hop hej... opět opakujeme

Cibuláři jedou, cibuličku vezou – ruce v bok, pohyby ze strany na stranu

ci-bu, ci – bu.....zpíváme a dvěma prsty ťukáme do dlaně

- **Pekař** - Jestlipak znáte někdo film, ze kterého jsem Vám pustila ukázkou? (*Pekařův císař a Císařův pekař.*) Kdo tu písničku zpívá? (pekař)

3. Na pekaře

„Když bych řekla nadřazené slovo pekař, co Vás všechno napadne vyjmenovat.(pekařka, mouka, těsto, vajíčka, chleba, rohlíky housky, pec, trouba....)

Ani dnes bychom neměli bez dobrých pekařů výborné křupavé rohlíky, voňavé buchty, výborný chléb a další druhy pečiva. Většinou nám dnes pečivo vyrábějí opět stroje ve velkých pekárnách, ale stále existují i malá pekařství jako za starých časů. Pekaři se dříve dělili na ty, kteří pekli jenom chléb a pak byli ti, kteří pekli další druhy pečiva a podle toho se také nazývali: koláčníci, kobližníci, mazanečníci, oplatkáři, perníkáři..”.

Žáci vytvoří tři kruhy a sednou si za sebe tak, aby své ruce mohli položit na záda kamaráda před sebou. Budeme připravovat těsto (vše vykonáváme a předvádíme na zádech spolužáka).

- Pomoučneme vál a rozetřeme mouku po zádech
- Máme připravené těsto (žáci mohou říkat, co se do takového těsta dává)
- Těsto propracujeme (prsty a dlaněmi hněteme těsto)
- Plácáme těsto
- Válíme
- Uštipujeme a děláme malé bochánky

Ještě jednou opakujeme vše, co se může s těstem dělat. K práci si říkáme známé říkadlo:

Pekař peče housky, uštipuje kousky. Pekařka mu pomáhá, uštipují oba dva.

Po práci vstaneme, v kruzích se chytíme za ruce, procházíme se v kruhu, rukama pohybuje vpřed a vzad a zpíváme: *Už je to uděláno, už je to hotovo.*

4. Práce v lavicích

Učitelka řekne žákům povolání, žáci píší, co je napadne, když povolání uslyší. Hrajeme jako soutěž, kdo za určitou dobu vymyslí nejvíce slov. Příklad : Elektrikář– kleště, šroubovák, kabely, dráty, zásuvka. Zedník – písek, dům, cihly, malta, míchačka, metr. Atd.

5. Spojování obrázků

Na interaktivní tabuli jsou připraveny obrázky náčiní, žáci přiřazují k povolání.

6. Perníkáři, Na zrcadla

„Už jsme si dneska hráli na různá povolání, ale ještě jsme nevyzkoušeli, co má na práci takový perníkář. Pekli jste doma s maminkou nebo s babičkou perníčky? Kdy jste je pekli? Jak jste je dělali? Já jsem Vám perníčky už upekla, protože bychom to všechno nestihli. My si je dnes jenom ozdobíme ”. Žáci mají připravené malé pytlíčky s náplní. Protože je žáků hodně, u této činnosti se střídají. Pro ty, kteří zrovna nezdobí je připravena další aktivita. Je to hra *Na zrcadla (na řemesla)* - dva žáci stojí proti sobě, jeden je vymýšlí pohyb, druhý je zrcadlem a opakuje, co první předvádí. Pohyb musí být co nejpomalejší, aby nebyl téměř poznat, kdo je kdo. Pohybem naznačují nějakou činnost z různých povolání.

7. To je zlaté posvícení

„Když jsme si tak pěkně napekli, uděláme si tu takové malé posvícení. Jestlipak víte, co to je posvícení? Jinými slovy bychom mohli říci, že jsou to hody. V chalupách se uklízelo, smýčilo, bílilo, vařilo, peklo, smažilo. Posvícení se dodržuje i v současnosti. Každá vesnice má posvícení v jiný den. K posvícení patří i zábava, tanec, hudba, jídlo, pití. Lidé se navštěvovali a veselili.” Učitelka zazpívá žákům písničku *To je zlaté posvícení*.

Vyjmenujte mi dny v týdnu. Kterým dnům se říká dny volna? Jak je můžeme ještě pojmenovat? Které jsou dny pracovní? Řekni, který den je po středě? Před nedělí? Mezi

pondělím a středou? Kdo by dokázal říci dny v týdnu, aby ani jeden nepojmenoval (předevčírem, předvčírem, včera, dnes, zítra, pozítří, popozítří). Který den se slaví posvícení? V písničce se zpívá i o pondělí? Proč se jedlo to samé jako v neděli?

Žáci si připraví sváteční stůl (stolky jsou předem připraveny tak, že jsou spojeny dva k sobě, vznikne tak stůl pro šest žáků). Žáci mají k dispozici ubrousky, látky jako ubrusy, papírové tácky. Na stůl si dají tácky s perníčky. Učitelka hraje na klavír písničku a žáci zpívají. Potom žáci ochutnávají dozdobené perníčky.

8. Reflexe

Dnes jsme si povídali o řemeslech. Jak jinak řekneme řemeslo?(povolání, zaměstnání, práce) Které by se Vám líbilo řemeslo? Čím byste chtěli být? Napadlo by Vás ještě jiné říkadlo nebo písnička k nějakému povolání? Co se Vám dnes líbilo? Nelíbilo? Proč?

HODNOCENÍ HODINY

Povídání o řemeslech jsem naplánovala na celé dopolední vyučování, což jsou čtyři vyučovací hodiny. Motivace byla zvolena pantomimou. Předvedla jsem povolání švadleny. Žákům jsem připomněla, že mohou klást otázky tak, abych na ně já a později i ostatní mohli pouze kývnout ano, ne. Pantomimu hrajeme často, proto byla činnost docela rychlá a jednotliví žáci se aktivně zapojovali. O předvedených povoláních jsme se snažili vždy pohovořit, což nebylo též žádným problémem. V další části měli žáci za úkol vymyslet povolání, které už neexistuje a provozovalo se dříve. Žáci mě velice překvapili, jelikož řemesel znali docela hodně. Přišli samostatně na to, že spousty práce nyní vykonávají stroje a různé roboti, a také, že bez počítačů by už téměř žádné povolání nemohlo fungovat. Trochu déle jsme se zabývali jednotlivými říkadly a písněmi k některým povoláním. Kolo, kolo mlýnský jsem chtěla jen připomenout zpěvem, ale žáci si chtěli přidat ještě jednoduchý tanec. Potom žáky napadaly další písničky k řemeslům, velice mě to potěšilo. Hajný je lesa pán, Já do lesa nepojedu, Šel zahradník do zahrady, Jede, jede poštovský panáček, Kalamajka mik, mik, mik, Já jsem muzikant. Jinak písničky většinou znali, záměrně jsem vybrala snadné, nebo ty, které jsme již někdy zpívali. Pohybem jsme se j snažili ztvárnit, k některým jsme vytvořili hudební doprovod. Samozřejmě, že žáci chtěli hrát na nástroje všichni, proto jsme si slíbili, že písničky využijeme při hodině hudební výchovy a nástroje si prostřídáme.

Ukázka z filmu docela příjemně osvěžila vyučovací hodinu. Žáci byli pozorní a vypočetli další řemesla, která jsme ještě nejmenovali. Masírování zad spojenou s hrou na pekaře nám trochu nabouralo samotné rozdělování do tří kroužků. Nakonec jsme vytvořili kroužky pouze dva. Důvodem byl i menší počet žáků, takže jsme se dobře vešli do třídy. Zde jsem podcenila i to, že jsem dětem předem neřekla, že budou kamarádům na záda dělat jen to, co je jim příjemné. Když měli těsto uštipovat, chytlavější chlapci opravdu stípali. Při plácání opět přeháněli. Musela jsem tedy častěji zasahovat. Psací aktivita s nadřazeným slovem proběhla také bez problémů. Žáci mohli v tento den sedět, jak chtěli u předem upravených lavic. Trochu jiným způsobem proběhla činnost u interaktivní tabule. Náčiní jsme správně přiřadili k povolání, ale tabuli jsem žákům nechala ještě k dispozici při zdobení perníčků. Na zdobení měli tedy více prostoru. Zároveň někteří hráli hru *Na zrcadla*, někteří pracovali na interaktivní tabuli. Vše jsem musela dostatečně organizovat, protože někteří byli velice dlouho u zdobení. Během zdobení mě napadlo, že bychom si k perníčkům mohli udělat čaj. Využila jsem tedy

pomoc třídní asistentky, která čaj včas uvařila do velkého hrnce, aby stihl vychladnout. K závěrečnému posezení si žáci, především děvčata vyzdobili své stolky a nastalo posvícení. Atmosféru jsme zpříjemnili písničkou *To je zlaté posvícení*. Samozřejmě jsem musela ohlídat, aby žáci nezpívali a neochutnávali zároveň. Písničku jsme si tedy zazpívali nejprve, potom žáci ochutnávali, a jelikož nám zbylo dostatek času, zpívali jsme písničku i v závěru. Časová dotace byla využita i pro celkové hodnocení celého dne a závěrečný úklid. Žákům se den líbil a následně jsme se dohodli, že bychom tuto činnost zopakovali před vánočními svátky a perníčky bychom si i samostatně vykrajovali a upekli. K využití máme školní kuchyňku. Během přípravy na tento den, mě nápad s vykrajováním též napadl, ale bála jsem se, že to časově nezvládneme.

Obrázek 27 Posvícení

10. JÁ JSEM MUZIKANT

Já jsem muzikant

Rychleji ♩ = 115

Česká lidová

Ref. Já jsem mu - zi - kant a při - chá - zím k vám z čes - ké ze - mě.

5 My jsme mu - zi - kan - ti, při - chá - zí - me k vám. 1. Já u - mím a to na

10 hrá - ti, my u - mí - me ta - ky, Fid - li fid - li hou - sle. Jak se na ně hra - je?

14 sta - ré vid - li fid - li fid - li hou - slič - ky, hou - slič - ky.

Ref. Já jsem muzikant ...

Ref. Já jsem muzikant ...

Ref. Já jsem muzikant ...

2. Já umím hráti,
my umíme taky,
a to na basu.
Jak se na ni hraje?
Stála basa u primasa
za kamnama stála,
jak primaska zatopila,
basa sama hrála.

3. Já umím hráti,
my umíme taky,
a to na trumpetu.
Jak se na ni hraje?
[: Já rád játra, ty rád játra,
on rád játra, trumpeta. :]

4. Já umím hráti,
my umíme taky,
a to na bubínek.
Jak se na něj hraje?
[: Bumtarata bumtarata
bumtarata bubínek. :]

Obrázek 28 <https://supernoty.cz/skladby/lidova/ja-jsem-muzikant/139?listtype=Grid>

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace

Cíl: Žáci rozlišují zvukovou a grafickou podobu slova

Matematika a její aplikace

Cíl: Žák čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla

Mezipředmětové vztahy:

- Hudební výchova – žák rozpoznává poslechem v proudu znějící hudby zadané úkoly

- Dramatická výchova – žák vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná

Třída: 1.

Počet žáků: 13

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – žák uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí
- Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle
- Kompetence k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova – využívá řeč těla, řeč zvuků a slov, péče o dobré vztahy, cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
- Výchova demokratického občana – vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

Organizace: v prostoru třídy, v lavicích,

Pomůcky: obrázky hudebních nástrojů, kyblíky (bubny), interaktivní tabule, kartičky s číslicemi

Postup:

1. Žáci sedí na zemi v kruhu, před sebou mají kyblík. Učitelka začne hrát na kyblíky určitý rytmus, žáci se snaží opakovat.
 - a) Př. TÁ TÁ TY TY TÁ (obě ruce)

TY TY TÁ (pravá ruka) TY TY TÁ (levá ruka)

TÁ TY TY (pravá ruka) TÁ TY TY (levá ruka)

TÁ TÁ TÁ TY TY (obě ruce)
 - b) Učitelka vymyslí jednoduchý rytmus, který posíláme po kruhu. Žáci vyťukávají jeden po druhém.

- c) Krátký rytmus vymyslí žák, který též posílá po kruhu dál.
- d) Žákům dáme čísla: čtyři žáci jsou 1, čtyři žáci 2, čtyři žáci jsou 3. Pokud vyjde lichý počet, přiřadíme žaka k nějakému číslu. Na počtu příliš nezáleží.
Učitelka střídavě ukazuje číslice. Bubnují pouze žáci, kteří mají určené číslo. Žáci musí být pozorní, může se stát, že bubnují dvě i tři číslice najednou.
- e) Bubnujeme smutně, vesele, překvapeně, rozzlobeně, ostýchavě... atd.
Můžeme nechat některého žaka předvést samotného, po něm žáci zopakují. Po bubnování si žáci dojdou do svých lavic pro desky s vystřiženými číslicemi, používané na matematiku. Vráti se zpět ke svým kyblíkům (bubínkům).
2. Na interaktivní tabuli jsou vyobrazeny obrázky hudebních nástrojů, které jsou prozatím zakryté: HOUSLE, BUBEN, PIÁNO, BASA, KYTARA, TRUMPETA, TRIANGL. Žákům pečlivě vysvětlím, že odkryji na malou chvíli tabuli a jejich úkolem je zapamatovat si co nejvíce obrázků, které na tabuli vidí. Nesmí vůbec mluvit, aby ostatním spolužákům nenapovídali. Po určité době tabuli opět zavřu. Žáci mají za úkol spočítat, kolik obrázků si pamatují. Na svůj bubínek položí kartičku s touto číslicí. Pokud mají hotovo, otevřeme znovu tabuli a společně zkontrolujeme, kdo si zapamatoval nejvíce obrázků.
3. **Práce s obrázky:** využijeme svých bubínků. Učitelka ukazuje obrázky, zadává úkoly.
- vybubnuj mi slovo *housle*
 - kolikrát jsme toto slovo vybubnovali (kolik má slabik)
 - pojd' mi nakreslit tolik puntíků pod obrázek
 - já mohu říci, že jsou to housličky, kdo mi zabubnuje toto slovo, kolik bychom nakreslili puntíků
 - jaké písmenko slyšíš na začátku slova, jaké je na konci
 - jaká jiná písmenka slyšíš, když řekneme slovo housle, pojd' nějaké, které už umíme, napsat na tabuli pod obrázek
 - vybubnujte slovo *buben*, kolik napíšeš puntíků
 - mohli bychom opět říci slovo bubínek, kolik napíšeme puntíků
- Takto pracujeme obdobným způsobem se všemi obrázky

Obrázek 29 práce s interaktivní tabulí

4. Práce s písničkou

Učitelka drží v ruce pouzdro s housličkami: Já umím hrát na housle, víte, jak se na ně hraje? *Fidli, fidli staré vidli, fidli fidli housličky*. Otevře pouzdro, žáci si mohou prohlédnout a osahat opravdové housličky. Učitelka vysvětlí žákům, z jakých částí se housličky skládají. Já umím hrát také na bubínek. Víte, jak se na něj hraje? *Bumtarata, bumtarata, bumtarata bubínek*. Umím hrát také na piáno. Jak se na něj hraje? *Klimpr, klampr, klimpr, klampr, klampr piáno*. „*Vlastně já umím hrát na všechny hudební nástroje, které jsou tu na obrázcích. A hlavně o nich umím pěknou písničku. Pojďte mi pomoci zpívat a zároveň budeme předvádět, jak se na hudební nástroje hraje.*“ Ten, kdo hraje na hudební nástroje, tomu říkáme muzikant. A právě písnička, kterou umím, se jmenuje: *Já jsem muzikant*

Zkusíme celou píseň. Žákům ukazují na interaktivní tabuli, o kterém nástroji zpíváme, pohybem předvádím hru na nástroj a žáci opakují. Kdo písničku umí, může dělat předvádějího muzikanta společně s učitelkou. Zpíváme dál, jak se hraje na trumpetu, basu a kytaru. K písničce přidáme zpívání o triangu, které v klasické lidové písni není. Já umím hrát. A to na triangu. Jak se na něj hraje? *Cinky, linky, cinky, linky, cinky, linky, triangu*.

5. **Matematické úlohy** - práce ve své lavici

Když hraje pohromadě více muzikantů, říkáme, že hraje kapela nebo orchestr.

V této kapele, či orchestru může hrát libovolný počet hráčů. Učitelka si vymýšlí různé slovní úlohy a žáci pomocí svých matematických kartiček s příklady a znaménky vytvoří na své lavici příklad.

- a) V orchestru hrají 2 muzikanti na housle a 2 na buben. Kolik je to muzikantů? Vytvořte příklad a výsledek.
- b) V jiném orchestru hrají 3 muži a 2 ženy. Kolik je to muzikantů?
- c) V orchestru hraje 6 muzikantů a 2 onemocněli. Kolik jich hrálo?
- d) V orchestru hraje 1 muzikant na piano, 2 na housle, 1 na basu a 2 na buben. Kolik jich hraje celkem?
- e) Podívej se na tabuli nebo na housle, které jsou před Vámi. Spočítej, kolik mají housle strun a správnou číslici dej na lavici.
- f) Když housličkám 1 struna praskne, kolik jich zbude? Vytvoř příklad.

Pokud chtějí vymyslet slovní úlohu žáci, necháme jim prostor.

6. **Hudební rohy** - pohybová hra

V každém rohu třídy je připevněn obrázek jednoho hudebního nástroje – housle, buben, piáno, kytara. Žáci se pohybují volně po třídě. Na znamení zpozorní a poslouchají. Učitelka pustí zvuk jednoho ze čtyř nástrojů. Žáci mají za úkol rozpoznat zvuk hudebního nástroje a přesunout se k němu do správného rohu. Pokud uslyší například zvuk bubnu, jdou do rohu, kde je připevněn buben. Jak se hraje v písničce o muzikantovi na buben? *Bumtarata, bumtarata, bumtarata bubínek*. Pokračujeme další hudební nahrávkou. Opět se žáci přemísťují ke správnému obrázku, kde předvedeme pohyb a slova z naučené písničky. Hudební zvuky je možné opakovat, abychom žáky trochu zmátli. Pokud zbyde čas a žáci budou chtít, nabídnu jim, že si mohou na housličky zkusit zahrát.

7. **Bubnování** - Na závěr si můžeme znovu zabubnovat na kyblíky.

8. Reflexe

Kdo by mi řekl, co to je orchestr? Jaké hudební nástroje mohou hrát v takovém orchestru? O jakých jsme si dnes povídali? Znáte ještě jiné hudební nástroje? Jaké písně nebo skladby se na hudební nástroje hrají? Jaké máte rády vy písničky? (Veselé, smutné, pomalé, rychlé, zábavné, pochodové). Kdo umí na nějaký hudební nástroj hrát? Líbilo se Vám hrát na housle? Jaký nástroj je podobný houslím? Když jsme si hráli na matematiku a počítali jsme, napadlo by Vás ještě něco, co by se dalo počítat na jiných hudebních nástrojích?

HODNOCENÍ HODINY

Pro bubnování a práci s hudebními nástroji jsem využila dvou půlených vyučovacích hodin, což se odrazilo v celkovém kladném hodnocení. S kyblíky (bubínky) jsme doposud pracovali jen při hodině hudební výchovy. Tentokrát jsem je zařadila jako motivaci a následnou práci se slabikami. Myslím, že bubnování se žákům líbilo, protože mohli do něčeho bouchat a nikdo jim to nezakazoval. Zvláště oživením bylo rozdělení na čísla, kdy museli být velice pozorní. Aktivita na odkrytí obrázků proběhla trochu chaoticky, protože jsem ji se žáky dělala prvně. Žáci měli problém si pro sebe spočítat zapamatované hudební nástroje a následnou číslici dát na kyblík. Spíše je chtěli vykřikovat nahlas, takže jsem je musela utišovat, aby nenapovídali hlasitými výkřiky ostatním. Nakonec se podařilo práci dodělat a zhodnotit. Tato aktivita je jistě lepší hrát, pokud už umí žáci psát. Co napíší na papír, zůstává a nemohou podvádět. Následovalo bubnování a práce se slovy. Zde mohu říci, že byli žáci velice šikovní. Rozdělování slov na slabiky jim nečinilo žádné problémy, myslím, že jsou velice dobře připraveni z mateřské školy. Ani vyhledávání jednotlivých hlásek ve slovech nebylo kromě dvou žáků žádným problémem. Na tyto žáky jsem zaměřila v dalších vyučovacích hodinách a u jednoho chlapce z této skupiny bude zřejmě i nadále přetrvávat nějaký vzdělávací problém. Když jsme dostatečně procvičili práci se slovy, připravila jsem žákům na lavici pouzdro s houslemi a oni měli uhodnout, co se v pouzdře skrývá. Potom už následovalo seznámení s jednotlivými zvuky, které vydávají hudební nástroje z písničky a následný zpěv. Písničku většina žáků znala, ale neuměli ji zpívat celou. Děti zpívaly s radostí a nechtěly se přemístit do svých lavic, kde byla navozena motivace orchestrem a kapelou. Teprve později, když zjistili, že budeme počítat a vymýšlet příklady, jejich reakce se změnila. Matematiku mají rádi, proto i toto vymýšlení nakonec proběhlo se zájmem a nadšením. Závěrem byla hra Na rohy, kterou lze různým způsobem přetvářet a tím žáky motivovat. Tuto hru se žáky hrajeme již od začátku školního roku, kdy jsem jim dávala do každého rohu jedno naučené písmenko. Potom říkám slova, která těmito písmenky začínají a žáci běží do správného rohu. Samozřejmě jako obměnu můžeme dávat do rohů číslic a zadávat žákům příklady k řešení. Jindy jako uvolnění od vyučování předvádějí děti v jednotlivých rozích určité pocity. Pocit radosti, smutku, strachu, překvapení. Při této vyučovací hodině jsem využila zvuků hudebních nástrojů. Žákům to vše krásně šlo. Na závěr jsem nabídla žákům, zda si chtějí vyzkoušet hru na housle nebo chtějí ještě bubnovat. Jednoznačně chtěli všichni hrát na housle. Tím byla ukončena vyučovací

hodina a i následná přestávka, protože děti chtěly hrát neustále. Další den se žákové ptali, zda budeme opět hrát na housle. Napadlo mě, že místo hraní budeme o housličkách vymýšlet pohádky a krátké příběhy. I když jsou to prvňáčci, mohu říci, že se celkem moc snažili a některé příběhy byly zajímavé. Pravda je, že nejprve nevěděli, jak na to, tak jsem musela s krátkou pohádkou o zatoulaném smyčci začít.

Obrázek 30 Sbíráání zkušeností s hudebními nástroji

ZÁVĚR

Práce byla zaměřena na propojení hudební výchovy s ostatními vyučovacími předměty. V teoretické části jsem se věnovala vzdělávacímu oboru hudební výchova a jeho zařazení v rámcově vzdělávacím programu. Dále byly stručně vysvětleny pojmy týkající se hudebních dovedností, důležitosti motivace ve výuce a především seznámení s lidovou slovesností a hlavně lidovou písní. Lidová píseň se stala důležitou náplní praktické části, kde jí bylo využito v metodických přípravách. Ty se týkaly předmětů matematika, český jazyk, prvouka, výtvarná výchova, pracovní činnosti i tělesná výchova.

Účelem bylo vytvoření metodického materiálu s netradičními nácviky lidových písní. Byla zařazena například grafomotorika, pracovní listy, výtvarná činnost, dramatická výchova aj. Především byl kladen důraz na motivaci, často byla práce ve vyučovacích hodinách vedena k seznámení s novou lidovou písní. Všechn metodický materiál byl ověřen v praxi a následně zhodnocen. Reflexe každé vyučovací hodiny byla provedena nejprve žáky s jejich názory, později jsem splnění veškerých cílů provedla sama. Při tvorbě materiálu jsem se snažila poučovat se z předchozích hodin a brát zřetel názory a zejména pocity žáků, kteří lidovou píseň a její praktickou realizaci hodnotili.

Kladně hodnotím, že jsem si pro svou práci vybrala žáky prvního stupně, druhého a třetího ročníku. Zejména v první a druhé třídě se mi tyto metodické materiály ověřovaly s velkým úspěchem. Zde mohlo být využito spousty prvků dramatické výchovy, žáci též uvítali prvky mé motivace s převleky a různými doplňky ke zpestření hodiny, neboť žáky tato činnost nejvíce zajímala. Dramatická realizace lidových písní se tak ukázala jako nejdynamičtější a nejzajímavější. Úspěch měla též výtvarná činnost, kterou žáci s chutí vytvářeli a která byla obohacena o hudební prvky, které v klasické hodině výtvarné výchovy doposud nezažili. Naopak realizace tanečních prvků nebyla vždy zcela úspěšná. Dle reflexe žáků šlo o fakt, že ve třídě převažují chlapci, kteří k tanci obecně v tomto věku ne vždy mají kladný vztah.

Velkým potěšením bylo, že jsem mohla některé nápady nabídnout svým kolegyním, které pak tyto nápady uskutečnily ve své výuce. Při vzájemné diskusi jsme se tak mohli navzájem poučit, ohodnotit, referovat své názory a postřehy, což vedlo k dalším nápadům či zlepšením. Realizace metodického materiálu v praxi nejen jednoho učitele, ale i dalších mě přesvědčilo, že práce přinesla pozitivní přínos nejen do mých hodin, ale

i do výuky dalších kolegů. Především pak ukázala možnosti, které hudební výchova představuje a o kterých mnohdy učitelé nevědí. Stejně tak se ukázalo, že návrhů na další zlepšení či obměny je mnohem více. Přicházely i otázky, zda je možné vytvořit i metodiku netradičních prvků v nácviku dalších lidových písní či umělých písní. Tady je zřejmé, že práce otevřela nové obzory nejen mně jako učiteli, ale i dalším pedagogům, za což jsem velice vděčná. Kladné ohodnocení mezi kolegy mě potěšilo a přesvědčilo, že by bylo možné přemýšlet nad realizací dalších písní a to nejen lidových.

Zdroje

BLAHUTKOVÁ, Marie a Daniela JONÁŠOVÁ. *Využití hudebně pohybové výchovy v rytmické gymnastice*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4838-6.

BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-070-9.

DUZBABA, Oldřich. *Vybrané kapitoly z hudební pedagogiky a didaktiky hudební výchovy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-165-6.

Efektivní učení ve škole. Přeložil Dominik DVOŘÁK. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-556-3.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: výběrová řada, Hudební pohádka*. Hradec Králové: Orlice. 1998.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Vyd. 2. Ilustrovala Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-274-4.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písni a tanci*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-535-6.

LÍŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Ilustroval Gabriel FILCÍK. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998. ISBN 80-7235-028-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RAJMON, Radko a Miroslav STŘELÁK. *Hudební výchova 5. pro pátý ročník základní školy*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1081-8.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: [zpěvník pro děti od 3 let]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 978-80-7367-264-5.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie*. 3. Praha: Portal, 2007. ISBN 80-7367-339-8.

TĚPLOV, B. M. *Psychologie hudebních schopností*. 1. vyd. Praha:SHV, 1965.

TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.

Teoretické reflexe hudební výchovy. Implementace hudební výchovy do dalších vzdělávacích oblastí na 1.stupni. ISSN1803-1331.

ZENKL, Luděk. *ABC hudbení nauky*. 3. Praha: Bärenreiter, 2007. ISBN 978-80-86385-21-1.

Internetové

hudební ukázka: https://www.youtube.com/watch?v=4MK_vNkiPRk

RVP online:

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: 561/2004. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 58-59

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: 561/2004. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005. str. 14-15.

Co je to drumben. *Drumben* [online]. 2019 [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <http://www.drumben.cz/co-je-to-drumben/>

Čechomor [online]. Czechomor Agency, 2016 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <http://www.cechomor.cz/>

Hana a Petr Ulrychovi: Javory [online]. Alena Ulrychová, 2007 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <https://www.javory.cz/>

Vlasta Redl [online]. Vlasta Redl & kapela, 2016 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <http://www.redl.cz/>

Žalman [online]. ŽALMAN & SPOL., 2016 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <http://www.zalman.cz/>

<https://mama.pigy.cz/motivace> – jako- pohon

Seznam obrázků

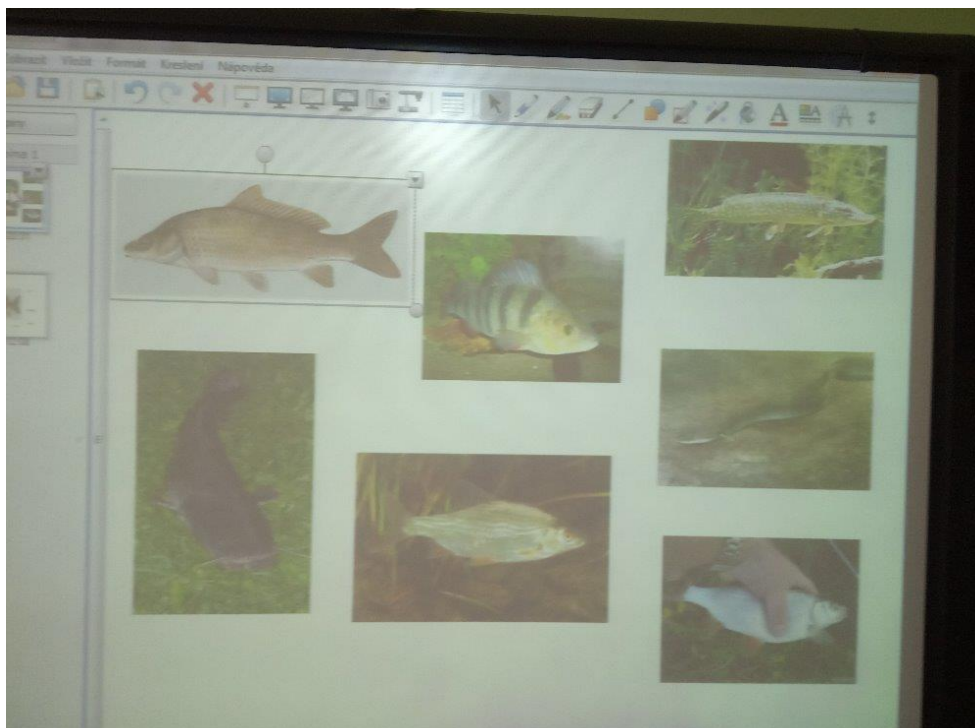
Obrázek 1 Fotografie z webového portálu školy	33
Obrázek 2 Schéma vzdělávacího programu z webového portálu školy	35
Obrázek 3 Keramická dekorace pro 1.A	36
Obrázek 4 Keramická dekorace 2.A	36
Obrázek 5 Keramická dekorace 3.A	36
Obrázek 6 https://supernoty.cz/skladby/lidova/koulelo-se-koulelo/65?listtype=Grid	37
Obrázek 7 Grafomotorické cvičení	41
Obrázek 10 https://supernoty.cz/skladby/lidova/kdyz-jsem-ja-slouzil/59?listtype=Grid	45
Obrázek 11 Obrázky k písni v hodině	47
Obrázek 12 https://supernoty.cz/skladby/lidova/o-rebicku-zahradnicky/97?listtype=Grid	52
Obrázek 13 Hra na detektivy	55
Obrázek 14 Výtvarná činnost	65
Obrázek 15 https://supernoty.cz/skladby/lidova/sel-zahradnik/204?listtype=Grid	68
Obrázek 16 Realizace ve třídě	76
Obrázek 17 https://supernoty.cz/skladby/lidova/jede-jede-postovsky-panacek/184?listtype=Grid	77
Obrázek 18 Realizace písně Poštovský panáček	81
Obrázek 19 https://supernoty.cz/skladby/lidova/pod-nasim-okynkem/115?listtype=Grid	84
Obrázek 20 Dramatizace písně	86
Obrázek 21 Pomůcky k písničce Pod naším okýnkem	90
Obrázek 22 https://supernoty.cz/skladby/lidova/rybicka-malicka/135?listtype=Grid	91
Obrázek 23 Výroba rybičky	94
Obrázek 24 Pracovní list	95
Obrázek 25 Výsledek doprovodné činnosti	97
Obrázek 26 Zdeněk Šímanovský, Alena Tichá - Lidové písničky a hry s nimi	98

Obrázek 27 Posvícení	105
Obrázek 28 https://supernoty.cz/skladby/lidova/ja-jsem-muzikant/139?listtype=Grid	106
Obrázek 29 práce s interaktivní tabulí	109
Obrázek 30 Sbírání zkušeností s hudebními nástroji	113
Obrázek 31 Rybička maličká	121
Obrázek 32 Rybička maličká	121
Obrázek 33 Rybička maličká	122
Obrázek 34 Rybička maličká	122
Obrázek 35 Rybička maličká	123
Obrázek 36 Pod naším okýnkem	123
Obrázek 37 Pod naším okýnkem	124
Obrázek 38 Pod naším okýnkem	124
Obrázek 39 Pod naším okýnkem	125
Obrázek 40 Pod naším okýnkem	125
Obrázek 41 Pod naším okýnkem	126
Obrázek 42 Když jsem já sloužil	126
Obrázek 43 Když jsem já sloužil	127
Obrázek 44 Když jsem já sloužil	127
Obrázek 45 To je zlaté posvícení	128
Obrázek 46 Šel zahradník	128
Obrázek 47 To je zlaté posvícení	129
Obrázek 48 Města	129
Obrázek 49 Města	130
Obrázek 50 Vltava	130
Obrázek 51 Koulelo se, koulelo	131
Obrázek 52 Koulelo se, koulelo	131
Obrázek 53 Ó řebíčku	132
Obrázek 54 Ó řebíčku	132
Obrázek 55 Ó řebíčku	133
Obrázek 56 Ó řebíčku	133

Přílohy

Fotografie k písňím, které byly pořízeny během výuky

Informovaný souhlas

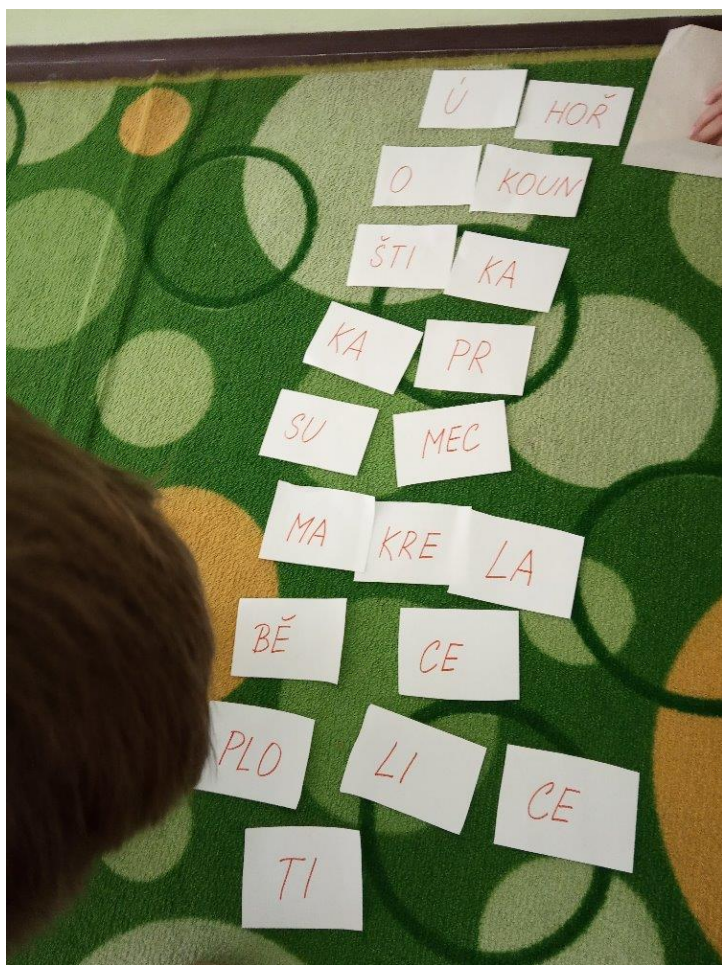
Obrázek 31 Rybička maličká

Obrázek 32 Rybička maličká

Obrázek 33 Rybička maličká

Obrázek 34 Rybička maličká

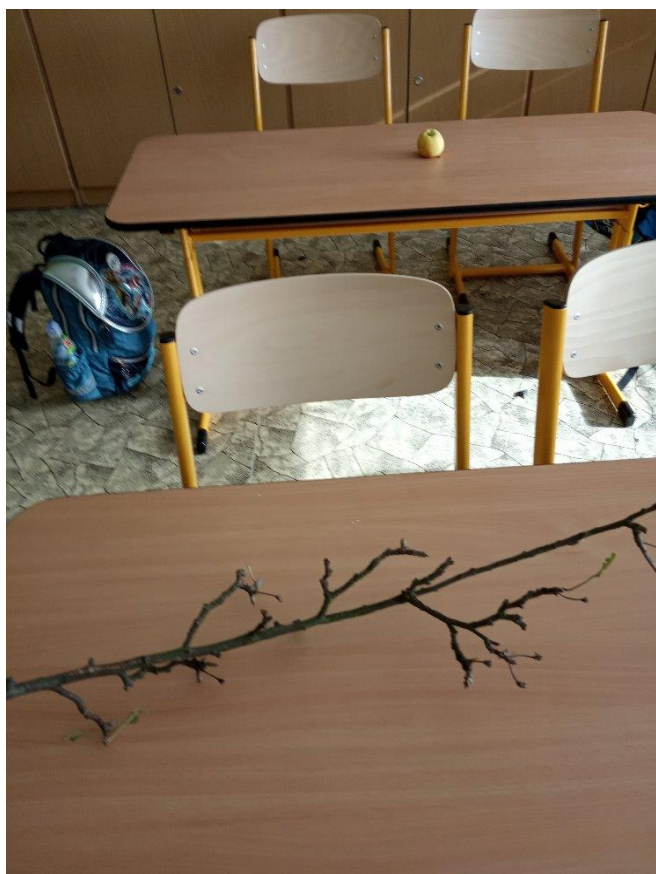
Obrázek 35 Rybička maličká

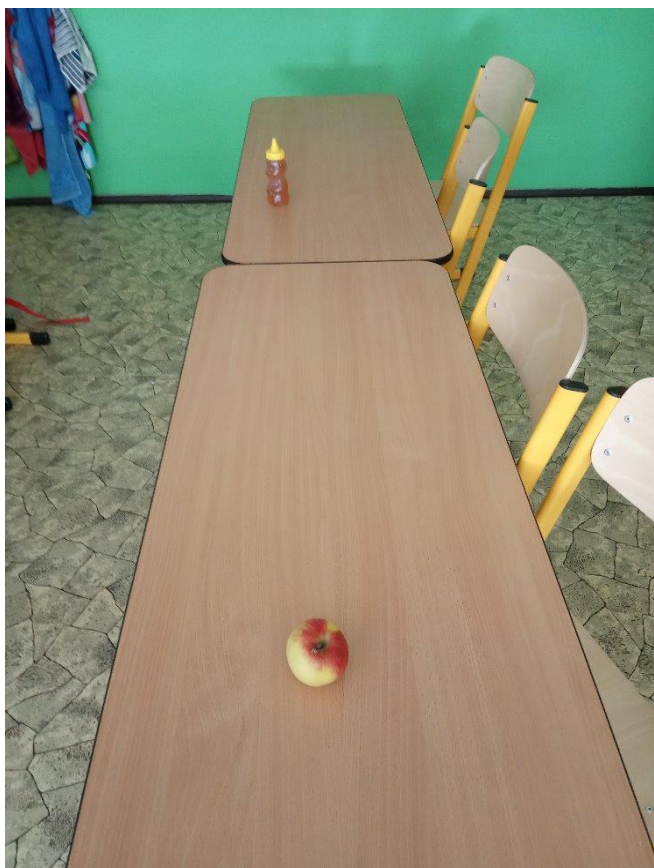
Obrázek 36 Pod naším okýnkem

Obrázek 37 Pod naším okýnkem

Obrázek 38 Pod naším okýnkem

Obrázek 39 Pod naším okýnkem

Obrázek 40 Pod naším okýnkem

Obrázek 41 Pod našim okýnkem

Obrázek 42 Když jsem já sloužil

Obrázek 45 To je zlaté posvícení

Obrázek 46 Šel zahradník

Obrázek 47 To je zlaté posvícení

Obrázek 48 Města

Obrázek 49 Města

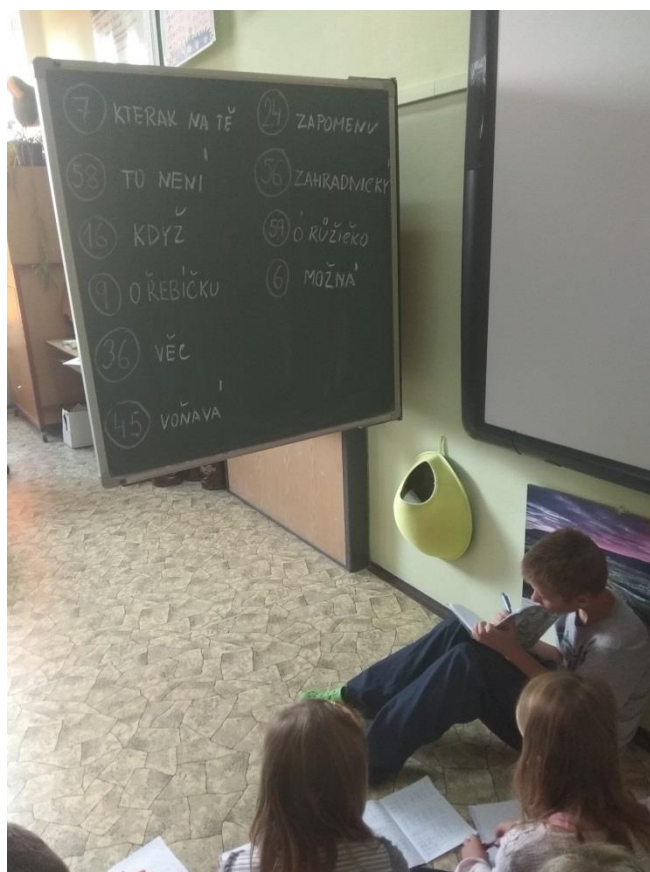
Obrázek 50 Vltava

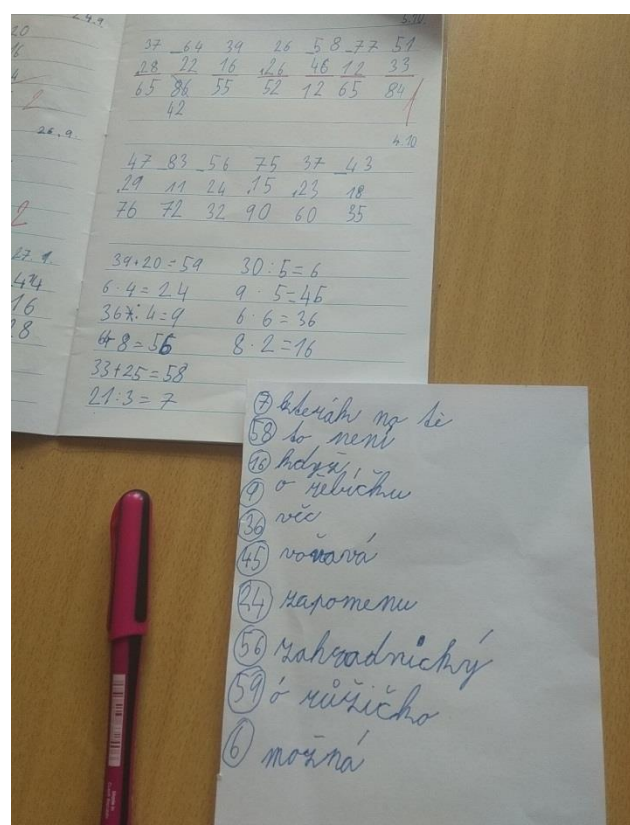
Obrázek 51 Koulelo se, koulelo

Obrázek 52 Koulelo se, koulelo

Obrázek 53 Ó řebíčku

Obrázek 54 Ó řebíčku

Dávám svůj souhlas základní škole k tomu, aby zpracovávala a evidovala osobní údaje a osobní citlivé údaje mého dítěte ve smyslu všech ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění. Dále dávám škole svůj souhlas k tomu, aby s mým dítětem mohl v rámci prevence sociálně patologických jevů pracovat psycholog, speciální pedagog a další odborní pracovníci z oblasti psychologických služeb, sociálních a obdobných služeb. Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek v organismu mého dítěte, existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky a možného ohrožení jeho zdraví.

Svůj souhlas poskytuji pro účely vedení povinné dokumentace školy podle zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona, v platném znění, vedení nezbytné zdravotní dokumentace a psychologických vyšetření, pořádání mimoškolních akcí školy, přijímací řízení na střední školy, úrazové pojištění žáků, provedení psychologických vyšetření, zveřejňování údajů a fotografií mého dítěte v propagačním materiálu školy, včetně internetových stránek školy a pro jiné účely související s běžným chodem školy. Souhlas poskytuji na celé období školní docházky mého dítěte na této škole a na zákonem stanovenou dobu, po kterou se tato dokumentace na škole povinně archivuje. Byl jsem poučen o právech podle zákona č. 101/2000 Sb.

Jméno a příjmení žáka, dat. narození _____

V Brodcích dne _____ Podpis zákonného zástupce _____
